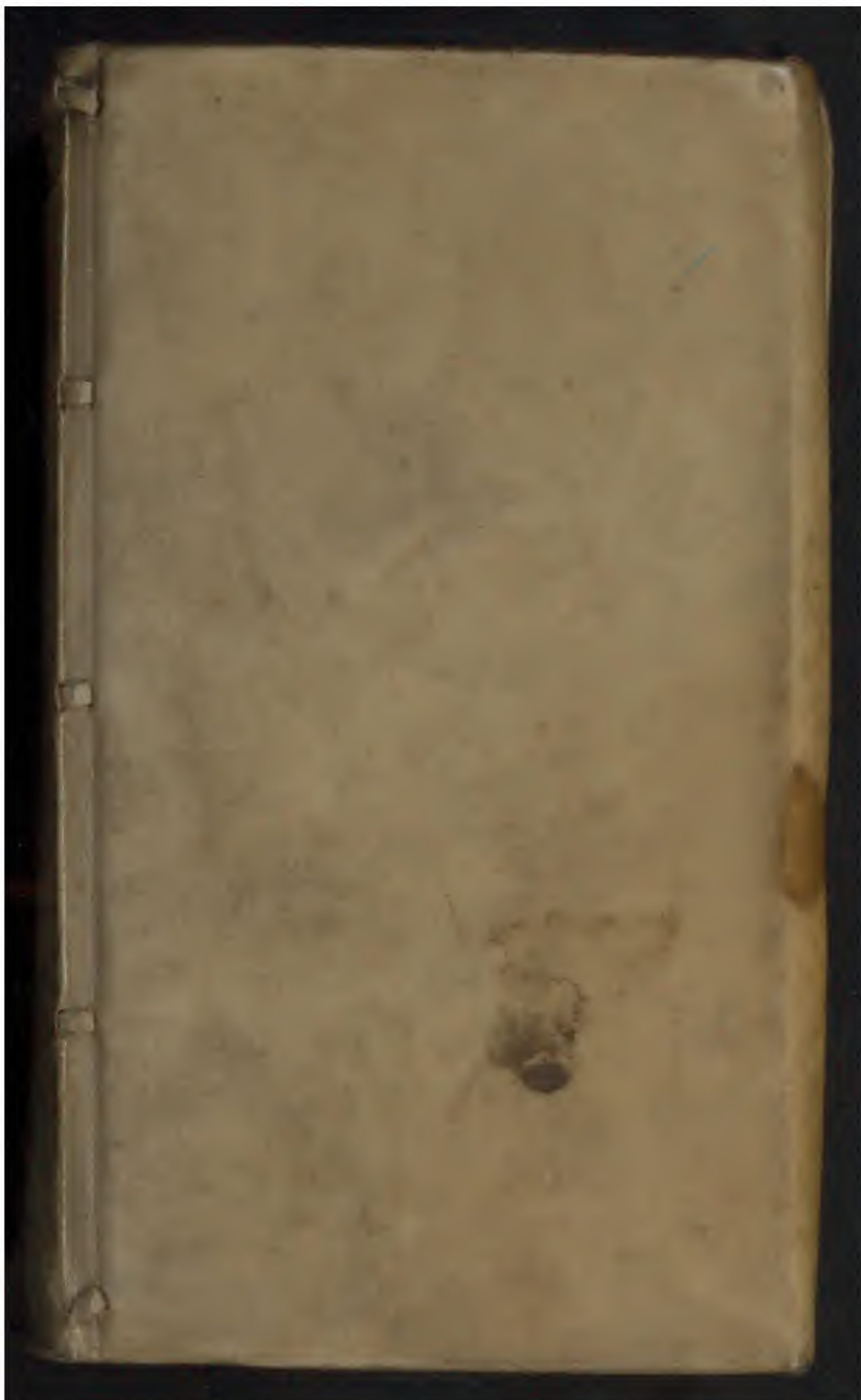
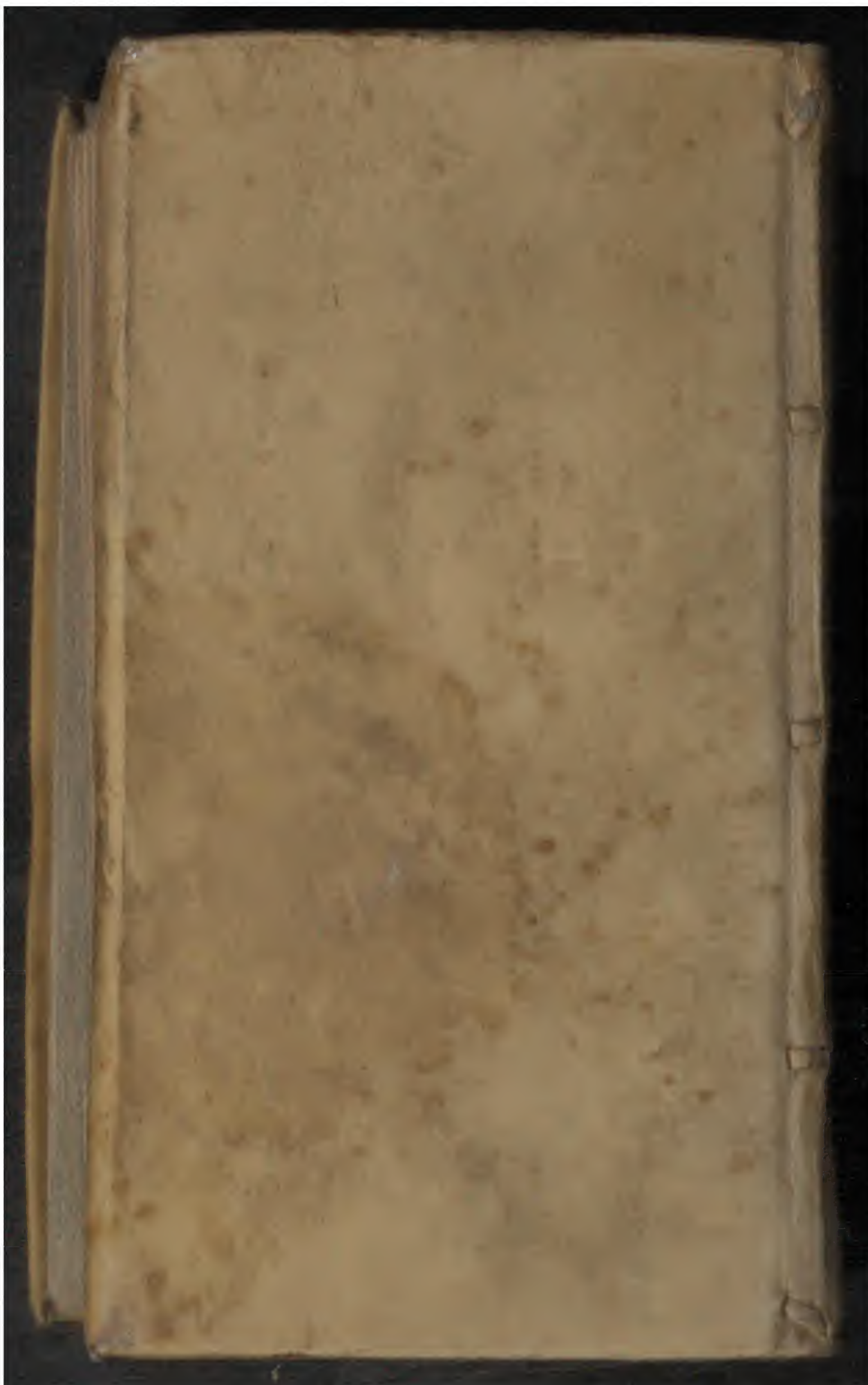

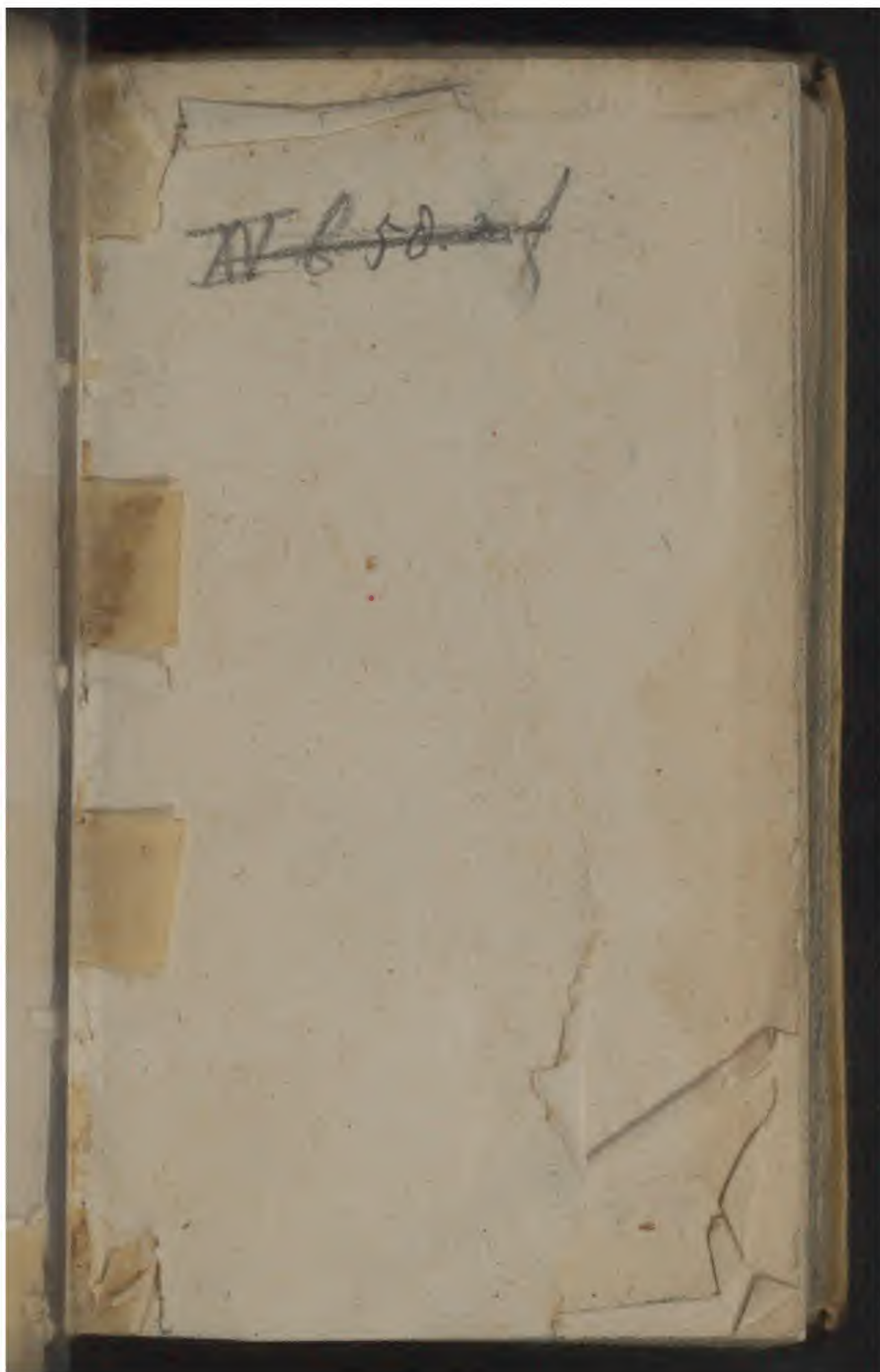

382
M
17
1
3

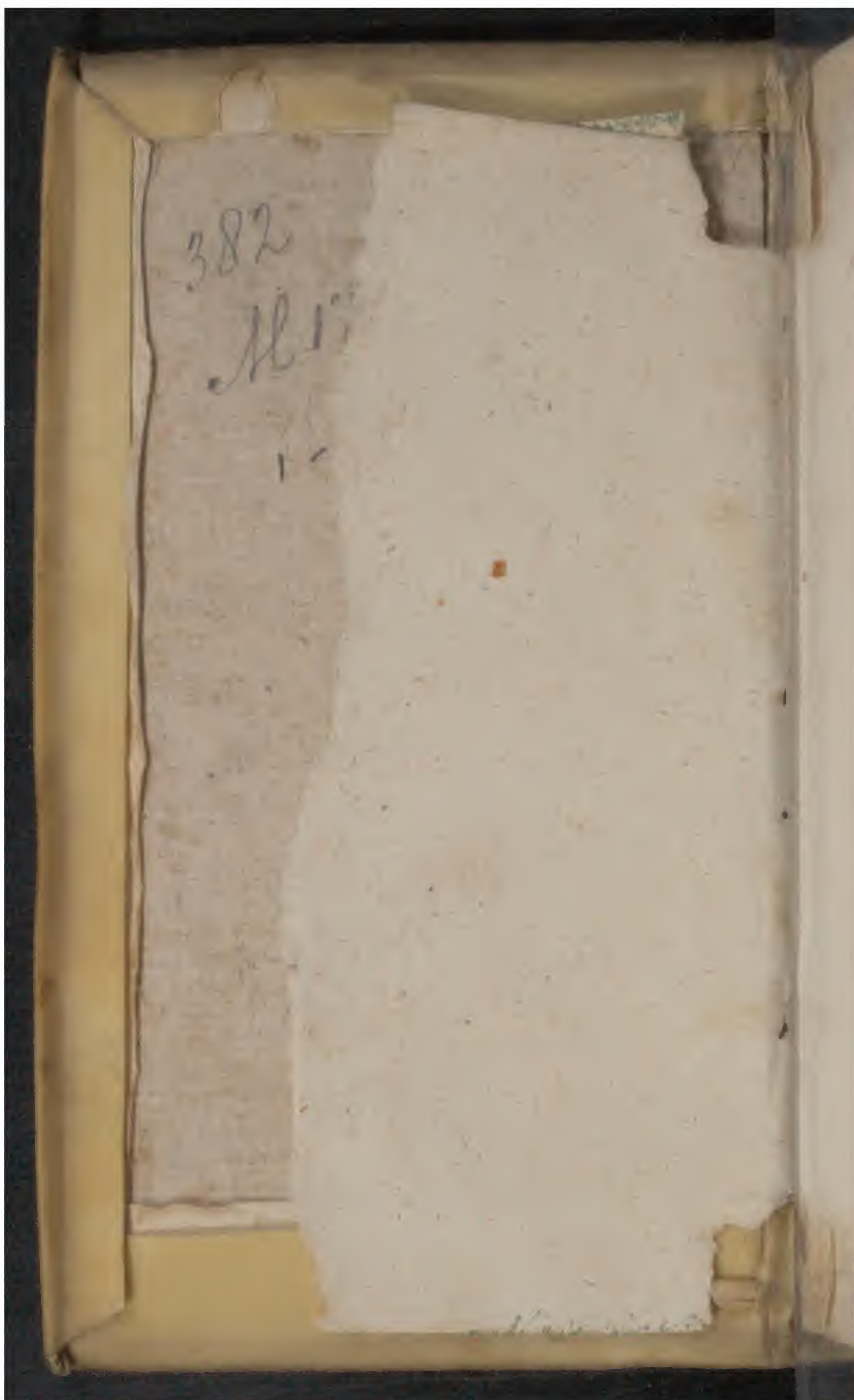

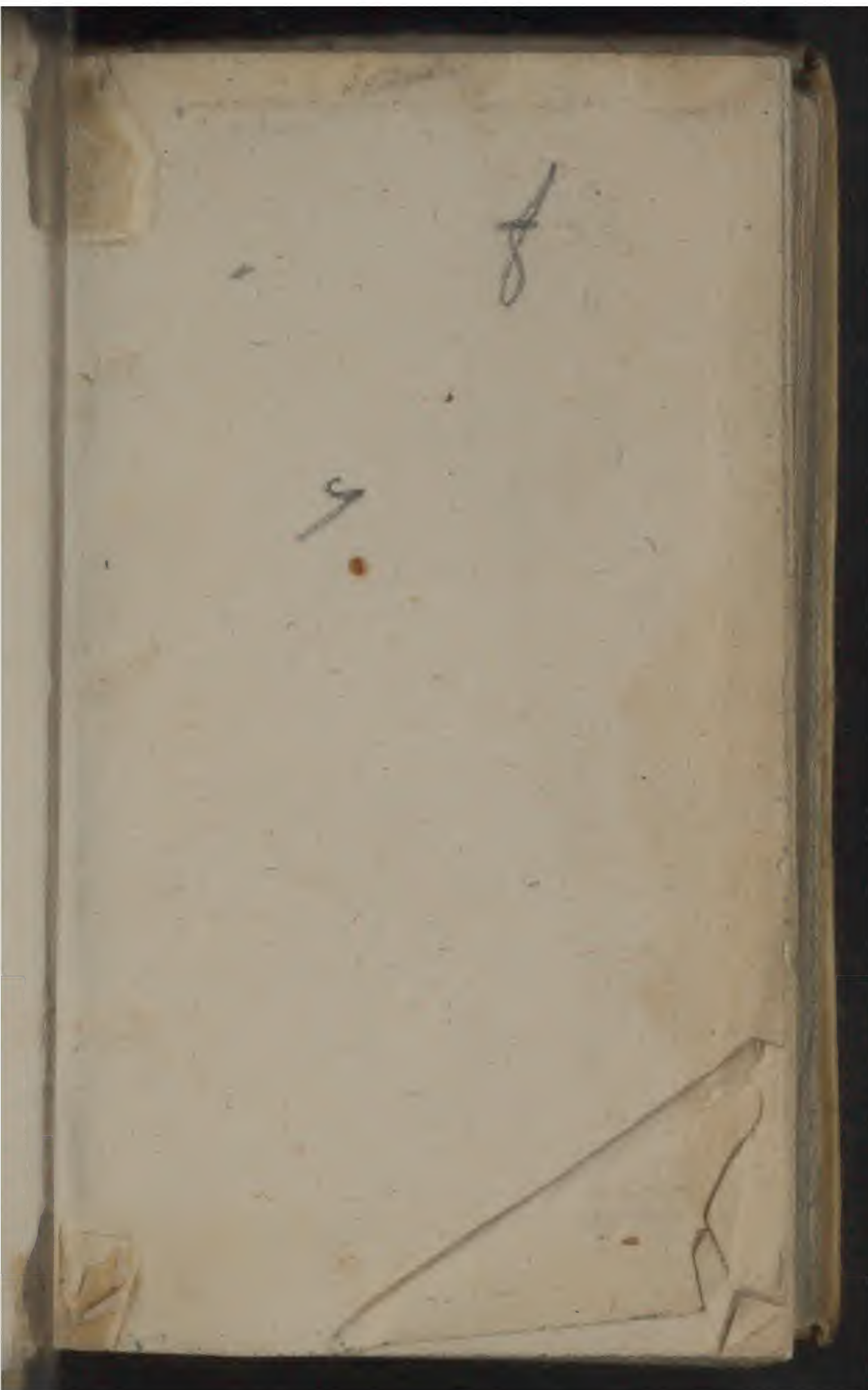

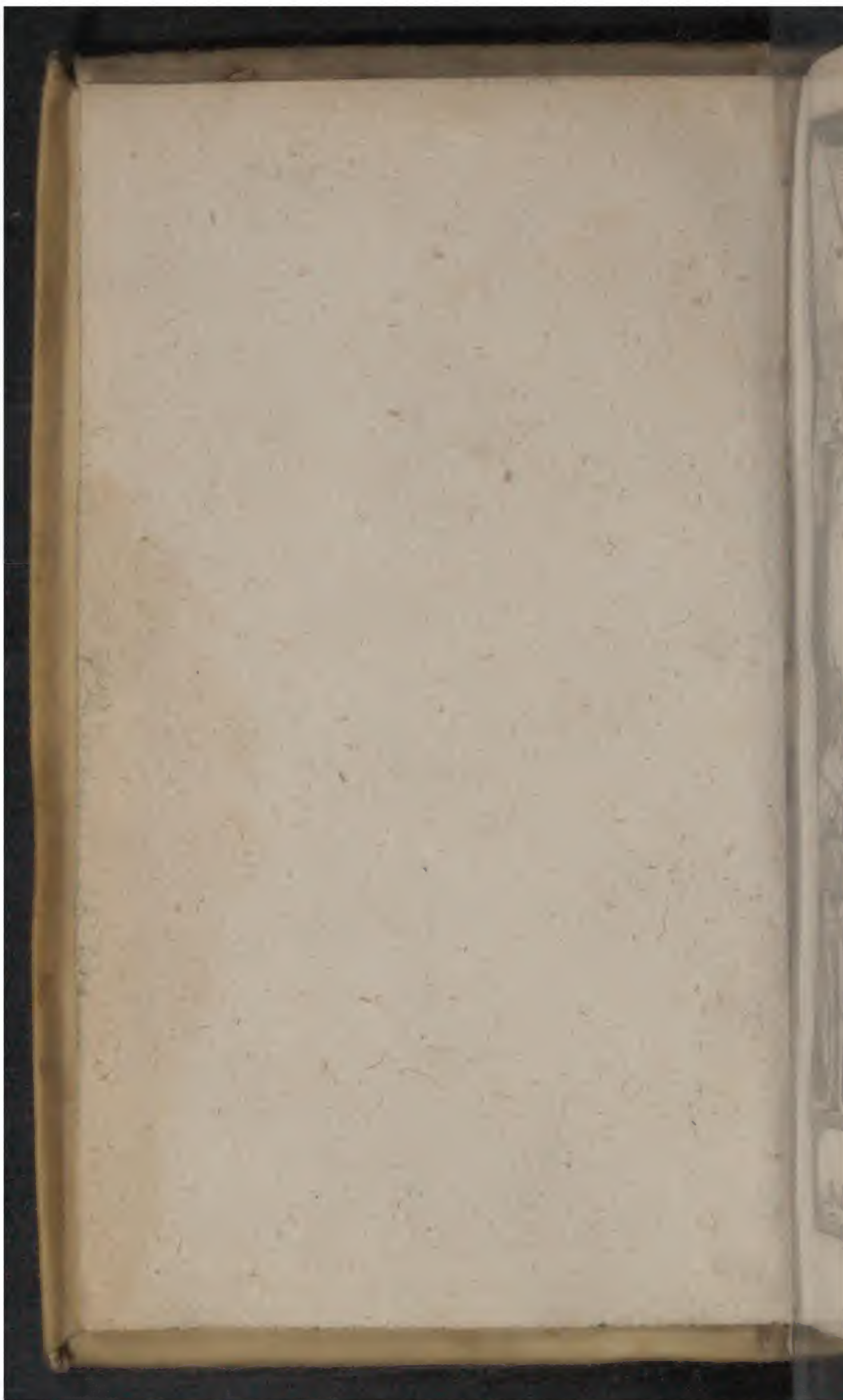

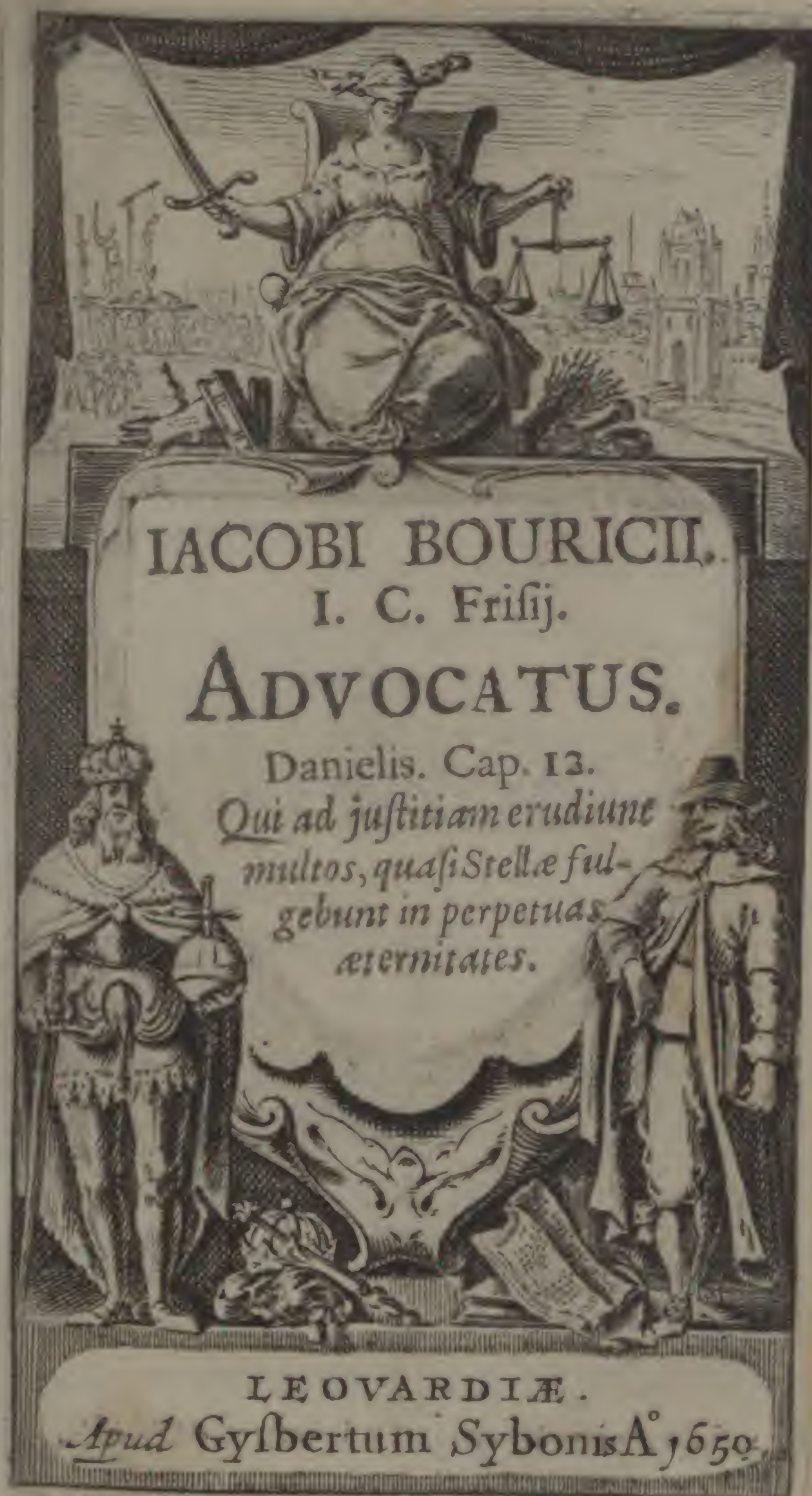

382
M 1

8
9

IACOBI BOURICII.
I. C. Frisij.
ADVOCATUS.
Danielis. Cap. 12.
Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi Stellæ fulgebunt in perpetuas æternitates.
LEOVARDIÆ.
Apud Gysbertum Sybonis Aº 1650.

Præfatio ad Filium.

A rerum humanarum conditio eſt, GISBERTE fili, ut hominum vulgus, de omnium artium ac ſcientiarum præſtantia ac vilitate, ſibi ſumat Judicium, & ut plurimùm propter abuſum, hominumque malitiam, ſcientiam artemque humanæ ſocietati utiliſſimam, maximéque neceſſariam, rejiciat atque contemnat: perperam certè de rebus ipſis judicans. Neque enim, ut rectè quidam dixit, propter ſycophantas, & ſophiſtas, cæterarumque rerum abuſum, eloquentia, & ipſæ res, ſed illi qui bonis rebus abutuntur, in crimen vocari de-

debent. Cùm nulla res tam ſit bona ac ſalutaris, quæ malè utendo, depravari non poſſit: Quemadmodum quoque nihil in rebus humanis tam ſanctum, tam pium, denique tam cœleſte eſt, quod hominum corruptiſſimi mores, ſibi non vertant in perniciem. Exemplo ſunt ſcientiæ illæ primariæ, Theologia nimirum, Juriſprudentia, & ars Medica: quæ licèt in humana vita, & ad rempubl. bene feliciterque adminiſtrandam, uſque adeò neceſſariæ ſint, ut iis pulſis atque remotis, ſumma rerum omnium confuſio, quam ἀταξίαν Græci vocant, ſucceſſura ſit: quotidianâ tamen docemur experientiâ, præclaras iſtas ſcientias, hominum malignitate ac vitiò tantopere perverti, ac abuſu fœdari, ut loco ſalutis, & præſentis & futuræ, quam adferre

adferre poſſunt & debent, hominem in malorum lernam, æternumq́ue interitum præcipitent atque demergant. Etiamſi enim Theologiæ, præpotentis illius & glorioſæ omnium artium reginæ ſcopus finisque ſit, hominem ad veram Dei notitiam adducere, quâ ad ſui ipſius quoque notitiam pervenit, timorem divini numinis hominum animis incutere, quò à peccatis avertantur, & ad immortalis vitæ beatitudinem asſequendam hominem præparare: Eâ tamen impietate & perverſitate, in literis ſacris docendis explicandisq́ue, à multis retrò ſeculis, Spiritus quidam erroris, ac mendaces magiſtri (ita enim eos vocat D. Paulus) verſati ſunt, & verſantur etiamnum, hôc ſeculô corruptiſſimô, ſacræ Scripturæ locis, ad errores ſuos ſtabi-

 lien-

liendos, ac prava dogmata detortis abutentes, ut magna pars hominum, hôc noſtrô, heu nimis infelici ævô non ſolùm ad pernitioſas, damnatasque hæreſes, & dogmatum monſtra, fidei ſimul ac concordiæ Chriſtianæ venena, ſed ipſiſſimum Atheiſmum decurrat atque delabatur: Cùm tamen nemo ſit tam obeſæ naris, corruptique judicii, qui id Theologiæ ſacrę imputandum, aſſcribendumque arbitretur. Et quidam rectè dixit, non ideò damnandam eſſe ſacrarum literarum exactam cognitionem, ſi quidam ſuô vitiô, ſibi vertant in perniciem, quod ſuâpte naturâ bonum eſt ac ſalutiferum. Conſimiliter quoq; de Juriſprudentia & arte Medica dici poteſt; quarum illa, licet dicta factaque hominum, ad juris Iuſtitiæq; normam companat,

nat, certisque regulis, pręceptisque constringat, & ut unicuique quod est suum, tribuatur, efficiat: Hæc corporis sanitatem, aut à morbis præservet, aut amissam restituat atque restauret; Lippis tamen & tonsoribus notum est, homines improbos, omni ætate, inventos fuisse permultos, & nunc quoque non paucos reperiri, qui & Iurisprudentiâ, & arte Medicâ ad perniciem, ad corruptelam, denique ad magni parvique mundi conturbationem, abutuntur: Quis, quæso, sanæ mentis, prædictis scientiis artibusque propterea debitum honorem laudemque abrogandam detrahendamque existimabit? Iniqua siquidem (teste Cicerone) in omni re accusanda, prætermissis bonis, malorum enumeratio, vitiorumque selectio: Nam istô modô,

ut idem Cicero ait, vel conſulatus vituperabilis eſt, ſi conſulum, quos enumerare nolo, peccata collegeris. Quod & de rebus omnibus ac Dei donis ad uſum vitæ ſuppeditatis ac neceſſariis, dici poteſt, quę tamen propter abuſum non rejiciuntur neque damnantur. Denique quid eſt in rebus humanis tam felix, cui non ſuæ peſtes ſint additæ? Quid tam malum, quod non aliquam utilitatem adferat? nam & ex viperæ carne ſingulare morbis remedium fit, quod theriacam appellant. Quòd ſi ita ſe res habeat, uti revera ſe habet, non te turbare debet, Giſberte fili, vel alium, quemcumq; Advocatum probum, quòd advocationem rem pulcherrimam (teſte Plinio Secundo in Epiſtolis) tantopere plerique homines inſectentur, probriſque excipiant

cipiant, quorundam improborum Advocatorum perfidiâ commoti. In quos & veteres Jureconſulti, & moderni meritò invehuntur, conviciaq; projiciunt: Digni ſiquidem ſunt qui traducantur, ac perſtringantur, & non foro tantùm, ſed hominum quoq; ſocietate pellantur, & ad Scythas, aut Sauromatas, & ſi quæ ſunt aliæ magis barbaræ nationes, relegentur, nunquam redituri. Te itaque moneo, Gisberte fili, ut profeſſionis tuæ dignitatem præ oculis habeas, nec à tramite recto, ullius vel hominis, vel rei gratiâ, unquam deflectas, clientes tuos in cauſis juſtis, fortiter diligenterque tuearis atque defendas: Id quod te facturum ſpero, ſi monita præceptionesq; meas in hoc tractatu libenter legeris, atque telegeris, nec cujusquam ex-

emplò malò, à via virtutis abduci te patiaris: Tibi ſiquidem, & fratri tuo conſanguineo Hectori, ſi quando ad hanc profeſſionem illum pervenire contingat, hunc qualemcumque laborem ſumpſi, mihi gratulaturus, ſi ad alios quoq; utilitatis aliquid inde promanaverit. Nec verò exiſtimo, quemquam tam moroſum ac iniquum cenſorem fore, qui mihi vitio vertendum arbitrabitur, quòd ipſemet Advocatus, de officio Advocati, ad filium Advocatum ſcribam, eumque præceptis ſalutaribus inſtruam, qui, exactis in hac profeſſione annis triginta tribus, litibusq; propemodum contritus, Homericum illud de me prædicare non verebor, *νοέω ϗ̀ οἶδα ἕκαςα καλὰ τὲ ϗ̀ τὰ χέρῃα*: imò teſte Naſone; *Seris venit uſus ab annis*, *Praxis* quidem

foren-

forenſis ſcientiam, multò felicius perfectiusque, ex Tancredo, Speculatore, Ferrarienſi, Maranta, Schenck, aliisque conſummatiſſimis practicis hauries, ſat ſcio, ſed hujus Curiæ ſtylum, formamque procedendi in cauſis, tum civilibus, tum capitalibus, & quæ in iis tractandis vel obſervanda, vel fugienda, vitandaque ſunt, hic tractatus noſter, aliquatenus tibi ſuppeditabit, niſi me fallit animus. Ut ut ſit, tibi gratum fore hunc laborem meum nihil addubito, certus, nihil à me proficiſci, quod tu gratiſſimô animô, ac peramanter non ſis amplexurus. Vale, Giſberte fili, & Ethnici Poëtæ ſententiam hanc planè Chriſtianam: *Eſt profectò Deus, qui, quæ nos gerimus, auditque & videt*, menti tuæ imprimas infixamque retineas, quæ ſæpiùs

rnmi-

ruminata efficiet, ut nihil dicturus facturusque sis, imò ne quidem cogitaturus, quod Deum ex alto res actionesque hominum prospicientem, ac corda renesque scrutantem offendere queat. Leovardiæ ipsis Calendis Januariis; Anno, reparatæ salutis humanæ, millesimo sexcentesimo quarto.

I. BOU-

J. BOURICIO JCto.

QVis labor est veterum obscuras involvere lites,
Quas movet Antisti schola quasq; Attejus;&
Couturbari ubi quæsitor tonat horrida verba, (illis
In caput anquirens delati? ut serviat omnis
Bibliotheca tibi, ut faveat quam plurimus author,
Actio si languet, nihil est. Pecatur in usu;
Formáque inexperti suffundit nubila menti.
Ne videat dicenda, & ne prævisa loquaris.
Hoc senio gravis, & donatus jam rude nôras
BOURICI egregiè;& casus fícturus ad omnes
Nutantem patroni animum studio exigis horas
Nocte pruinosas, ita dii tibi maxima donent!
Ingenium nam quis profudit largius? ergò
Non totus monumenti expers morière; sed ille,
Ille liber Latii decurso nominis orbe
Iam Gangis, Serumque petit confinia, & ingens
Oceanus quidquid citra, & circumsonat ultra.

Vendibili, ut ajunt, vino nil hedera est opus
Nec iste lenociniis
Laudum libellus indiget, sibi ipsemet
Haud vile præmium sui;
An sole lucem candido requirimus?
Obe locutus sum nimis.
Iam brachiis captatur omnium obviis,
Iamq; advocatis quæritur
Per officinas; & locum in frequentibus
Armariis tenet sophôn.

IOAN. LENSII, ICti. & Advocati

Benevolo Lectori S.

MEditationes hasce meas de Officio Advocati, in suprema Curia Frisiæ, ante complures annos quasi delineatas ac adumbratas, & paulatim ad instar fœtus ursini, lambendo in formam præsentem effigiatas, ac tandem ad umbilicum (quod dici solet) perductas, in manus hominum emittendas existimavi: Non quidem eò, quòd pro dignitate Advocationem à me tractatam, aut non ab aliis plenius doctiusq; pertractari posse, confidam, cùm hoc seculum nostrum, doctissimorum & exquisitorum hominum, in qualibet facultate, copiam proferat) sed potius, ne caducis tantùm laboribus, vitam hanc brevem fluxamq; fatigâsse, silentioq; transegisse videar: Maximè verò, ut iis qui Praxin forensem hujus Curiæ aggressuri sunt, tanquam veteranus nauclerus, multis variisq; naufragiorum periculis ereptus, viam modumq; commonstrem, ut scopulos quosdam effugere,

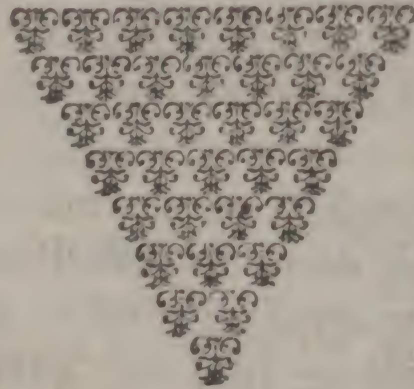
re, ac veluti Scyllam Charybdimq́ʒ prӕternavigare, & evadere queant. Scio equidem & fateor, ac non ſine animi dolore errores meos, quibus in Praxi, tamquam undoſo & ӕſtuoſo pelago exagitatus ac involutus fui, quotidie recolo: ſed quid facias? conqueri licet, mutare vel corrigere non licet. Illud certè Chriſtiana poſtulat charitas, quam Chriſtus Dei filius, Servator noſter, tantopere nobis prӕcipit & inculcat, ut alios idem iter ingreſſuros, meis periculis cautiores reddam, ne in conſimiles aliquando ſcopulos impingant. Quod ſi verò non eo verborum ornatu, ſtyloq́ʒ terſo ac limato haſce meditationes conſcriptas quisquam arbitrabitur, aut alicubi à me erratum putabit, (nihil enim tam humanum quàm labi & errare) dabit, ut ſpero, mihi in ſalebroſis practicorum traditionibus, annis ferme triginta tribus verſato, litibusque, tum exercendis, tum in tribunalibus inferioribus decidendis, penè detrito, veniam. Neque enim aliuim mihi ſcopum propoſitum habui, quâm ut iis, qui deglutitis in ſchola legibus, ſcabroſam illam difficilemq́ʒ praxin forenſem, (quâ velut aſperâ quadem

tempe-

tempestate relictâ, in tranquillum quendam & securum jam portum confugi, ut intra cor meum arcam salutis ædificem) auspicaturi sunt, in qua leges, ut ita dicam, digeruntur, ac in nutrimentum vertuntur, præceptionibus monitisq; datis prosim, eorumq; commodis inserviam. Quo fit, ut in spem certam adducar, fore, ut benevolus lector & symmystæ mei operam hanc studiumq; meum æqui boniq; consulturi sint, versiculi illius Flacciani *memores:*
Est aliquid prodire tenus, si non datur ultra.
Neque verò quemque fore reor tam iniquum rerum æstimatorem, qui me reprehendendum existimabit, quod alicubi datâ occasione, quosdam Advocatorum errores vitiaq; liberius insector, cùm id sine cujusq; fiat reprehensione, (neq; enim quisquam nominatim perstringitur) & materia ipsa istius modi taxationem interdum postulet. Vt ut est, è multis doctissimis practicis, quos habet hæc ætas, qui mihi & ingenio, & dicendi facultate præstant, aliquem hisce meditationibus excitatum iri spero, qui de Officio Advocati, ex professo doctius, elegantiusq;, Ciceronem, aut Fabium illum Quintilianum secutus, scripturus sit, ac rem pro dignitate, ver-
borum-

borumque pondere pertractaturus. Id si factum fuerit, bene mecum actum putabo, nec me studii laborisq; hisce meditationibus insumpti, unquam pœnitebit. Quòd si verò quisquam sit, qui aliqua parte à me erratum putabit, eum obnixè oratum volo, ut liberè candideque errores aperiat atque demonstret. Is enim sum, qui mediocritatis meæ, curæq; suppellectilis non ignarus, labi & errare me posse, libens profiteor, & errores commonstratos promptissimè sum agniturus, & correcturus. Proinde hâc præsenti epistolâ, coram omnibus protestor, nihil mihi, qui veritatem justitiæ matrem, rebus omnibus anteponendam agnosco, & hujus tractationis patronam constituo, gratius accidere posse, quàm si errores mihi declarati fuerint. Quem non solùm humanæ fragilitatis communis sors ab omni probro tuebitur, sed & illa celebris apud Xenophontem sententia, quæ habet: Haud facilè opus aliquod reperias, cujus nullam partem quisquam reprehendat: difficile namq; est, ita quicquam peragere, ut nihil erres. Et quod Imperator Iustinian. ipsemet quoque declarat; *Omnium habere memoriam, & penitus in nullo peccare*

care, divinitatis magis quàm mortalitatis esse, ab omni reprehensione contemtúque facili negociô me vindicabit. *Vale, Benevole Lector, & quicquid tandem est quod offertur, hilari fronte, & in bonam partem accipe. Ipsis Cal. Ianuariis.* 1605.

DE OFFICIO ADVOCATI

CAPUT PRIMUM.

De Etymologia vocabuli, & variis Advocati appellationibus.

ANTEQUAM ad ipſam tractationem accedamus, operæ precium facturos nos arbitramur, ſi vocabuli etymon explicemus, ac præmittamus, quòd in aliis omnibus diſciplinis fàctitandum eſſe ſuadet *Ulpianus* L. 1. *ff. De juſtit.* & Iure. Et nemini quidem dubium eſt, quin à compoſitâ dictione, Advoco, derivationem habeat: Advocare ſiquidem ſignificat, aliquem ad ſe vocare, alicujus rei gratiâ: In hac noſtra materia, ſignificat, aliquem ad ſe vocare, ut ope conſilióque adſit, ac in Iudicio patrocinium præſtet: Hinc Advocatus, qui in exercenda lite, alicui jus ſuggerit ac præſentiam commodat,

dat. Varias autem esse Advocati appellationes, extra controversiam est: Aliquando enim causarum patronus, *l. 4. ff. de postulando l. advocati C. de advoc. divers. judic.* nonnunquam causidicus, *l. 6. C. de postulando l. 2. C. de Advoc. divers. jud.* subinde orator, sæpè togatus dicitur *l. 3. 5. 6. 8. 9. C. d. Tit. Ambros. Epist. ad Marcellum. 24.* Esse verò nomen honoris ac dignitatis, testantur Imperatores Tit. suis De Advocatis diversorum Iudicum, & de Advocatis diversorum judiciorum: Quod usque adeò verum est, ut Zasius *ad Tit. de just. & jure.* dicat & colligat, Iudæos doctores & Advocatos esse non posse, ob id quòd Advocatum esse, dignitas sit, *l. laudabile. C. de Advoc. div. jud. l. finali C. de postulando.* unde & infames ab Advocatione repelluntur, *l. 1. & 3. ff. de postulando.* qui tamen ut & Iudæi, Procuratores esse permittuntur, quod vile munus sit procuratoris *§ fin. Inst. de excep. glosa & Bart.* Porrò & Syndici universitatum Advocati dicuntur ac defensores, quos vulgus impropriè Pensionarios appellat, ex eo quod salarium è publico perci-

percipiant, quod abusivè pensionem nom. cùm pensio apud classicos sit id, quod pro alicujus rei usu solvitur, veluti domus, vel agrorum pensio, quam conductores solvunt locatoribus suis *l. lecta. §. igitur. ff. de rebus creditis.* Imperator verò Iustinianus, honorificis nominibus Advocatos appellat, quos nunc judiciorum athletas, nunc oratores maximos, & justitiæ satellites appellat. *in proœm. Pandectarum versic. discip.* Alciatus in *l. credimus C. de pactis.* eos nominat patronos & oratores causarum, qui in foro, & vivâ voce causas tuentur.

CAP. II.

De Definitione seu descriptione Advocati.

ETymologiam vocabuli, variasque Advocati appellationes, cap. primo retulimus, ex quibus definitionem non difficulter colligere licet, quem his verbis definimus: Advocatus est, qui in judicio, apud eum qui Iurisdictioni præest, causis agendis vacat operamque navat, atque præsentiam

ſentiam ſuam vocatus commodat. *c. dilect. de dolo & contumacia.* Nam qui excuſat eum, qui ipſemet in jus venire nequit, nec alium mittere poteſt, propriè excuſator dicitur. Quod plerumque in cauſis judiciiſque capitalibus contingere ſolet, in quibus admittitur aliquis, ut reum abſentem excuſet. Definitioni autem prædictæ congruit ea deſcriptio quam ponit Ulpianus *L. 1. verſ. advocatos. ff. de variis & extraord. cognit.* his verbis: *Advocatos accipere debemus omnes omnino, qui cauſis agendis, quoquo ſtudio operantur.* Quâ quidem largâ deſcriptione & Procuratores comprehenduntur. Nam & illi litibus in judicio peragendis, dant operam. Inter eos autem licèt magna ſit vicinitas; duobus tamen potiſſimùm ſecernuntur: quod nimirum procurationem nemo invitus ſuſcipere teneatur, *l. invitus C. hoc tit.* Advocatus verò etiãſi nolit, à prętore dari poſſit *l. 1. §. ait prætor ff. de poſtulando.* Hi dignitatem habeant; illi nullam, cum & viles eſſe procuratores poſſint, ut antè dictum eſt. Deinde, quod in Advocato prætereà requiritur Iuris ſcientia,

tia, tempore ab Imperatore Iustiniano præfixo. *§. sed quia verò solum, in Proœmio Pandectarum*, acquisita, titulisque, Doctoratus vel Licentiæ insignita atque comprobata: Quorum neutrum in Procuratore requiritur, sæpe idiotis ac Latinæ linguæ imperitis, apud judices inferiores causas agentibus. In hac patria nostra, in Suprema Curia, Procuratores causas in foro dicere nunc non permittuntur, licet ex antiquis Curiæ prædictæ Commentariis, liquidò pateat, Procuratores quoque admissos fuisse sicut etiamnum in Curia Hollandica fieri videmus, & nos, cùm in magno Senatu Mechliniæ Advocati munere fungeremur, fieri quoque conspeximus. Ut autem revertamur unde digressi sumus, dicimus, ut antè quoque diximus, Advocatum esse eum, qui jus suggerit, ac præsentiam suam amico vel cuilibet alii, patrocinium opemque ejus desideranti, commodat. Omnium autem optimè ac honorificentissimè, non tam definiunt quàm describunt Advocati munus, utilitatem & necessitatem Impp. Leo & Anthemius, *l. advocatis. C. de*

Advoc.

Advoc.divers.iudiciorum quorum hæc verba sunt, *advocati, qui dirimunt ambigua fata causarum, suæq; defensionis viribus, in rebus tam publicis, quàm privatis lapsa erigunt, fatigata reparant non minus providentes humano generi quàm si prœliis, atq; vulneribus, patriam parentesq; salvarent, qui gloriosæ vocis confisi munimine, laborantium spem, vitam & posteros defendunt.* Qua quidem descriptione periphrastica, non solùm munus officiumque Advocati graphicè declarant prædicti Impp. sed & dignitatem amplitudinemq; omnibus numeris absolutã, ob oculos ponunt ac prædicant. Quam legem nos aliquando, si Deus permiserit latius persequemur, ac de dignitate Advocationis ex professo tractabimus, ut eorum, qui huic professioni parum æqui, imò iniqui planè sunt hoc ævo, contradictiones contemptionesque redarguamus ac revincamus. Quamvis autem in jure. promiscuè Advocati dicantur, & causarum patroni, & causidici, & oratores, & Procuratores, atque etiam cognitores, distinguuntur tamen apud classicos autores, *Budæus in ad-*
notat.

notat. ad Pandectas. cui patronum dicunt esse eum, qui defendit alium in judicio, & orator dicitur Advocatum qui jus suggerit: Procuratorem qui negociũ suscipit, mandato etiam absentis: Cognitorem verò, qui præsentis causam novit & sic tuetur ut suam. Quid autem inter Cognitorem & Procuratorem intersit, tradit Alciatus, *lib. 2. parerg. cap. 5.* quem consulere licebit. Nos superiùs adductis contenti, non putamus necesse esse, hisce diutius immorari.

CAP. III.

Quod sit officium Advocati in genere, erga Deum & homines.

QUid sit Advocatus, & quemadmodum describatur, suprà diximus: nunc ordo nostri instituti postulat, ut de officio partibúsque ejus dispiciamus. Ut autem hoc rirè tractetur, distinctione opus, est, & per partes describendum. Antequam autem ad istam Tractationem des-

cendamus ac progrediamur, illu
præmittendum arbitramur, Advocat
nimirum, ur cujuslibet hominis Chri
stiani munus ac officium, duabus po
tissimum virtutibus contineri: Qua
rum prior est, ut rectè de Deo sen
tiat: Altera, ut rectè inter homine
agat. Nisi enim Advocatus, ut Chri
stianum decet, de Deo ac religion
ritè sentiat, non est in numero Advo
catorum recipiendus *l. fin. C. de po
stulando.* aut tolerandus: Et quiden
meritò, cùm præsumptio contra ta-
lem militet, quòd bonâ conscienti
causas non sit acturus, sed potiùs ope-
ram daturus, ut turpis lucri gratiâ
homines adversus se invicem, tan-
quam canes committat: quod ii face-
re consueverunt, qui litium con-
cinnatores appellantur, quos Salo-
mon in Proverbiis *cap.* 16. dicit lites
suscitare. Horum quoque meminit
Ulpianus, *l. nequicquam §. circa advo-
catos ff. De offic. proconsulis.* quos Alex.
ab Alexandro *lib.* 4. *genialium die-
rum cap.* 15. describens, dicit esse
homines improbos, qui novas lites,
simulatis captionibus, & cavillis im-
probis in longum ducere student.
Istiuſ-

istiusmodi Advocatus non verebitur quoque, lites effictis mendaciis, verborúmque lenociniis perpolire. Non erubescet quoque lites redimere quotidianas, atque pecuniâ mercari, illasq; pactionibus muneribúsq; pellicere, qui & Vitilitigator, id est vitiosus litigator, fucatis argumetis, Iudici imponens, ac alienæ litis interceptor, dicitur: Quales, leges omnes omniáque Iura exosos habent, ac foro & Advocatione prohibendos, ac tanquam reipub. pestes ulceraque nocentissima; pestes, inquam, atque carcinomata pellendos fugandosque censent. Non cessabit quoque istiusmodi impius Advocatus prævaricari, id est, clientis sui jus causamque, parti adversæ prodere, &, ut Ulpianus inquit, diversam partem adjuvare, proditâ causâ suâ; & ut Saturnini verbis utamur, infidas advocationes exercere: *l. Athletas ff. De his qui not. infamia.* Denique excusso divini numinis metu, sacra prophanis, divina humanis miscere, & totam rempub. conturbare nou desinet. Et sanè de istiusmodi Advocatis, accipiendus est locus Taciti à Lipsio allegatus in po-

liticis, *lib.* 2. *cap.* 11. dicentis, publ
cę mercis nihil tam venale esse, quà
Advocatorum perfidiã. Cui congru
locus ibidem ex Columella citatus
qui infidam Advocationem, conce
sum dixit esse latrocinium. Qu
convicia & dicteria, utique Advo
catos probos non tangunt; quos bo
næ testimonium conscientiæ quæ a
homine divelli nequit, ac mille te
stium instar est, quamque D. Paulu
Apostolus, gloriam dicit esse Chri
stianorum, abunde solari poterit. Il
li siquidem persuasum sibi habent, i
occultissimis recessibus, & procu
ab omnium oculis, atque adeò in cor
de ipso atque anima, se habere a
circumferre Deum arbitrum, testem
& judicem, omnium etiam cogita
tionum suarum, cujus præsentiam
reveriti, nihil non modò faciunt, sed
ne in animum quidem admittunt
quod est nefarium ac turpe.

CAP. IV.

Quomode rectè inter homines aget Advocatus.

RECtè inter homines agere, ut est cujuslibet hominis Christiani, ita

ta vel maximè Avocati. Nam cum
irtutis laus omnis in actione consi-
tat, (teste Cicerone) & eum sibi
copum propositum habeat Advoca-
us,ut in judicio laborantibus suo pa-
rocino adsit, opem subsidiúmque
ræstet, judicem de causæ meritis,
onâ fide rectáque conscientiâ in-
ruat, quò id quod justum legibus-
ue subnixum est, decerni, atque eâ
iâ reipub. tranquillitas conservari
ossit. Utique Advocato adlabo-
andum enitendúmque est, ut quoad
eri potest, juris legúmque scien-
iam sibi comparet, ne illius ignora-
ione,aut Iudicem in errorẽ inducat,
ut clientem amissâ lite, in inutiles
umptus conjiciat Proinde operã da-
e debet Advocatus, ut hac parte sibi
rospiciat, jurisque cognitionem ex-
uisitam comparet: Quam nisi perti-
aci nixu,labore indefesso, teste Za
o, non consequetur, qui si in legib.
on addiscit, dediscit. Nam ut exer-
itatio continua confirmat scientiam
a inexercitatio ignorantiam parit.
Quod usque adeo Joanni illi Andreæ
ordi fuit, ut annis viginti in lecto
ormire noluerit, quô solidam juris

ſcientiam ſibi compararet, quan omnium quoque teſtimonio, ſum mam conſecutus eſt. Ad quam licè cuilibet adſpirare non detur, ope ram tamen hanc dare debet Advo catus, ut, quatenus licet, jura legeſ que addiſcat, non ignarus improb labori cuncta cedere, ac prætere *altius ituros*, teſte Fab. Quintil. *In proœ mio Inſtit. Oratoriarum, qui ad ſumm nituntur, quàm qui præſumpta deſpera tione, quò voluerint, evadendi, protinu circa ima ſubſtiterint.* Neq; verò repre henſionem tantùm meretur Advoca tus, ſi jus, in quo verſatur, ignoret quod & turpe eſt, *l*, 2. §. *Servius, ff De orig. juris.* ſed inſuper quoqu pœnis legum obnoxius redditur Tri tæ ſiquidem juris regulæ ſunt, quó quiſque id ſcire teneatur, quod a officium ſuum pertinet. Et quod im peritia culpæ adnumeretur. §. *præter Inſtit. de l. Aquilia.* Quod quiden uſque adeò procedit, ut commun Doctorum calculo receptum ſit; Ad vocatum, ſi notabili ignorantia, au negligentia cauſam clientis ſui Iu ſtam perdat, tam in foro fori, quàm poli ad refundenda parti damna te

ner

neri, *Spec. tit. de Advocatis* : *argumento l. idem juris. ff. ad l. Aquiliam.* cùm is damnum dare dicatur, qui damni cauſam præbet, vulgata juris noſtri regula. Deinde quoque ſumma ope adniti debet Advocatus, ut Iuris præcepta, quod profitetur, in omnia vita obſervet. Quorum illud primum eſt, ut honeſtè vivat, id eſt ſobriè & continenter, neminem exemplo ſuo malo offendat. Nihil enim magis mores vulgi corrumpit, quàm ſi videat viros doctos ingenuiſque artibus imbutos, ac in dignitate quoque conſtitutos, (advocatum ſiquidem eſſe, dignitas eſt *d. l. laudabile C. de advoc. diverſ. judic.*) diſſolutè vivere, aleâ tempus terere, luxúque diffluere : Ut è contrario nihil efficacius ad componendos hominum mores, quàm probata eorum vita, qui ſcientia & honore in repub. præfulgent ac conſpicui ſunt. Quæ ipſa quoque efficiet, ut nemo ad injuſtæ cauſæ patrocinium ipſum advocaturus ſit. Solent enim homines improbi, calumnioſas injuſtaſque cauſas, iis advocatis committere, quos norunt, ſolius lucri, è re qualibet redacti ſpem ſibi propoſitam habere,

 bere,

bere, & absque ullo diſcrimine, paſſim clientibus operam ſuam locare, quos divinus ille Philoſophus Plato accipitres pecuniæ appellat, qui tamen ipſi juſtum ac tenacem propoſitivirum ita reformidant, ut limen domus illius ſubintrare erubeſcant. Quod ſi omnes Advocati ea integritate, & conſtantia, qua debent, lites tractarent, non ita malè ordo noſter apud populum audiret. Sed quia cum perfectis (teſte Cicerone) non vivitur, & præſens ſeculum nequam eſt, teſte Apoſtolo, unusquisq́ue, qui vocationi ſuæ ſatisfacere, Spartamq́ue quam nactus eſt, ornare cupit, hanc dabit operam, hoc aget, hoc ſtudebit, ut vitæ integritate nomen famamq́ue ſibi comparet talem, ut credant homines, nihil inhoneſtè, nihil injuſtè, nihil malitiosè facturum, etiamſi Deum hominesq́ue fallere poſſet, quippe qui ſcit & firmiter credit, Deum nihil vel dictum, vel factum, vel cogitatum, latere poſſe.

CAP. V.

Quod non sufficiat, si Advocatus honestè vivat, nisi ab alterius læsione abstineat, & unicuiq; quod suum est, tribuat.

PRæcepta juris prædicta, ut ad omnes in universum homines, nemine exceptô, ita quoque ad Advocatum pertinent: Et eò quidem magis, quód professio in qua versatur, illorum trium præceptorum observantiam ab eo postulet. Nam si Advocatus est Iustitiæ minister, imò & sacerdos, Ulpiano teste, *l. 1. ff. De justit. & jure.* justitiam colens, æquum ab iniquo separans, licitum ab illicito discernens, certè nemo dubitare potest, quin Advocatus, tum demum officium facere censebitur, si Deo quod Dei est, λατρείαν, id est adorationem tribuat, magistratui, ejus ministro omnem honorem, reverentiam atque obedientiam deferat, concivibus veró suis fidelem o-

peram patrociniumque in civili & capitali cauſa poſtulantibus præſtet. Id enim in Advocato propriè eſt, unicuique quod ſuum eſt tribuere, quod Pſalmiſta *Pſal.* 14. vocat, operari juſtitiam, & in iis, qui in monte ſancto Dei habitaturi ſunt, requirit, non contentus, ſi ingrediatur ſine macula quod vitæ honeſtatem deſignat, quæ ad beatitudinem vitæ immortalis conſequendam non ſufficit, ſed inſuper proximo charitatis officia preſtari vult, quod idem Pſalmiſta vocat, bonum facere: Illa ſiquidem conjungit alibi, *Pſal.* 33. *Diverte, inquit, à malo, & fac bonum, inquire pacem, & perſequere eam; Solvere autem quod alteri debeas, ad omnes in univerſum homines ſpectat, (teſte D. Paulo Apoſtolo, ad Romanos.* 13. qui præcipit, ne cuiquam quicquam debeamus, niſi ut invicem diligamus: Ad hæc præſtabit Advocatus, ne quenquã vel dicto, vel facto lædat, quod futurum eſt, ſi caveat, ne infida advocatione, proximum damno afficiat, propriam conſcientiam peccato vulnerans. Nam ſi clienti ſuo injuſtam cauſam foventi patrocinium præſtet, & adverſarium

jus

us suum persequentem, dolosis subterfugiis & frustratoriis dilationibus impediat, ac remoretur, non solùm proximum ac rempub. sed semetipsum lædit, iramque divinam in se provocat: Qui enim malum bonum, & bonum malum, lucem tenebras, & tenebras lucem appellat (teste Propheta *Esai. cap.* 10. abominabilis apud Deum reputatur.

CAP. VI.

Quomodo in litibus exercendis generaliter se gerere debeat Advocatus.

PRæmissis officiis generalibus, ad omnes omnino homines pertinentibus, reliquum est, ut de officio Advocati, in exercendis litibus, in genere disseramus & explicemus. Et ante omnia Advocato considerandum est: Deum opt. max ad conservandam inter homines concordiam, amicitiæ fontem, constituisse Reges, Principes, ac magistratus, jura legesque dedisse, ut populo dissidenti jus red-

reddant, juſtitiam adminiſtrent, omnem vim atque injuriam prohibeant, ac ne ad arma veniant, ſuas partes interponant. Sed cùm aliqui ingeniò, prudentiâ conſilioque deſtituti, ſibi ipſis in judicio ſupereſſe non poſſunt, nec, quid juſtum ſit aut ſecus, indagare valent, neceſſitas rerum coegit, ut quorundam hominum, ingenii, ſcientiarumque dotibus prȩditorum, opem ſubſidiumque implorent: hi Advocati ſunt: quorum eſt officium, omnes ingenii nervos intendere, ut hominibus diſcordibus, ac ad judicium vocatis, vel convolantibus, ſalutari conſilio adſint, quò ſuum conſequi, aut iniquam petitionem refellere atque avertere queant. Antequam verò cauſam in judicium deducant Advocati, omnem operam dabunt, ut, quatenus fieri poſſit, animos hominum, ad lites propendentes, ad pacem & concordiam inflectant, maximis multiplicibusque litis incommodis, ob oculos poſitis; ut nimirum dicat Advocatus, ad cauſæ patrocinium vocatus: Negocioſam rem eſſe, litigare, & non raró ſuſcepta lite, periclitari amicitiam,

tiam, ac dilectionem mutuam, tantoperè Christianis commendatam à Servatore nostro, scindi atque divelli; temporis quàm plurimum perire; facultates atteri, & quod omnium maximum est, animi tranquillitatem, cunctis rebus præferendam, perturbari; denique litem ἰλιάδα κακῶν secum trahere ac comitari; quod usque adeò verum est, ut Ulpiam. *l. 4. ff de alienat. judicii causa fact. verecundam cogitationem ejus qui lites exsecratur, non esse vituperandam,* asserat: præterquam, quòd litis, ut belli, eventus dubius sit *l. quod debetur ff. de peculio.* ac non raró major pars meliorem vincat. Quæ quidem usq; adeò vera sunt, ut Poëta *Martialis* inter ea, quæ vitam faciunt beatiorem, quoque connumeret, nunquam litem habere. Quibus omnibus incommodis molestiisque enarratis atque propositis, si consultor deterritus à lite abstinuerit, ac ad transactionem, amicabilemque compositionem animum converterit, benè se res habet, & fecit Advocatus quod debuit; eô ipsô declarans, se non propriũ compendiũ, sed consultoris utili-

utilitatem ſolam reſpicere. Quod ſi verò ſpretis omnibus prædictis, conſultor omnino ſibi litigandum arbitretur, multi ſiquidem in Friſia quaſi morbo quodam litigandi detinentur, proxima cura erit Advocati, ut cauſæ propoſitæ merita diligenter excutiat, & ſi juſtam, legitimiſque probationibus fultam (ſi facti quæſtio fuerit) ſubnixamque perſpexerit, ſuo patrocinio defendendam tuendamque ſuſcipiat, obſervatis iis quæ juris ſcripti deciſiones, ac ſtylus curiæ ordinationeſque obſervari præcipiunt, prout in ſequentibus latiùs declarabitur. Quod ſi veró cauſam injuſtam, aut legitimis probationibus deſtitutam intellexerit, omnibus modis ab ea intentanda eum dehortabitur, propoſitis animi periculis longè maximis, cujus jacturam facturus ſit, ſi in malitia perſeverans, proximo moleſtiam creaverit ſine cauſa, non evaſurus quoque Curiæ cenſuram, quæ notorias litigatorum calumnias, in proceſſu deprehenſas, mulctâ pecuniariâ coercere conſuevit, ut ex duabus antiquis hujus Curiæ ſententiis, 20. Decembris, anni 1549.

Obſervatio.

1549. pronuntiatis cognovimus. Quo casu consultori, si urgeat ac instet, patrocinium denegare ac periculi prædicti commonefacere debet, ne peccati contagione inquinetur, quod futurum est si eum falsa victoriæ spe lactatum, in litem præcipitaverit, magnis incommodis sumptibusque obnoxiam, non ignarus, quod si superior evaserit, parti adversæ ad restitutionem damni; sin succubuerit, clienti quoque suo omnia quæ injusta lis abstulit, resarcire teneatur.

CAP. VII.

Vtrum justam causam foventi liceat adversarium injustè litigantem dolô circumvenire.

APud interpretes quæsitum meminimus, utrum Advocato justam causam foventi permissum sit, adversarium injustè litigantem, dolo technisque circumscribere. Et primâ quidem fronte affirmativa pars defendi posse videtur, ob id quod reipub.

pub. expediat atque interſit, cauſam injuſtam perſequentem, tanquam improbum civem, & juſtitiæ perverſorem, reprimi ac quoquo modo ſuccumbere, ut eâ viâ juſtitia, Omnium rerumpub. ſalus & conſervatio vigeat atque floreat: injuſtitia, ſocietatis humanę putredo, repellatur atque exterminetur. Quam Advocati intentionem, juſtam, probatamque utique nemo diffitebitur, ac proinde laude ac commendatione dignam: Nam & in Canonibus, & ligib. civilibus reperiuntur regulæ quædam & axiomata, huic affirmationi patrocinantia, nimirum permiſſum eſſe, uti dolo adverſus dolum adverſarii, ac verſutiam eludere *c. dominus* 34. 2. *ibi gloſſa, verbo malignantium. Archid. & Gemma. in c. cupientes de Elect, in* 6. Et in Reo, qui in veritate juſtam habet cauſam, omnino permiſſum eſſe aſſerunt DD. allegantes Auth quod attinet. C. de probat. & L. ſiquis in gravi. Ad ſenatus conſ. Syllanianum: Quod & Alciatus *in tractatu præſumt.* Reg. 2. *præſumt* 31. defendit, imò & D. Auguſtini de bello exſtat ſententia hæc; *Cùm juſtum*

um bellum ſuſcipitur, ut apertè pugnet uis, aut ex inſidiis, nihil ad juſtitiam ntereſt. Quibus tamen non obſtanibus, Euangelica lege, quæ omnius nobis Chriſtianis mordicus obervanda eſt, & retinenda in omnius actionibus noſtris, ſi divinam ratiam promereri velimus, id neuaquam, nec in reo quidem permiſſum cenſemus. Diſertis ſiquidem erbis Moſes *Deuter.* 16. omnibus ve in judicio, ſive extra judicium egocia tractantibus præcipit: *Iuſtè uod juſtum eſt perſequeris, ut vivas, & oſsideas terram quam dominus Deus ederit tibi.* Quinimó & apud Ethnios ea in legibus duodecim tabulaum extat de gerendis bellis ſententia, his verbis: *Bella juſta juſtè gerun*. Intelligebant ſiquidem viri iſti ummâ prudentiâ præditi, iſtarum egum autores, licet Ethnici, poſſe ellum eſſe juſtum, & tamen non juè geri. Conſimiliter quoque de lib. quæ privatorum ſunt bella, dici oteſt: quæ licet juſtæ ſint, injuſtè amen exerceri poſſunt. Quapropter dvocati iſta conſiderantes, cavere ebent, ne ſub hujuſmodi colore,

Adver-

Adverſarium clientis ſui, licet injuſti litigantem, dolo circumveniant, ve ſupplantent. Id enim ſi fecerint, no ſolùm laudem apud cordatos pioſq viros nullam inibunt, ſed famam no menque ſuum denigrabunt, ac ſeme conviciis probriſque objicient. De nique iram & indignationem divi nam, ut ſimulatores & callidi, in ſ provocabunt. Neque enim patitu Deus, juſtitiam ſacroſanctam, (qu virtutum regina eſt, & virtutes in ſ continet omnes) technis, machina tionibus ac mendaciis inquinari & contaminari, ſed vult eam veris, le gitimiſque defenſionibus, ſuſtine atque defendi, non eget ſubdolo pa trocinio ac fulcro, ſeipſam tuetur a vindicat, premitur quidem ad tem pus nonnumquam, ſed non prorſu opprimitur, imò cum matre veritate ut palma contra impoſitum calu mniarum onus aſſurgit. Ac proind cauſa etiam Iuſtiſſima, in judiciis, no niſi veris, juſtis legitimiſque modis & mediis eſt aſſerenda & promoven da. Quod ſi dicas, non poſſe te ob tinere quod rectum ac juſtum eſt niſi iſtis artibus ac doloſis machina

tioni

tionibus utaris, reſpondebitur, generalem eſſe regulam, Non eſſe facienda mala, ut eveniant bona, & non licere tibi injuſtè agere, non magis quàm Adverſario. Præceptum enim Dei, omnes ſine ulla diſtinctione homines ſtringit, prohibentis omnem injuſtitiam dolúmque malum. *Deuter.* 25. *Marci* 10. Cui conſonat D. Pauli Apoſtoli prohibitio diſertis verbis concepta: *Epiſt.* 1. *ad Theſſ. cap.* 4. *Ne quis circumveniat (inquit) in negocio fratrem ſuum.* qui generalem quoque regulam Dei Corinthiis *Epiſt.* 1. *cap.* 6. in memoriam revocat. *An neſcitis (inquit) quia iniqui regnum Dei non poſsidebunt.* Vnde non excuſabit te iniquitas adverſarii tui, ſi eam imitatus fueris, ad excludendam illius iniquitatem & injuſtiti am, diffidens de potentia Dei, qui vera juſtitia & veritas ipſa cùm ſit, facilè, ſi volet, effecturus eſt, ut cauſa juſta ad optatum finem perveniat. Quod ſi tu juſtâ causâ, veris legitimiſque defenſionibus uſus, cecideris, quod aliquando fit, Iudicibus per ſordes, aut imperitiam lapſis (homines enim ſunt, labi & errare poſſunt) cogitare debes,

debes, mundum hunc in maligno positum esse totum, teste Apostolo, *Ioan. epist.* 1. *cap.* 5. & cum imperfectis tibi rem esse, qui quod æquum aut iniquum est, non intelligunt, aut licet intelligant, sequi recusant. Deinde & illud tibi persuasum habere debes, Deum opt. max. qui ad salutem nostram cuncta dirigit, velle; ut cum patientia (in qua animas nostras possidere debemus, teste Christo *Luc.* 21.) injustam sententiam tanquam hujus seculi afflictionem, excipias, ut hujus vitæ pertæsus, discas Deum cum affectu orare, ut illius regnum, justitiâ, verirate, ac pace plenum, adveniat tibi in hac lacrymarum valle peregrinanti. Quod si verò justam causam, injustis modis ac mediis non licet tueri, prout ex literis sacris ostendimus, quid his Advocatis exspectandum erit, qui injustas causas (quas Zasius iniquorum Advocatorum pascua vocat) ex professo agunt & tuentur, exiguo lucello redempti? Profectò pessimè sibi tales Advocati consulunt: Nam & conscientiam perjurio vulnerant, hominum odium ac vituperationem
sibi

ſibi comparant, & famæ jacturam irreparabilem faciunt, ac velut abjectamenta populi contemnuntur, etiam ab iis, quos malis artibus ac dolis defenderunt atque tutati ſunt. Utinam hæc Advocatorum mentibus inſculpta impreſſáque hærerent, ac nobilitatem profeſſionis ſuæ *l. 7. C. de poſtulando* ipſi perpenderent. Certè non tam malè audiret apud vulgus hominum ordo noſter, odio plus puàm Vatiniano, doctis infenſum infeſtumq́ue. Sed quia multi reperiuntur (proh dolor!) Advocati, qui prædictorum obliti, ſolum lucrum quô jure quâve injuriâ partum, tanquam ſcopum ſibi propoſitum habent, ad quem collimant, hinc illæ lachrymæ, hinc in Advocatos convicia, viris bonis honeſtisq́ue non ferenda, quæ nunquam evitabunt, niſi bona fide ac conſcientia cauſas agentes, ac ea gravitate atque modeſtiâ praxin exercentes, qua debent, ipſis factis oſtendant, timorem Dei præ oculis ſe habere, ac operam dare, ut virtutis ac probitatis famam & exiſtimationem apud homines ſibi comparent. Atque huic

huic quidem ſententiæ noſtræ adſti-pulatur quoque ampliſſimus vir Io-achimus Hopperus Eques auratus,& Status Belgici apud Philippum 2. Hiſp. regem conſiliarius, ſingulare Friſiæ decus & ornamentum, ſum-mus & philoſophus & Iureconſ. qui in libello cui titulum fecit, Ferdinan-dus, ſive de Inſtitutione Principis,his verbis utitur: *Haud eſt bonum facere, niſi id ipſum benefacias,hoc eſt,ea ratio-ne ac via,qua oportet: Vnde in ſacris li-teris judicia Dei juſtè judicari jubentur. Eſtque non minus vitioſum, rem juſtam facere injuſtè, quàm ipſum facere inju-ſtum.* Proinde non eſt quod quiſquam ſibi bandiatur, ſi dicat, bonum eſſe dolum quo utitur, eúmque legibus Civilibus, quinimò & Canonicis permiſſum eſſe, ſolertiamque vocari à Iuriſconſ. *l.* 1. §. 2. *ff. de Dolo malo.* Lex enim divina clara eſt ac rotunda, omnibus Chriſtianis mordicus ob-ſervanda, quæ omnem omnino do-lum, fraudem, ac circumventionem proximi prohibet, abſque ulla diſtin-ctione & exceptione, ſi iram ac vin-dictam divinam incurrere nolint Deus enim non irridetur; cujus re-gnum-

gnum aut ſinceris animis adeundum eſt, aut æternum ſupplicium accipiendum.

CAP. VIII.

De Cautionibus quas Cautelas vulgò appellant, & quatenus Advocato uſus earum permiſſus ſit.

CUm nemo ignoret, paſſim eos, qui forenſem praxin exercent, malè audire, cùm ob alia, tum eo quoque nomine, quód vulgus hominum jactitet ac ſpargat, nihil ferè in exercendis litibus Advocatos agere, quàm ut adverſarium, certis quibuſdam verborum formulis, tanquam decipulis, callidiſque machinationibus ac tricis circumſcribant, cautiones nempe denotans, veri earum uſus ignarum: operæ precium nos facturos exiſtimamus, ſi & hanc ab Advocatis calumniam, ſiniſtramque opinionem, amoliamur. Illud quidem negare non poſſumus, exſtare multorum ſcripta, quibus cautelarum materia

materia pertractatur ex professo quæ in omnium manibus sunt. Inte quos celeberrimus eſtBartholomæu Cæpolla Veronenſis, inſignis autoı qui in hac materia primas facilè te net. Cujus in cauſis criminalibus re ſponſa, quæ conſilia vulgò dicuntuı per totam Europam omnium mani bus teruntur. Hunc ſecuti ſunt com plures alii, *Thomas Ferratius, Ioanne de Arnono, Marc. Ant. Blanc. Raimor dus Pius Fickard.* qui in diverſis hom num judiciorumque actionibus, va rias cautiones clauſulásque liter mandarunt. Quarum aliquæ non ſo lùm ineptæ ſunt, atque ridiculæ pla nè, ſed quoque impiæ reperiuntur homine ethnico, imò Barbaro, Goth ac Vandalo, nedum Chriſtiano in dignæ, quæ expungi perpetuoqu premi ſilentio merentur. Quas no vulgi dicteriis, contumelioſisque Ad vocati appellationibus, occaſioner præbuiſſe arbitramur, ut nunc ra bulæ forenſes, modò vulpes, nun pilorum ſectores, ac Curiarum ca nes & harpyiæ dicamur, aliisqu probroſis nominibus paſſim tradu camur. Hæc ut effugiant Advocati operan

operam dare debent, ut verum le-
gitimúmque cautionum (quæ & re-
nedia à Iuriſconſultis appellantur *l.*
Fatàliberos. §. *idem Servius. ff. deStatu*
iberis. l. ſi quis duos ff. de ſolut.) uſum
ntelligant atque percipiant, ut ea
atione ſibi clientibusque, quos in
idem ſuam receperunt, prodeſſe ac
rospicere queant. Id enim Iuris
eriti munus eſſe ac officium teſta-
ur Cicero eloquentiæ parens, *libro* 2.
le officiis. his verbis. *In jure cavere,*
onſilio juvare, atque hac ſcientiæ gene-
e prodeſſe quàm plurimis, vehementer
& ad opes augendas pertinet, & ad gra-
iam. Proinde Advocati officium in
:o verſari exiſtimamus, ut in cauſis
gendis, litibusque exercendis, re-
tè legitemeq; cautionibus atque Iu-
is remediis utatur, proſpiciens, ne
dverſæ partis malitiâ doloque de-
eptus cliens, damnum accipiat ac in
aptionem incidat Neque enim alius
autelarum uſus admittendus eſt:
Nam adverſarium clientis ſui, dolo-
is ac reprobatis technis, ac machi-
ationibus tricisque circumvenire, &
upplantare, Chriſtiano bonæque
idei Advocato permiſſum non eſſe,

etiamsi injustam ille causam fovea
cap. 7. disseruimus, ac sacræ scri-
pturæ autoritatib. confirmavimu
Nam & D. Paulus Apostolus *Epi.*
1. *cap.* 14. expressis verbis mon
Thessalonicenses: *Ne quis* (inquit)
fratrem suum in negocio supergrediat-
ac circumveniat. Et Colossensib
prædicit, *eum qui injuriam facit, re-*
pturum id quod inique gessit. cap.
Utetur itaque Advocatus circumsp-
ctus cautionibus licitis, remediisq
Iuris permissis. à Cæpolla, aliisq
autoribus traditis, tanquam pha-
macis quibusdam, à morbis impe-
dentibus corpus præservantibus, no
veró ut venenis malis (sunt enim
venena bona, teste Cajo *l. qui ven-*
num, ff. de verb. significat.) adversar
clientis sui damnum præjudiciun
que, tanquam perniciem inferen-
bus: Id enim nec Advocato Chri-
stiano, nec viro vel politicè prob,
licere antè diximus: Interim tame
non imus inficias, ad munus offic
umque providi Advocati quoq
pertinere, ut istas cautelas reprob
tas, vafritiasque captiosas not
perspectasque habeat, ut ea ratio
ac vi

ac via, adverſarium iſtiuſmodi decipulis utentem, repellere, atque à cliente damnum avertere poſſit. Nam ut Medico non ſolùm salubrium herbarum eſt notitia neceſſaria, ſed & noxiorum quoque pharmacorum ac venenorum, ut à ſe aliisque, opem illius implorantibus, malum arcere ac fugare poſſit: Ita quoque Iuriſperito & Advocato in foro verſanti, (cui Ulpianus *l. juſtitia. verſic. finali ff. de juſtit & jure.* juſti injuſtique ſcientiam tribuit) harum cautelarum reprobatarum notitia neceſſaria eſt, ne illarum ignoratione in captionem incidat, quos patrocinio ſuo defendendos ſuſcepit. Et ſanè rectè Ulpianus injuſti ſcientiam juriſperito tribuit, *d. l. juſtit.* praxin verò minimè, utpote qui non ignorabat, legum ſcopum eſſe unicum, pœnarum metu homines in officio continere, & à delictis deterrere. Tametſi juxta Plinium Secundum, in Epiſtolis, *lib. 2. Epiſt. 27. Nos qui in foro verſamur, veriſq; litibus terimur, multum malitiæ, quamvis nolimus, addiſcimus.* Concludendum itaque in hac materia eſt, licere non

tantùm Advocato, sed & expe-
re, ut cognoscat, quid sit repr-
batum, quid noxium, sed pr-
ximo nocere damnumq́ue da-
artibus illis reprobatis, & le-
charitatis à Christo nobis trad-
Math. 7. vetamur, & honestati p-
liticæ, quam ethnici quoque ser-
runt, minimè consentaneum e-
quod Cicero eleganter & latè in-
bris de officiis tractat. Ad qua-
charitatis legem tanquam ad Ly-
um lapidem (quod dicitur) hom-
num actiones examinabuntur. I-
autem revertamur unde digressi f-
mus, diximus, scientiam eorum qu-
prava noxiaq́ue sunt, improbari n-
posse, quando non in hoc nobis m-
la proponuntur, ut ea sequamu-
sed ut cognita vitemus ac detest-
mur. Alioqui enim nec venena-
rerum materiæ, nec virus ejaculan-
reptilia, scripto prodenda essent,
ailqui his ad perniciem utantnr.
cùm venenatorum cognitio h-
commodi præbeat, ut ne ignari
illis lædamur, aut vitæ damnum i-
curramus, non mirum est, si Adv-
cato reprobatarùm cautionum no-
tia

iam necessariam esse concludamus.

CAP. IX.

Quod sit officium Advocati in tractandis litibus coram hac suprema Curia.

HOc membrum capite sexto tractare cœpimus, sed non plenè iscussimus: ideoque consultum esse rbitramur, illud paulò plenius ex- ıtere Diximus prædicto capite, dvocato ante omnia advigilandum, e quaslibet causas absque discrimi- e, agendas suscipiat, sed ut merita jus, quæ intentanda defendendaque roponitur, diligenter examinet, ac e in omnes partes perpensâ, eam ıntùm suo patrocinio tuendam ad- ımat, quam justam, legitimisque ıtionibus, probationibusque fultam erspexerit. Ut autem id consequa- ır, adniti debet, ut animum ab o- ınibus affectibus habeat liberum: lam si vel amore vel odio, vel spe, el metu præoccupatus fuerit, nullo ıodo quod justum æquúmve, aut

secus est, percipere poterit. Quo
eleganter Boetius in libro de conso
latione philosophiæ, *lib.* 10. his vers
bus describit:

Tu quoque si vis Lumine claro
Cernere verum, Tramite recto
Carpere callem, Gaudia pelle,
Pelle timorem, Spemque fugato,
Nec dolor adsit. Nubila mens est,
Vinctaque frenis, Hæc ubi regnan

Liber enim in deliberatione deb
esse animus, nec ullis affectibus abr
pi: liber autem esse nequit, cui aff
ctus imperant & cupiditates dom
nantur. Quem quia aliqui Advoca
ad causam concreditam non adf
runt, fit ut non tam quid justu
æquumque sit, quàm quid ad victo
riam causæ, quam susceperunt, o
tinendam expediat, inquirant, &
spes victoriæ nulla supersit, ho
agunt, hoc moliuntur, ut advers
rium litemque, dilationibus plur
bus, ac tergiversationibus extr
hant, morasque injiciant, & quan
tum fieri potest, immortales red
dant. Quo nomine pessimè nost
ordo apud populum audit, atque tr
ducit

lucitur, adeò quidem, ut in pro-
erbium ferè abierit: **hoe beter Ju-
iſt / hoe boſer Chriſt.** Duriſſimum
uidem & abominandum eſt iſtud
licterium, & viris honeſtis non fe-
endum: ſed ſi verum fateri velimus,
eperiuntur aliqui, qui absque ullo
liſcrimine, ſi modò ſpes doloſi afful-
erit nummi, cauſas agendas ſuſcipi-
int, & quò minus habent in jure fun-
lamenti, eò plus diligentiæ impen-
lunt, ut eas ad optatum finem per-
lucant. Quod ſi palmam, Iudicibus
ircumventis, tenebriſque objectis,
er fas nefasque obtinuerint, quod
ionnunquam fit (ſunt enim homi-
ies labi, & falli poſſunt) quaſi re
enè geſtâ, gloriantur in malitia, &
ertiliorem ſibi in poſterum praxin
ollicentur. Qui tamen magis pro-
are debebant, honeſtè vinci quàm
incere malè per contrarium ſpiri-
um, cùm animan lædat conculcata
uſtitia. Hi & conſimiles Advocati,
n bonis viris connumerandi non
unt, ſed potiùs tanquam carcino-
nata, peſteſque reipub. hominum
ommerciô atque ſocietate, ut antè
lixmus, pellendi. Nam ut Nilus

Episcopus & Martyr inquit: *Qui ma lis præstant patrocinium, non solùm sc lerum adjutores sunt, sed & peccati com munione inquinantur.* Quod genu nominum Plato ille divinus usqu adeò execratur, *Dialogo.* 11. *de legi in fine.* ut lege latâ, civem in re bene constitutâ, morte plectendu censeat, si avaritiâ, justitiæ vires i animis judicum in contrarium ve tisse, ac præter opportunitatem mu ta litigia movisse, aut moventibu adfuisse, convictus fuerit. Et i istiusmodi ritè quadrat Germanicu seu Belgicum probrosum dicteriu antè relatum. De bonis & integr Advocatis non accipiendum, qu legibus & magistratibus obsequen tes, in hoc solùm incumbunt, ut un cuique quod suum est, salvur esse, concordia inter cives retiner & reipubl. tranquillitas conserva possit; quâ conturbatâ convulsaque privatorum facultates in tuto ess non possunt. Quemadmodum au tem solicitè Advocatum prospicer debere diximus, ne injustæ causæ pa trocinium ullatenus suscipiat, alioqu gravissimè Deum offensurus: It quoque

quoque cavere debet, ne justæ causæ defensionem requisitus deserat, præsertim si pauperem, viduam, vel aliam personam miseratione dignam, causa concernat. Istiusmodi enim personis, omni humano præsidio subsidioq; destitutis, in judicio laborantibus, adesse, opemque ferre gratis, si paupertate premantur, tenetur, etiamsi à judice non injungatur: quô jubente si recusaverit, advocationibus sibi interdictum iri non dubitabit: *l. providendum. C. de Postulando.* Cùm certum sit, ad officium judicis quoque pertinere, ut pauperi adversus potentiorem litiganti, & advocatum habere non valenti, aliquem det atque constituat, *l. nec quicquam. §. observare ff. de offic. proconsulis.* qui illius defensionem, & quidem gratis, ad litis eventum, si inopem se esse, & fidejussorem invenire non posse, jurejurando affirmet, suscipiat. Eâ siquidem declaratione factâ, ab impendiis Curiæ ad litis eventum, liber erit. Proinde Advocatus, cujus partes sunt quàm plurimos consilio juvare, si nomini famæque consulere
 volet,

volet, ac conſcientiam liberare, eni tendum ſibi putabit, ne quisquam ſit qui ſibi denegatum ab eo patrocinium fuiſſe, aut cauſam non pro dignitate pleneq; tractaſſe, ſed dicenda tranſiſſe, & quæ inculcanda, infigenda, repetendaque fuerant, curſim breviterque (quod Plinius prædictus prævaricationem vocat) *lil. 1. Epiſt. Epiſt. ad Corn. Tacitum.* attigiſſe meritò conqueri poſſit.

Cap. X

Quod ſit officium Advocat erga proprium Clientem.

Nunc diſpiciendum eſt, quæ ſin Advocati partes apud ſuun clientem. Suprà diximus, eſſe neceſſarium, merita cauſæ in judiciun deducendæ diligenter examinare juſtane an injuſta ſit: Id autem nunquam melius percipiet Advocatus quàm ſi clientem de cauſa ſua perorantem patienter attenteque audiat omnesque circumſtantias cauſæ cohærentes, diligenter excutiat, a

clien

clienti ſuo contraria quædam argumenta objiciat : Alioqui enim niſi id fecerit, cauſæ merita difficulter reſciſcet : Solent enim homines magno decepti errore, cauſæ ſuæ ſecreta celare, imò fictis coloribus ita eam ornare, ut niſi Advocati diligenter attendant, rei veritatem exquirere & indagare nequeant: Quo fit, ut iis technis decepti, ſæpenumerò cauſa cadant, Quapropter ſi ſibi ſuoque honori, clientiſque commodo conſultum proſpectumque velint, operam dabunt, ut omnia cauſæ merita, momentaque exactè perdiſcant, & excuſſis probationibus, quas adferre poſſunt, ſtatuant quid faciendum ſit, vel omittendum. Id enim ſi omiſerint, fruſtrà laborabunt, & clientes in inutiles ſumptus conjicient, qui poſtmodum amiſſâ, causâ, de Advocati vel negligentia vel imperitia queſturi ſunt. Ut autem extra omnem clientis calumniam ſeſe conſtituant Advocati, & conſcientiæ ſuæ ſatisfaciant, ſi cauſam injuſtam, aut probationibus deſtitutam deprehenderint, operam dabunt, ut ab ea intentanda conſul-

torem dehortentur, positis ob oculos litis incommodis damnisque Capite 6. relatis. Id enim facere tenentur, ac clientem suum ad justitiam erudire, ut tanquam stellæ in perpetuas fulgeant æternitates. *Daniel.* 12. *cap.* Quòd si verò justam causam legitimisque probationibus instructam, (utrumque siquidem requiritur, 2. q. 8. *c. sciant. l. eum qui ff. de probat.*) perceperint, alacriter eam defendendam suscipient. Ante omnia verò de mandato legitimo sibi prospicient, ac Actis inscribi curabunt: Alioqui enim contingere potest, ut mandati à cliente transmissi, amissione, si bonæ fidei non fuerit, magnis molestiis, quinimò & damno Advocati involvantur. Quod alicui ex primariis hujus Curiæ Advocatis, viro docto & acuto, olim contigisse intelleximus, cui res erat cum homine versipelle & improbo, qui Curiæ sententiâ ad certam pecuniæ summam non modicam condemnatus, negabat se Advocato mandatum dedisse. Qui nisi Curiæ de mandato oretenus dato fidem fecisset, ex aliquibus indiciis, solutionem

nem adjudicatæ pecuniç evadere nequivisset. Itaque ne in istum scopulum impingat Advocatus, faciet quod paulò antè dictum est. Nisi mandatum à Notario à Curia approbato, aut coram Juridicis seu Decurionibus confectum, vel si Prælatus, pastor aut nobilis sit, ipsius sigillo ac subscriptione confirmatum clausulâ substituendi munitum habeat: istiusmodi siquidem procuratoria, ut loquuntur practici, paribus passibus ambulant, eandemque vim obtinent, quam ea quæ Curiç Actis inscripta sunt, ut ex Ordinatione Curiæ liquet, Rubr. 10. Lib. 3. Et tantò quidem magis de mandato valido sibi prospicere debent Advocati, quód inter interpretes magna sit concertatio, utrum is, cujus nomine ligitatum est, post latam sententiam, ea quæ ipsius nomine absque mandato gesta sunt, rata habere possit, quibusdam id affirmantibus, aliis verò negantibus, ob id quod post latam sententiam, peremptâ instantiâ, ratihabitioni locum esse negent: inter quos est Ferrariensis exquisitissimus autor,

In

In forma responsionis Rei, in glossa super verbis, Simonius Spelta. Deinde curabit Advocatus, ut instructionem à cliente suppeditatam juxta Curiæ Decretum 20. Decembris anno 1541. promulgatum & Enchiridio Statutorum insertum, scriptis mandet, atque penès se conservet, ut requisitus eam Curiæ ostendere possit, ac clientem, quando in causa scribendum est, magnis sumptibus evocare sæpè non sit necesse: Id enim si fecerit, Curiæ suam conscientiam comprobabit, quæ percipiet, nihil ab eo allegatum, articulisque probatoriis comprehensum esse, quod instructio à cliente data non contineat, & clienti postmodum amissâ lite conquerenti, facili negotio os obstruere poterit: Hæc quia rarò fiunt ab Advocatis, hinc in judicio voces illæ inexcusabiles multorum audiuntur, respondere nequeo, quia instructione careo, in portu (quod dici solet) naufragium facientes, quia tamen ignorare non possunt, paria esse, scire vel scire debere.

20. *Decembris* 1541.

CAP. XI.

Quomodo apud Iudicem ſe gerere debeat Advocatus.

SUperioribus aliquot capitibus explicatum eſt, quæ ſint partes Advocati erga omnes in genere homines: deinde erga proprium clientem: nunc quomodo apud judicem ſe gerere debeat, inquirendum eſt. Illud autem in primis obſervare debet Advocatus, ut judicem tanquam Dei miniſtrum, omni honore ac reverentia afficiat, debitam obedientiam ei deferat, nihil contra dignitatem illius acerbè, vel contumelioſè dicat, vel ſcribat: Id enim Ordinatione Saxonicâ, Enchiridio Statutorum, *Tit. de Advocatis, artic.* 17. inſertâ, expreſſè probibetur. Deinde juxta ejuſdem Curiæ Decretum 15. Martii, anno 1597. publicatum, & *15. Martij. 1597.* prædicto Enchiridio comprehenſum, Advocatus in judicio honeſtè decenterque ſe gerere, ac loco, & corporis habitu decoro & adverſo componere tenetur, prout honeſtas exigit, non

non divagari in auditorio, nec clamosis sermocinationibus, imó fabulis illud turbare debet: Subtrahere veró sese absque Commissarii licentia, quando copiam sui facere debet, quod à quibusdam fieri vidimus, non solùm turpe est, sed in contemptum & judicis, & adversarii tendit: quos eludere velle videntur qui id faciunt, quod aliis Tribunalibus non impunè ferunt. Jam verò si quid in judicio oretenus proponendum, aut postulandum erit, clarâ voce, & consueto loco, ac intra subsellia Advocatorum consistens Advocatus, id facere debet. Ita quidem, ut à Curiæ Delegato (quem Commissarium vocant) & Advocatis exaudiri queat, adhibitâ præmissaque verecundâ prefatiunculâ, exemplo Tertulli Oratoris D. Paulum accusantis, Actor. 24. & ipsius quoque Pauli apud regem Agrippam causam suam defendentis, Act. 26 & non illotis (quod dicitur) manibus in verba prorumpere, quæ omnia constitutione Curiæ prædictâ, cauta atque præcepta sunt. Debet itaque Advocatus omnem

omnem Curiæ reverentiam deferre, ut dictum eſt, ne ſecus faciens, & violati jurisjurandi notam ſibi contrahat: & indignationem Conſiliariorum incurrat, quinimò & coercitionem arbitrariam excipiat: Cujus rei exemplum nos, cùm Mechliniæ Advocati munere in magno ſenatu fungeremur, in primario ejuſdem Parlamenti Advocato, amico & familiari noſtro, vidimus, nimis triſte: Is enim quód Præſidem ejusdem Senatus, Dominũ de Waterdijck, Equitem auratum, e proſapia Comitum Bergenſium, à quo pridie in auditorio, Advocatis ac Procuratoribus præſentibus, acerbè taxatus perſtrictusque fuerat, ſupplici libello (quem nobis poſteà re non integrâ legendum dabat) prædicto Senatui magno, nimis calido conſilio, inſciis omnibus exhibito, contumeliosè traduxiſſet, poſt diutinam apud primum apparitorem detentionem, in Senatum prædictum adductus, omnibus Advocatis, Procuratoribusque ad ſpectaculum evocatis, cùm ad Procuratoris generalis

ralis interrogationem flexis genibus, libellum ſupplicem quem manu tenebat, à ſe conſcriptum exhibitumque declaraſſet, verbis præeunte prędicto Procuratore generali, palinodiam deprecationemq́ue ſolennem continentibus, prolatis, prædictum libellum ſupplicem ſuis manibus dilacerare juſſus fuit, quod nobis omnibus inſpectantibus quoque fecit, cui & unius anni ſpacio Advocatione etiam interdictum fuit. Proinde iſto exemplo deterriti, refrenandum eſſe ſtylum, & intra limites modeſtiæ manendum conſulimus, *felix* ſiquidem eſt *quem faciunt aliena pericula cautum*, ut habet verſus ille notiſſimus. Nos certè ante annos 30. eam reverentiam Curiæ, ejusq́ue Delegatis exhiberi vidimus, ut nec inhoneſti verbi prolatio impunita fuerit. Quidam enim apud Commiſſarium turpiloquio uſus, relatione ad Curiam facta, 12. Carolinos aureos fiſco inferre condemnatus fuit. Quam irreverentiam Ordinatio Curiæ Hollandicæ quoque ſtrictè puniendam coercendamq́ue præcipit. artic. 72. Et ut verum fateamur, in eo potiſſimum

Obſervatio.

Obſervatio.

ſita

ita eſt reipub ſalus & conſervatio, ſi Magiſtratui judicibusque ſua con-ſtet autoritas & reverentia, quam vel maximè tueri debent Advocati, juris legumque periti & juſtitiæ ſacerdotes: qui in hoc incumbere debent, ut homines omnes reverentiâ judicum in officio contineantur. Ad hæc cavebit Advocatus, ne judicis animum fictis coloribus, falſisque allegationibus pervertat: id enim ſi fecerit, Deum, qui ipſa juſtitia & veritas eſt, graviſſimè offendet, & contra viri boni, nedum Chriſtiani officium peccat & delinquit. Ex quo patet, quantoperè peccent ii, qui clientibus execrandum conſilium dant, ut judicis animum, integritatemque donis muneribusque expugnent atque pervertant, ut victoriam conſequantur, quorum quanta ſit vis in iſta impietate patranda, abundè ſacræ literæ docent: *Excæcant enim munera oculos ſapientum, & mutant verba juſtorum. Deuteron.* 16. Nulla certè major iniquitas ab Advocatis perpetrari poteſt, quàm ſi ſceleſtis iſtiusmodi conſiliis, & clientum, & judicum animos corrumpant, ut ſui voti

inju-

injuſtiſſimi compotes fiant. Quam improbitatem leges civiles usque adeò deteſtantur, ut litigatorem iſtius criminis convictum, amiſſione totius cauſæ mulctandum, decernant: *l. utputa. §. ſed & ſi dedi. ff. de condict. ob turpem cauſam.* Advocatum certè præter infamiæ notam, æternus manet interitus: Facit enim impio iſto conſilio ut cliens injuſtam cauſam obtinens, parti adverſæ quod ſuum eſt, ſub velamine Juſtitiæ, auferat. Quo caſu in conſcientia conſulere tenetur clienti victori, ut adverſario reſtituat, quod injuſta ſententia ademit: quinimò & ipſe ad ſalarii, quod pro patrocinio turpisſimo ſolutum eſt, reſtitutionem tenetur, cùm ſit lucrum longè iniquisſimum, teſte Domino Auguſtino, *Epiſtola* 38. *Mona. Titul. de Advocatis.* Deinde cavebit Advocatus, ne judicem falſis allegationibus vel abrogatis legibus, in ſuam trahat ſententiam: quod qui faciunt, & conſcientiam perjurio vulnerant, & honori peſſimè conſulunt: Juſtitiam

tiam & judicem ſupplantantes, & proximo quod ſuum eſt injuſta ſententia auferentes. Qui certè graviſſimè contra legem charitatis nobis tantoperè à Chriſto Servatore commendatam, peccant, & in præceptum Decalogi, *non furaberis*, impingunt. Licet enim manibus rem alienam non contrectent invito domino, faciunt tamen, ut proximo quod ſuum eſt auferatur, ſub juris etiam juſtitiæque velamine; quæ utique deterrima furti ſpecies eſt. Iſti autem certó ſibi perſuaſum habere debent, non defuturam ultionem divinam, quæ tanquam Nemeſis & Adraſtia implacabiliter ſcelera vindicat, infenſa impiorum facinoribus, eisque inſuper, qui his patrocinantur; quod Philo Judæus juſtitiæ tribuit, *in Tractatu de confuſione linguarum*, peculiare ac proprium.

CAP. XII.

Quomodo clientis sui adversarium tractare debeat Advocatus.

SUperioribus capitibus domonstratum est, quod sit Advocati officium erga proprium clientem, item erga judicem causæ, nunc videndum quomodo clientis sui adversarium tractare debeat. Illud itaque semper Advocato considerandum & cogitandum est, se justitiæ sacrosanctæ ministrum esse, imò & sacerdotem, nec lege divinâ, etiam humanâ cessante, licere sibi quemquam, vel verbis, vel scriptis lædere atque traducere. Si enim secus fecerit, non censebitur rectè inter homines agere, sed contra legem charitatis peccare, quâ vetamur alteri facere, quod nobis factum nolumus. Cavebit ergo Advocatus, ne in adversarium clientis sui sit injurius, illum in processu conviciis lacerando, quod ab aliquibus sine discrimine fieri videmus; Nihil enim turpius fingi potest in Advocato,

cato, qui legum ſcientiam profitetur, quàm ſi eò inſolentiæ progrediatur, ut adverſarium clientis contumeliosè perſtringat. Quam conviciandi libidinem usque adeó à foro judiciisque remotam eſſe debere aſſeverat Plato at XI. dialogo de legibus, lege latâ fugandam prohibendamque contendat his verbis: *Multis autem modis homines furore aguntur. Alii morbo, ut hi de quibus modo diximus: alii per iracundiam pravæ naturæ vitioſamque educationem, qui pravis inimicitiis moti altius inclamant & turpiter inter ſe convicientur. Nihil verò tale in civitate bonis legibus inſtituta fieri decet. De convicio igitur hæc una omnibus lex ponatur: Nemo alicui convicietur: Sed quicunque cum alio de re quapiam ambigit, diſcat potius doceatque tam ambigentem, quàm præſentes, ita ut omni convicio prorſus abſtineat. Cùm enim ſibi invicem verbis turpibus maledicunt, muliebres habentur & in primis ex verbis, quæ certè leviſſima res eſt, odia graviſſima & inimicitiæ ſæpè naſcuntur.* Rationem certè graviſſimam ſubjicit Plato, quare à conviciis projiciendis in proximum ſit abſtinendum: *Nam & inimicitiæ maximæ*

ſæpè

sæpè naſcuntur, inquit, quæ non rarò in cædes, ac homicidia exeunt. Turpe certè eſſe, conviciis ſe invicem proſcindere, maximè in judicio, nemo diffitebitur, cùm plerumque & ridiculi fiant conviciatores, ridicula per iram, & commotionem ut plurimùm in adverſarium proferentes, ut idem Plato prædicto loco ſubjicit. Quòd ſi veró cauſæ, quam tractat, qualitas talis ſit, ut neceſſitate ad illius defenſionem, perſonæ, cum qua cliens litem habet, turpitudinem allegare cogatur: ut puta ſi frater aut ſoror ab hereditate fratris ſororisve, turpî perſonâ inſtitutâ, excluſus fuerit, quam niſi allegatâ heredis inſtituti turpitudine, obtinere nequit, nihil præter boni viri officium feciſſe cenſebitur, ſi eam objecerit, cùm jure legibusque permittentibus id faciat *l. fratres, C. de inoffic. teſtamento.* ac ob id juſtè. Quod & tum locum habet, ſi objectâ clienti turpitudine, ad excludendum eum ab inofficioſi querela de turpitudine objicientis exceperit, quod videlicet in pari turpitudinis cauſa, potior ſit heredis inſtituti, quàm ejus, qui per inofficioſi querelam hereditatem petit. Nam

& aliàs,

& aliâs, si hæres institutus indignus esse hæreditate dicatur, aut ex causa ngratitudinis, legibus expressa, exæredatus, non dubium est quin ausarum istarum allegatio, Advoato permissa sit: neque enim ex liidine conviciandi, sed necessitate fficii talis fit objectio & allegatio *rg. l. mater. 2. C. de calumniat.* Quód iste casus inciderit, providebit Adocatus, ut sufficienti mandato muitus ea scriptis complectatur, aut ibscriptione clientis omnem à se ividiam divèrtat & amoliatur. Ild certè Advocati Christiani fuerit. im modestia in istis allegationibus diosissimis versari, ne ullam adverrio clientis, vel judici occasionem ræbeat suspicandi, quod libenter : cum voluptate istos proximi deꝭtus, vitiaque detexerit & propaverit: Quin potius in istis chirurorum mores consuetudinemque nitabitur, qui non nisi summa neſsitate compulsi ad extrema ista media, sectiones, ustionésque produnt, nec sine conmmiseratione iidem. Quod si eâ conscientiâ in iusmodi causis litibusque versatus

D odium

odium inimicitiasque sibi conflaver
causarum patronus, ut solet plerum
que fieri, hominibus laicis rerúmqu
imperitis, lapidem projectum, mor
canum, non projicientem morder
tibus, non debet commoveri ne
indignari, sed humanæ fragilita
adscribere, & cogitare, ita natu
comparatum esse, ut obsequiu
amicos, veritas odium pariat, tes
Comico. Interim tamen nemo dif
tebitur, permolestam esse Advoc
torum provinciam, qui plerumqu
in partis adversæ, totiusque cogn
tionis familiæque odiunt incurrun
ac offensas maximas subeunt, qu
nos non rarò experti sumus. Se
quid facias? ferenda sunt ista, ac c
gitandum, quod cum perfectis no
vivitur: nec perfectionem in hac vit
hominibus natura ad pessima pr
pensis, sperari posse, eaque omn
æquo animo ferenda esse, Deoq
committenda, qui novit quid nob
maximè expediat. Advocatus cer
firmiter credere debet, non defutu
sibi præmia, quæ (Christo teste) m
nent eos qui persecutionem patiu
tur propter justitiam: Certè eam r
quit

quirit in Advocato hæc professio animi fortitudinem, ut nec metu, nec minis, nec prece, nec precio, justæ causæ defensionem detrectet. vel injustæ patrocinium suscipiat, Papiniani illius juris coryphæi, hominis ethnici exemplum secutus, qui interfici, quàm impii Principis Caracallæ parricidium excusare maluit, dicens, facilius id patrari quàm defendi posse. Sed quia raró in istas angustias Advocati rediguntur, quibus tales causæ non offeruntur, illud saltem præstare debent, ne in litibus exercendis, ab eo quod rectum est, deflectant, vel spe vel metu, istius versus memores: *Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.*

CAP. XIII.

Quomodo partis adversæ Advocatum tractabit.

MUltis videbimur frustrà hunc laborem sumere, descripturi Advocatorum officium erga se invicem: statim enim objiciet aliquis, anne nobis tacentibus id intelligant? Fatemur equidem Advocatos, qui

ſegum peritiam profitentur, omniaque humanitatis ſtudia ab incunabulis (quod dici ſolet) imbiberunt ignorare non debere, quæ ſuæ ſint partes erga eos quos capitibus præcedentibus commemoravimus, ſed vel maximè erga ſe invicem. Sed quia Advocatis, ut hominibus, natura fragilibus, dum in hac lachrymarum valle peregrinantur, adeſt infirmitas iſta, quam D. Paulus ſe ſentire conquerebatur, *ut bonum quod vellet, omitteret, & malum quod nollet, faceret*: operæ pretium nos facturos arbitramur, ſi eam quoque partem paucis perſtrinxerimus: Ita enim fiet, ut noſtrarum præceptionum memores, operam demus, ne unquam præter officium aliquid committamus, audituri alioqui: *Turpe eſt doctori, cùm culpa redarguit ipſum*, & conſequemur, ut filius noſter, paternis præceptis monitisque inſtructus, advocationem absque reprehenſione ſit executurus. Illud erit itaque Advocati erga Advocatum partis adverſæ munus, ut debitam illi reverentiam & honorem, tanquam ſymmyſtæ, tam in Curia atque auditorio, quàm in pu-

in publico, & ubique locorum, deferat, ab omni contumelia conviciisque prorsus abstineat, alioqui in constitutionem Imper. *l. quisquis. C. de postulando.* & ordinationem Curiæ ultima novembris 1602. promulgatam ejusque pœnam incursurus. Neque enim patitur istarum legum dispositio, Advocatum eo insolentiæ progredi, ut non erubescat, symmystam, ejusdemque professionis virum conviciis lacerare, & planè caninam facundiam exercere. Et sanè animi impotentis est signum, affectibus usque adeò abripi, ut publicæ honestatis, publicarumque legum nullâ habitâ ratione, quis non vereatur fratrem in professione, contumeliosè excipere, jus clientis sui defendentem. Quod quia vulgus hominum fieri sæpe videt, hinc fit, quòd simulatas istas contentiones rixasque advocatorum existimet, & summa in Curia natas, vino postmodum dilui ac mergi asserat: Quod dicterium non aliâ viâ ac modo effugient Advocati, quàm si ab omni acriori contentione abstinentes, de Jure partium modestè, graviterque & amicè, re-

 motâ

motâ omni acerbitate verborumqu
amarulentiâ, inter se conferant. It
siquidem futurum est, ut à contemp
tu populi vulgique, literatis omnibu
infestissimi, se vindicent, ac pro
fessioni suæ, multis laboribus, sump
tibus, periculisque comparatæ, test
Frederico imperatore *Auth. habit*
C. Ne filius pro patre. debitum hono
rem asserant. Quos artium libera
lium scientia, divini humanique jur
peritia, atque professio, meritó intr
cancellos modestiæ continere debe
nedum divinæ vindictæ metus, div
nique judicii extremi terror, in qu
& de otiosis, nedum amarulent
verbis convicisque reddenda erit ra
tio: Tametsi & Curiæ censuram no
effugiant Advocati, legis prædicta
violatores, pecuniariam mulctam
irrogantis: Quod olim celeberrim
Observa- Advocatis contigisse, antiqua doce
tio. sententia 15. Februarii 1547. pro
15. *Feb.* nunciata. Quàm autem sit turp
1549. in judiciis conviciis certare, & qui se
quantur effectus mali ac pernicios
ex Platone capite præcedenti citat
liquido patet.

Finis primæ partis.

Cap

CAP. XIV.

Quomodo in exercendis Ordinis Iudiciarii partibus versari debeat Advocatus, & primùm in citatione impetranda & exequenda

ANtè capite decimo relatum est, quod sit Advocati officium erga proprium clientem, atque ibidem tradidimus, cautè prudentérq; facturum, si instructionem causæ à cliente datam, scriptis complectatur, atque penes se reservet, juxta Curiæ Ordinationem ibi allegatam: Et rationes quare id facere debeat, adjecimus, Nunc tractationis series postulat, ut explicemus, quæ sint Advocato Actoris observanda, causam clientis sui in Iudicium deducturo. Ordo autem postulat, ut supplici libello Curiæ porrecto, & clientis proprii, & adversarii nomen domiciliùmque continente, nec non qualitatem exprimente, citationem sibi concedi petat. Quam ut impetret, ante omnia

dispiciendum erit, utrum cliens ipse Actor personam standi in judicio habeat. Nam si ex aliquo defectu quod vel mulier *l. alienam. C. de procurat.* vel miles sit *l. qui stipendia C. eod tit.* alieno nomine experturus, repelli possit, frustrà citationem petit. Consimiliter quoque si filiusfamilias, vel servus sit, qui nisi certis casibus judicio interesse non possunt *l. cum oportet §. exceptis. C. de bonis quæ liberis. l. si quis à liberis. ff. De lib. agnosc. l. vix certis. ff. de judiciis.* Quod si verò filius patrem, vel avum, vel Proavum, vel remotiorem in ascendenti gradu utriusque sexus parentem, etiam naturalem tantùm in jus vocare volet, quod certis casibus potest, cavere debet Advocatus, ne sine impetrata venia id faciat, alioqui mulctam pecuniariam quinquaginta aureorum soluturus. *l. pen. ff. de in jus. voc.* Deinde eo scrupulo liberatus, perpẽdere debet Advoc. an lite pulsandus, primâ instantiâ ad supremam Curiam vocari possit, quando nimirum sponte se Curiæ non subjecit in instrumento. Quod si de ea non constet, aut certum sit privilegio fori renunciatum

ciatum non esse, proxima cura erit, dispicere, num ex aliquo Actoris privilegio, ad Curiam primâ instantiâ vocari possit; utputa si vidua sit, vel pupillus, vel morbo, vel senio, vel paupertate, vel consimili aliquo respectu miseratione dignus. Eo siquidem casu reus comparere tenebitur, etiamsi inferiori judici subjectus sit, veluti rusticus, vel civis. Sed cùm Imperator in Rubrica *Tit. Quando imper. inter pupillos vel viduas vel alias miserabiles person. cognosc. & ne exhibeantur.* adjiciat vel alias miserabiles personas) quæri solet, quænam istæ sint aliæ personæ miseratione dignæ. Bart. post Petrum & Cynum, *ad L. unicam. C. dicto Tit.* censet, istam rem judicis arbitrio relinquendam esse. De eo aliquando quæsitum meminimus, an virgo sui juris, ac locuples isto privilegio gaudere debeat, neque enim juxta propriam vocabuli significationem vidua dici potest, cum in viduitate non fuerit: Dicitur quippe vidua quòd sit sine duitate: quasi vedua: ve, siquidem particula privat. *l. malum navis, vers. viduam. ff. de verb.* significat. Atta-

men caſu in judicio ventilato, &
virgini, etiam diviti, privilegiun
iſtud competere nos aſſerentes, ac i
contradictorio ſuſtinentes, excep
Obſervatio. tione partis adverſæ rejecta, ſenten
tia Curiæ ſecundum nos lata fuit
autoritatibus veterum jurisperito
rum & d. verſic. viduam. ſubnixo:
Quemadmodum non ita pridem i
quæſtionem vocatum fuit, an præd
ctæ Rubricæ privilegio puberes gau
deant: Et quæſtione ab Advocati
ſupremæ Curiæ diſputata, ſententi
Vltima Maij 1603. Curiæ interlocutoria ultima Ma
anno 1603. fori exceptio propoſit
rejecta fuit. Quod & in perſona vi
Obſervatio. duæ ad Curiam vocatæ & exceptio
nem declinatoriam proponentis, de
ciſum fuit, atque adeo cunfirma
Obſervatio. tum illud juris axioma. Quod pri
vilegiatus contra privilegiatum, jur
ſuo non utatur: nam exceptione re
jecta, comparere coacta fuit. Deni
que miſerabiles perſonæ reputan
tur omnes, quibus movetur natur
ad commiſerationem propter caſu
humani, aut fortunę injuriam, etiam
divites ſint, juxta ea quæ tradun
Azo, *in Summa C. Quando Imper*
inter

inter. Innocentius *c. ex parte. x. de foro compet. c. per vestras. de Donat inter virum & uxorem.* Albericus, Andreas de Isernia, & Math de Afflictis. *in constit. Neapolit.* Quorum omnium tamen, in pauperibus ea est limitatio & restrictio, ut de iis tantùm pauperibus accipiendum tradant, qui adversis fortunæ casibus, non propriâ culpâ ac luxu, ad paupertatem redacti sunt; Quod & in vidua receptum est; & ea quæ in cœlibatu vivit. Nam si inhonestam vitam ducunt, & eo, & aliis omnibus privilegiis, respectu viduitatis, cœlibatusq́ue competentibus, indignæ reputantur, *Lucas de penna & Felyn. in c. significantibus. De officio delegat.* Illud superioribus addendum arbitramur, quód Didacus Covaruvias Hispanus celeberr. Jurisconf. in practicis quæstionibus *cap.* 6. & 7. disputando resolvit, inter miserabiles nimirum, personas viduasq́ue, non tantùm cônnumerandas eas, quæ maritum non habent, morte naturali rebus humanis exemptum, & veræ viduæ sunt, verum etiam eas hoc privilegio gaudere, quæ maritos quidem habent

ſuperſtites,ſed inutiles *l. ſina. ubi Ac curſ. C. Ad. l. Fabiam. de plagiariis* veluti qui in exilium acti, aut ab ho ſtibus capti vel ad triremes damnat ſunt. Tametſi enim veræ viduæ dic nequeant, cùm mariti in rebus humanis eſſe non deſierint, nihilomi nus tamen quia omni ſubſidio auxi lioque maritorum carent, & inſupe in mœrore vitam ducunt, meritò prædicto privilegio potiuntur. Neque verò ſolùm citationem invalidam & illegitimam facit, privilegi prædicti in Actoris perſona deſectus, concedentis reum extra territorium ſuum ad Curiam evocari, ſed & tum quoque effectum perdit citatio, ſi non ſit libellata, *Imola in l. inte accuſatorem. de pub. Iud. Iul. Clar. q. 91. v nunc quæro*(ut loquuntur practici) id eſt, ſi cauſam inſertam non habet ob quam reus vocatur ad judicium. Conſimiliter quoque & tunc viribus caret citatio, quando in forma peccat, ac illegitima eſt; quæ in eo qui citatus eſt, excludit contumaciæ crimen, *l filius, ff. de interrogat. act. l. 2. ff. ſiquis in jus voc.* Iſtis ſiquidem caſibus comparere reus non tene-
tur.

tur. *Innoc. c. præterea. de Dilat. c. licet, de offic. deleg. c. finali de Dolo & contumacia.* Quemadmodum nec tunc, quando terminus Ordinatione præfixus servatus non est, nempe si pars adversa vocatam se conqueratur breviori spacio quàm octiduo ante diem juridicum. Nonnunquam etiam corruit in jus vocatio, ratione temporis incongrui, ut quia tempus est feriarum, in honorem Dei, sive solennes, sive repentinæ illæ sint, quarum imperator meminit. *l. omnes dies C. de feriis.* Itidem, & ratione, loci, si in aliquem inhonestum locum adesse jusserit judex, vel arbiter, impunè enim ei non parebitur. *l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de Arbitris.* Ut nec tunc, cùm locus, ad quem vocatur, præsentiam venienti periculosam facit. *l. 2. ff. si quis cautionibus.* Similiter hæredes, parentes, liberi, conjunx, agnati, cognati, affines, aut, fidejussores defuncti, ante nonum diem conveniri, aut quocumque modo inquietari, aut aliqua admonitione pulsari, aut in judicium vocari non possunt, sive debiti gratiâ, quod à defuncto descendit, sive alterius cujus-

cujuscunque causæ nomine ad memoratas personas specialiter pertinentis. *§. hæc autem. versic. sancimus. in Auth. ut cum de appellat. cognosc. Collat.* 7. Istis siquidem casibus, vocatus si absit, de contumacia accusari nequit, nec pœnam contumaciæ patitur, quem majoris causæ occupatio defendit. *l. contumacia. versic. pœnam, ff. De re judicata.* Itaque cum citatio sit fundamentum & principium judicii, *Spec. tit. de Citatione. Bart. in l.* 1. *ff. de in jus voc. & in l. probatam. C. de sent. & inter loc.* Circumspecti Advocati est prospicere, ne quid hac parte peccetur: alioqui in portu (quod dici solet) naufragium facturi. Denique illud quoque providebit, ut citatum, si per se, vel alium legitimo mandato munitum, non compareat, de contumacia accuset, non contentus, si quisquam Advocatorum dicat, se paratum esse causam vocati nomine continuare, ac certiorem illum facere, ut compareat, vel mandatum legitimum transmittat. Tales siquidem continuationes nullius momenti sunt, ac si admittantur, impediunt sæpè, ne adversus reum, secun-

da

dâ vice vocatum, & absentem & de secunda contumacia accusatum, per provisionem (intendit) vulgo dictam, sententiam obtineat, propter p,imæ citationis vitium atque defectum, quod multoties accidisse Advocatis, vidimus, tertiam citationem impetrare & exequi coactis, non sine maximis clientis sumptibus. Proinde cauti Advocati erit, operam dare atque prospicere, ne Citatio ex aliquo defectu, vel temporis, locorum vel personarum, vel vitiosæ executionis, (quam Galli **Exploict** appellant) corruat. Ea siquidem si reddatur invalida ac nulla, omnia quæ postmodum superstruuntur, atque inde dependent, sunt nulla, *gloss. in l. accusatoribus, C. de Accusat. quam sequitur Bald. in c. si clericus.* 1. *col. de pace ten. in l. cum fratrem. C. de his quib. ut indignis. & cons.* 173. *lib.* 3. *Hipp. de Mars. cons.* 64. *Cantiuncula cons.* 72. *num.* 71. & citatus comparere non tenetur, & si comparuerit, potest sinè licentia recedere quandocunque impunè, juxta ea quæ tradunt DD. Andr. Barb. in c. consuluit. De offic. deleg. Hipp. de Mars. cons. 38. vol. 1.

Observatio.

CAP.

CAP. XV.

Quæ sint partes Advocati in defendendo Reo.

SUperiori capite disservimus, quæ sint Advocato perpendenda, Citationem clientis sui nomine petenti, ne in inutiles sumptus eum conjiciat. Nunc quomodo Reo legitimè citato, & comparenti consulere ac subvenire debeat, excutiendum venit. Et ante omnia utique examinabit, an cliens defensiones exceptionesque legitimas habeat, easque probare possit: Reus siquidem excipiendo fit actor, & non minus ad probationes tenetur, quàm actor. *l. in exceptionibus ff. de probation.* Deinde inquiret, Utrum Actoris Advocatus vestem nuptialẽ habeat, id est, legitimo mandato, & nomen constituentis, & constituti & judicis, & adversarii, & causam & clausulam substitutionis & ratihabitionis continente, *l. si procuratorem. ff. de Procuratoribus cap. mandato. eod. tit.* munitus in judicio compareat, causam acturus. Nam si eo destituatur, aut

requi-

requiſitus mandatum exhibeat, juxta Ordinationem 20. Decembris 1541. promulgatam, & ultimâ Novembris 1602. renovatam, non confectum, à limine judicii repellendus erit. Alioqui enim ſi de defectu mandati validi non exceperit, & absque tali mandato, alieno nomine litigantem admiſerit, reddetur proceſſus retro nullus: quinimò & ſententia deſuper lata erit nulla. Idem & in Advocato Rei eſt obſervandum, ne judicium reddatur illuſorium. Quód ſi de mandato utriusque legitimo appareat, Reus conventus reliquas exceptiones, ſibi contra libellum Actoris competentes, ſimul & ſemel juxta Curiæ conſtitutionem 27. Octobris, Anno 1554. publicatam, & ult. Novembris 1602. renovatam, proponere debet. Illud autem proſpiciet Advocatus Rei, ne hominem peregrinum, immobilia non poſſidentem, vel alium quemcunque, non præſtitâ pro litis expenſis cautione admittat, ſed oppoſitâ ante litis conteſtationem exceptione eum repellat, poſtmodum fruſtrà oppoſiturus. Deinde ut exceptiones,

27. Octobris 1554.

nes, tam declinatorias, quàm recu
ſatorias ac dilatorias, ante litem con
teſtatam objiciat, poſteà fruſtr
priores duas oppoſiturus. Dilatoria
autem ſi poſt litem conteſtatam op
poſuerit, in mulctam libræ auri e:
conſtitutione Imperatoris incurret
l. ſi quis Advocatus. C. de Except. ni
inopinató ſupervenerint, ex diſpo
ſitione juris, *l. 2. C. de conſort. ejuſdem*
litis c. inſinuante. De offic. delegati. Pe
remptorias veró intentionem perſe
quentis ſemper perimentes ac ob
ſtantes, poſt litem conteſtatam op
poſiturus. *l. pen. & fina. C. de Except.*
l. peremptorias. C. Sent. reſc. non poſſe
Quod ſi anomalæ ſint, quæ & mixta
dicuntur, tam antè, quàm poſt liti
conteſtationem, opponi poterunt
quales ſunt: Excommunicationi
Eccleſiaſticæ vel imperialis, falſi pro
curatoris, inepti libelli, & quæcun
que oſtendunt, judicium nullius eff
momenti. *l. licet C. de Except.* U
autem ordo in iis omnibus ſerventur
ab exceptione declinatoria (niſi pe
contumaciam Reus, ab ea propo
nenda excluſus ſit, quód Curiæ ſtyl
receptum eſt) initium facere, deind
a

ad recuſationem judicis progredi debet. Inter quas ea eſt differentia, quod priori propoſita, judex cognoſcit, an ſua ſit jurisdictio: quoniam non eſt privata ſed publica res, cujus inſpectio ſeparata eſt à perſona judicis *l. 2. §. ſed ſi dubitetur. ff. De judiciis. l. ſi quis ex aliena- ibidem.* Poſteriori veró arbitri cognoſcunt de ſuſpicione, aut ſi plures ſint judices, collegæ ipſius, non autem arbitri. Quód ſi vero judex, contemptis exceptionibus incompetentiæ, procedat in cauſa, ſtatim appellabit Advocatus: quód ſi omiſerit, judicem tacitè & reipſa exceptiones rejicientem, approbare cenſebitur. *c. ex parte. De Appellat. c. ſi à judice. eod. tit. lib. 6.* Totam autem Exceptionum materiam hoc loco tractare, non eſt noſtri inſtituti, cùm ea à viris doctiſſimis ſummisque Practicis, Speculatore, Oldendorpio, Vindelino, Schelling, Schenck, aliisque latisſimè ſit pertractata, è quibus plena (quod dici ſolet) manu petere licet, ſed tantùm digito quaſi demonſtrare, quod ſit ſolertis Advocati officium in Reo defendendo, cujus vel maximè

mè intereſt, coram incompetenti au ſuſpecto judice non litigare. *l. apertiſſimi, C. de judiciis.*

CAP. XVI.

De Recuſatione ſeu Rejectione Iudicis

SI cum perfectis viueretur, & omnes judices tales eſſent, quale Jethro à Moſe volebat eligi, nimirum, *Viri potentes, & timentes Deum in quibus ſit veritas, & qui oderunt avaritiam*, ſimiles illi juſto, quem Flaccus poëta deſcribit, quem, *Nec ardor civium prava jubentium, Nec vultus inſtantis Tyranni Mente quatit ſolida Et ſi fractus illabatur orbis, Impavidum ferient ruinæ.* Si tales (inquam) eſſent judices omnes, hæc Exceptio, in judiciis, litibusque exercendis locum non haberet: omnibus ſibi perſuaſum habituris, nihil eos facturos, quod legibus, æquitatique repugnat, nulla ſpe, nullo metu, nullo odio, vel amore, ne latum quidem unguem (ut habet adagium) receſſuros ab eo, quod judicem integrum, incorruptumque deceat. Sed cùm homines ſint, corruptelæ ac peccato ex lapſu primi parentis obnoxii

obnoxii,& concupiſcentia ad malum ſollicitante depravari, inordinata aliqua affectione transverſim rapti, nonnunquam ab eo quod rectum eſt, legibusque conſentaneum, delabuntur atque deflectunt: Hinc factum, ut legiſlatores litigatoribus, ex cauſa legibus probata, judices etiam ordinarios, tanquam ſuſpectos rejicere ac recuſare permiſerint. *c. licet ex ſuſcepto. De foro compet. c. cum ſpeciali De Appellation. cap. ſuſpicione. De offic. deleg.* Verùm enimveró, cùm iſta recuſatio plerumque ingrata ſit judicibus, neque ex qualibet cauſa permiſſa, Advocatus providus cauſas ſuſpicionis à cliente ſuppeditatas, diligenter examinabit, & ſi illegitimas perceperit, clientem ſuum ab iis proponendis dehortabitur, ne ſi eas rejici contingat, parum propitium poſteà judicem experiatur. Quod ſi veró juſtas, legitimasque, quales oportet eſſe juxta interpretes, *Ang. & Alex. allegantes alias deciſiones in l. quia poterat, ff. Ad Senatus conſul. Trebellian.* deprehenderit, forti animo, nulla odii, quod ſibi conflaturus eſt, ratione

ne habita, eas proponere, Curiæq
supplici libello porrecto (in scrip
siquidem, non viva voce exprimend
sunt, juxta ea quæ tradunt DD. *Ia*
Butrig. Ang. Salyc. Fulgos. in l. cu
specialis C. de judiciis.) specificè decl
rare debet, *Alex. cons.* 154. *lib.* 5. *D*
cons. 20. ac petere, ne in perrogand
Consiliariorum sententiis, istoru
qui recusati sunt, habeatur rati
Illud autem in confesso est, eam a
te litem contestatam esse propone
dam: nam lite contestata non a
mittitur, nisi causas suspicionis pos
modum obortas esse, ac ad suam n
titiam, lite jam contestata perven
se, litigator jurejurando affirma
paratus sit. *l. non distinguemus.* §. *cu*
quidam arbiter. ff. De Arbitriis. l. Iuli
nus ait. ff. De judiciis, c. insinuante, I
offic. deleg. DD. in l. apertissimi C. de j
diciis. Bart in l. quidam consulebar
ff. De rè judicata. Cantiuncula, cons.
num 10. Quo casu & post conclusio
nem in causa proponi posse, styl
hujus Curiæ receptum esse, Advoca
non ignorant. Quo ordine veró pr
ponenda sit, superiori capite quoqu
declaratum est. Ne autem temer
tat

atis incusari possit, qui judicem recusare prętendit ut suspectum. Advocato illius perpendendum est, an id facere expediat, ne clientem in aliquod dispendium incidere contingat: præsertim si tales sint suspicionis causæ, quæ judicis existimationem aliqua labe aspergant, ut puta si eum adversario nimis familiarem faventemque esse, si pecuniâ corruptum, si animi sui motum disputando aliis præsentibus, detexisse impingat: Siquidem si posteà in probatione deficeret iste proponens, gravissimæ injuriarum actioni semet involveret, & judicem ex injusta causa, aut non probata recusatum, semper inimicum experturus esset. Proinde advigilare debet Advocatus, ut excussis probationibus clientis, si quas habet, expendat, quid facto sit opus. Ante omnia autem si quid istiusmodi proponendum arbitretur, ut de speciali mandato sibi prospiciat, curare debet Advocatus, aut libellum suspiciones complectentem, Curiæ porrigendum, clientis manu signatum exhibere debet, ne sinistrâ eum opinione gravari contingat. Jam veró
cùm

cùm variæ ſuſpicionum cauſæ ju
proditæ ſint, operæ precium nos f
ċturos arbitramur, ſi eas hoc capi
obiter complexi fuerimus: Et pr
mùm quidem nemo ignorat, qui pr
xim forenſem vel à limine ſalutavit
judicem tam ordinarium, quàm de
legatum recuſari poſſe, ſi alterut
litigatorum vel conſanguinitatis, v
affinitatis vinculo conjunċtus ſit.
inſinuante. De offic. delegati. Quo
ipſum tamen non ſimpliciter proce
dit. Nam ſi remoto gradu, velu
ultra tertium, alterutrum ex litigan
tibus attingit, certum eſt, eam cau
ſam ad recuſandum judicem ùt ſu
ſpeċtum non ſufficere: præſertim i
Friſia patria noſtra, in qua ad tertiur
gradum excluſivè, conſanguinei, affi
nesque (iſtorum ſiquidem par e
conditio) judices eſſe non prohiben
tur. Sed cùm diverſarum nationun
non eadem in hoc articulo ſit conſue
tudo, non cenſemus opus eſſe, hui
rei diutius immorari. Ad alias vero
ſuſpicionum cauſas quod attinet, dic
poſſe videtur, eaſdem fermè cauſas
quæ in reprobandis teſtibus allegar
ac proponi ſolent, in recuſando judi
co

ce quoque locum habere. Quemadmodum enim testem à dicendo testimonio repellit si parens, *l. testis idoneus ff. De testib. l. parentes C. eod. tit.* si filius, *l. lege Cornelia. ff. De injuriis.* si frater, *l. pen. ff. eod. tit.* si maritus, *l. 2. C. eod. tit.* si domesticus, *l. 3. in princ. ff. eod. tit.* si commensalis, si inimicus, *c. accedes. ut lite non contestata* si dominius, si vasallus, si inimici mei familiaris & amicus, si socius, si Advocatus, si procurator sit: Ita quoque prædictæ causæ judicem suspectum reddunt: Quibus & aliæ adnumerantur à Speculatore, aliisque Practicis, veluti si directè, aut indirectè; emolumentum litis aut aliqua portio, ad judicem spectet: Item si similem aliquam litem habeat jam motam vel verisimiliter movendam: Verendum enim foret, ne cum alterius detrimento suæ causæ præjudicium aliquod constituere vellet, Item si litem cum alterutro litigatorum foveat, *l. propter litem. ff. De Excusat. tut. Auth. si curatoris. C. qui dare tut. Cur.* vel habuerit jam finitam. Prætereà & is ut suspectus reputabitur ac recusabitur, quem alteruter
 ex liti-

ex litigatoribus (utriusque siquiden consensus requiritur) sibi dari jud cem petierit, quod mali exempli esse & ad-verecundiam quoque judic pertinere respondit Callistatus *l. ob servandum. ff. De judiciis.* Consi militer & is ut suspectus recusab tur, qui semet ingessisse, & u Judex daretur, procurasse probab tur. *l. quæ omnia ff. de Procuratoribus.* Istis siquidem causis specialiter ex pressis atque probatis (quod omnin requiritur, cùm sola allegatio no sufficiat, *c. suspicionis. De offic. delegat c. cum specialis. De Appellat.*) Meritò le gibusque permittentibus, tanquan suspectus à dicenda sententia repell poterit, sive Ordinarius sive Delega tus judex fuerit. Quod usque ade procedit, ut dicatur, Imperatori nihi magis cordi esse, quam ut sine suspi cione, omnes lites peragantur, & tra ctentur, *l. apertissimi C. de judiciis.* Usque adeo quidem, ut etiam ab im periali numine dati judices recusar permittantur, *d. l. apertissimi.* Quim nimò receptum esse interpretes di cunt, quôd nec Princeps tollere pos sit facultatem recusandi judicem

glossa

glossa in c. ad hæc. De Rescriptis Dec. c. quoniam contra De Probat. Quæ recusandi judicem licentia, tantum favorem ob id in libera repub: semper habuit, ut Plinius Secundus in Panegyrico Traiano Imperatori dicto, tanquam libertatis certissimum signum ac Imperatore clementiæ ac lenitatis verum Τεκμήριον referat, quod recusari judices à litigatoribus, absque ullo metu ac offensa potuerint, etiam in causis fiscum concernentibus, cujus nunquam malam esse causam dicit prædictus Plinius, nisi sub bono Principe. Ejus hæc sunt verba: *Sors & urna fisco judicem adsignat, licet rejicere, licet exclamare, hunc nolo: timidus est, & bona seculi parum intelligit: Illum nolo, quia Cæsarem fortiter amat: Eodẽ foro utuntur Principatus & Libertas.* Proinde nec judices, qualescunque sint, iniquè ferre debent, ex justa causa se recusari, nec Advocatus absq; reprehensione clienti hac in re deesse poterit, cum non ignoret, recusatione interposita processum posteà habitum, ipso jure nullum esse, *juxta Innoc. Abb. & alius in c. cum speciali de Appellat.*

lat. Alex. conf. 89. *vol.* 1. etiam
non fit appellatum.

Cap. XVII.

De libello, responsione, reli quisq; processus partibus se scripturis.

IAm veró fi contra Citationem emiffam judicisq; qualitatem quo vel in competens vel fufpectus f nullis exceptionibus locus fit am plius, fed lis fuo tramite omnio de currere debeat: Advocatus Actor libellum, actionem & futuræ lit fpeciem complectentum, edere de bet in judicio, ut Reus coventus de liberare queat, cedere an contender velit. Dabit autem operam Advo catus, ut factum caufamque aptam quæ medium eft concludendi, & e qua fequi poffit condemnatio, clar aptisque verbis, omni dubio & ob fcuritate carentibus, in libello, pe
20. *De-* articulos ritè diftincto, juxta Curia
cembris Ordinationem 20. decembris ann
1541. 1541. publicatam, & ultima No
vembr

vembris 1602, renovatam & Enchiridio Statutorum insertam, proponat, subjecta competenti conclusione. Narratio siquidem & conclusio demonstrant, qualis actio proposita sit. Et cùm libellus sit substantiale fundamentum litis, usque adeò, ut eo ad nihilum redacto, processus reddatur nullus, *c. examinata ibi Felin. De Iudiciis, & D. D. c. 1. de libelli oblat.* providere debet Actoris Advocatus, ut libellus sit aptus, omniq́ue ex parte absolutus atq́ue perfectus: Nam ex vitiosa petitione Actor obtinere nequit, licet probatio exquisitissima subsecuta sit. Proinde Advocato Rei considerandum est & inquirendum, an libellus non aliquo respectu impugnari & subverti possit, Nam illa exceptio ineptitudinis, vel incertitudinis, generalitatis, obscuritatisq́ue libelli, in qualibet judicii parte, atque adeò & post sententiam opponi potest: *Iason in l. si patronus ff. De Iurejurando. Bald. in l. Exceptionem. C. de probat. Maranta in spec. aureo, parte 6. § novum membrum, nu. 5. Panor. in d. c. examinata, nu. 3. & 4. Dec. cons. 152.* Quinimò Judex ex officio talem li-

bellum ineptum lacerare ac rejicer
tenetur, *Baldus in l. final. C. de ar*
nali except. gloss. & DD. in l. 1
ff. de offc. Ass. Ad hæc prospicer
debet Advocatus actoris, ne qui
libello inferat, clienti suo damnosum
habetur enim pro confessione judi
ciabili, quæ contra Actorem probat
Quod tum procedit, si reus talia nai
rata libello comprehensa, accepta
verit; secus si contradixerit: Eo f
quidem casu istiusmodi narrat
confessionem induentia, non nc
cent narraati & confitenti, juxt
ea quæ tradit Baldus, *l. si magnum*
C. Qui accusare non possunt. l. 1
C. de confessis. qui dicit ex libell
negato neminem se fundere posse
Parisius cons. 115. *lib.* 1. *num.* 31. De
nique providere debet, ne clausulan
illam salutarem omittat: Peto mil
jus justitiamque administrari, omn
meliori modo ac via, &c. Quæ eju
est efficaciæ, ut videatur litigan
omne jus suum qualitercunqu
competens, in judicium deduxisse
juxta communem Doctorum opi
nionem. *in c. cum dilectus. de ord. cog*
c. 2. *de offic. ord. Iason in* L. *petens.* C
de Pa

de Pactis. Ang §. omnium. instit. De Actionib. Imo operatur & efficit ista clausula, ut judex in judicando solùm rei gestę veritatem, que ex actis constet, non petitionem Actoris respicere debeat, prout tradit Guido Papa, *scon. & 49.* Dicens, quod propter hanc clausulam judex potiùs respicere debeat ad jus partis, qùam ad Actoris petitionem. Cujus virtute etiam expensas, licet non petitas, judex adjudicare potest, ut inquit Mynsingerus, *consilio* 16. *num.* 49. & sententiam super ineptu libello quoque ferre, juxta ea quæ tradunt doctores diversis locis. *Abbas in d. cap. cum dilectus. Socinus cons.* 39. *parte prima. Iason in d. l. petens. Ang. in d. §. omnium. Felyn. c. cum super De offic. delegat. Innoc. in c. examinata.* Imò tantæ potentiæ est prędicta clausula ut siquis possessorium intentaverit cum d. clausala, *etiam in petitorio obtinere possit*, *DD. in d. c. cumdi lectus. Felyn. in c. licet Hely*, De Simonia. Iason l. naturaliter nihil commune, *De Acq. poss.* Quem admodum autem à libello abesse debet omnis obscuritas, generalitas & in-

certitudo: ito quoque responsio Rei omnibus prædictis vitiis carere debet, & elapso trium septimanarum termino, precisè tradi & exhiberi quæ non solùm claris aptisq; verbis litis contestationem inducentibus, articulisque distincta (proud de libello antè relatũ est:) sed quolibet articulo unum tantùm factum complecti debet: quod & Ordinatione magnis Consilii apud Mechlinienses cautum reperitur, sub Tit. de Advocatis & Procuratoribus, artic. 9. ac insuper ad singulos libelli articulos rotundè & categoricè, vel confitendo, vel negando non quidem generaliter, sed specificè respondere Reus tenetur, alioqui vi ac potestate Ordinationis ultima Novembris 1602. promulgatæ ac Enchiridio Statutorum insertę, pro confessis omnia habebuntur quæ ita refutata non fuerint. Quod autem de trium septimanarum spacio in iis exhibendis prȩcisè observando antè dictum est, locum habet, nisi causa aliquo privilegio subnixa, breviori termino in judicio ex Curiæ Decreto tractanda peragendaque veniat: ut est Alimentorum, Matrimonialis,

Merce-

Mercedis non solutæ causa, ac similes, in quibus octiduum præfinitum est. Quod si provisio locum habeat, aut lis 50. aureorum Carolinorum summa minor sit, juxta Curiæ constitutionem exemplo respondere reus, ac intra octiduum litem peragere tenetur: Quod & in aliis causis locum habet, in quibus de plano, & sine figura judicii, summariè ac sine strepitu proceditur; in quibus sufficit petitionem Actoris, viva voce factam, actis inferi. *Clementina, sæpè. De re judicata.* Quód si verò materia tam sit lata, & diffusa, variisque circumstantiis usque adeò implexa ac involuta, ut libello responsioneque concludi nequeat, sed omninò replicandum, duplicandum, aut ulterius quoque scribendum sit, utriusque partis Advocati prospicient, ut in processu omnia facta, quibus probatis, victoriam se consecuturos confidunt, aptè distinctéque proponant, nullisque repetitionibus ac superfluis verbis utantur, quod βαττολογία dicitur. Nam interlocutione judicis ad probandum admissi, non alia factà probatoriis articulis comprehendere.

permittuntur, quàm quæ in pro-cessu ante sententiam interlocuto-riam proposita, atque narrata repe-riuntur, exclusis tamquam imperti-nentibus, quę postmodum articuli inserta sunt, quorum in processu nul-la facta fuit mentio, prout Ordina-tione Curiæ 20. Decembris, Anno 1541. promulgata, & ultima Novem-bris, 1602. renovata, cautum reperi-tur. Atque eò spectat protestatio ex stylo Curiæ; interrogatoriis pręmissa de impertinentibus non admittendis valde utilis & necessaria. Ea siqui-dem efficit, ut eorum in decidendis litibus, judex rationem nullam habe-re possit ac debeat. Prædicta autem constitutio eam recipit limitationem: nisi petitâ adversus omissionem in integrum restitutione, (quæ ex pro-babili causa indulgetur) aliter dispo-situm fuerit: Neque enim quisquam legitimis probationibus defensioni-busque facilè secludendus est, vel præcipitandus: quod pręcipitatio sit justitiæ noverca, Postremò illud quo-que pręcavebunt Advocati, ne in Quadruplicatione ulla instrumenta exhibeant: Id enim Curiæ vetat or-dina-

dinatio, 15. Martij, anno 1597. publicata. Quód si fecerit Reus, poterit Actoris advocatus, licet in causa conclusum sit, ea refutare, præcisâ contradictione ejus qui hoc fecit. Porrò & illud vitabunt Advocati, ne prolixitate scribendi vel adversarium obruant vel Judici tenebras offundant, memores ejus, quod rectissimè Baldus dixit, tantum valere unum verbum effectivum, quantum mille. Qua parte, ab aliquibus Advocatis, pluribus adhinc annis valdè peccatum est. Tempore quo nos relictâ Mechliniâ praxin in patria exercere cœpimus, anno 1572. Advocatos hujus Curiæ, viros canicie venerandos, Juris scientiâ, & praxis peritiâ præstantes, prudentia morumque gravitate conspicuos, fideque propè singulari, quorum nemo in vivis nunc est, ab ista prolixitate alienissimos fuisse vidimus, quam illi tanquam pestem justitiæque remoram, aversabantur: quorum aliqui in causis gravioribus nos sæpè hæsitatione liberarunt, ac consilio instruxerunt ignorantiam nostram. Quam ipsam prolixitatem ut obscuritatis ma-

matrem, à judiciis pellendam fugãn-damque, sereniſſimus ac potentiſſimus Angliæ, Scotiæ, Hiberniæque Rex Iacobus, ejus nominis I in dono Regali ad filium diſertis verbis monet, neque immeritó quidem, cùm veritas ſimplex ſit, quæ fuco coloribusque non eget, paucisque declarari poteſt: unde & ſuſpecta judicibus iſta prolixitas plerumque ſolet eſſe. Quæ quidem nimia prolixitas Edicto prædicto cauſam dedit anno 1597. promulgato, quo centeſimum articulorum numerum, & quadruplicationem, abſque Curiæ permiſſione, libello ſupplici impetrata, excedere non licet, ſed ut illa prolixitas, ita & alii complures abuſus, hoc ævo nimis maligno, in praxim hujus Curiæ irrepſerunt, quibus tollendis reſecandisque, Ordinationibus diverſus, ultima Novembris 1602 promulgatis, aliquatenus proſpectum eſt: Nos certè cùm Plinio ſecundo Epiſtola ad Maximum lib. 9. fateri cogimur, deſciviſſe nos à conſuetudine parentum, aqud quos omnia diſpoſita, moderata, tranquilla, majeſtatẽ loci pudoremq; retinebant.

CAP. XVIII.

Quod sit officium Advocati in processu concludendo ac instruendo ante sententiam interlocutoriam.

PRocessu ut antè retulimus, ad conclusionem perducto, Advocatorum partes sunt, eam in instruendo curam diligentiamque adhibere, ut facta, cum originalibus scripturis (gallicè **minutes** vocant, practici) collatione, inspiciant, num in describendo alicubi erratum sit ab amanuensibus Curiæ, & si errata vitiaque deprehenderint, ea seduló corrigant, & per articulos aptè numeris distinctos notent, suaque subscriptione munitum Graphæo Curiæ, aut illius vicario quem Actuarium appellant, actis inscribendum adnotandumque porrigant. Si enim secus factum fuerit, facilè fieri potest, ut totus processus intercidat, quod aliquando accidisse conquestos fuisse Advocatos, quorum intererat, audivimus. Certè

tè Curiæ ordinatione nuper publica tata, injunctum est Advocatis, ut prædictis solemnitatibus adhibitis, processus instruant, instructosque debito loco collocari ac reponi procurent adnotatione prius facta, quo die mense, ac anno, aliis processibus accesserint. Omninó autem sollicitè cavere debent, ne concluso processu in judicio, eum instructuri aliquod instrumentum in processu non exhibitum, nec à parte adversa antè visum repertorio adjiciant ac infarciant. Id enim non tantùm permissum non est lege prohibente, sed prorsus pugnat cum fide boni viri, qualis vel maximè esse debet Advocatus. Nulla enim injustitia major excogitari potest, quàm si operam det & ingenii nervos omnes intendat advocatus, ut quo jure, quàve injuria, adversarium circumvenire atque supplantare possit, ad obtinendam causæ victoriam. Quinimó si machinationibus callidis technisque reprobatis, advocatus sententiam pro clienti suo consecutus fuerit, ad restitutionem tenetur, sive in ingressu litis, sive postmodum clientem suum injustam fovere causam de-

deprehenderit, non minus quàm si per imperitiam aut negligentiam causâ justâ cliens ceciderit, utroque enim casu tenetur Advocatus ad restitutionem, ut dictum est *Alberic. in l. 1. C. de suffrag. Host. in summa de Advocato. § fin. vers. tenen. Spec. eod. tit, vers qui si per-imprud.*

CAP. XIX.

De Interlocutoria Iudicis sententia.

PRocessu concluso, & juxta Curiæ stylum instructo, consueverunt aliqui Advocati, ad præcidendas moras, & ut eo citiùs ad probationes proferendas admittantur, suo periculo (etiam refragante adversario) petere, processum Interlocutione judicis terminari, partesque ad probandum admitti. Id quia periculo non caret, cautè advocatus in eo negotio versari debet, non ignarus, quód si Curię, processum posteà censenti secus visum fuerit, non impunè laturus sit. Vidimus enim nostro tempore, Advocato magni nominis,

duarum librarum Flandricarum mulctam irrogatam fuisse, quód processum in factis consistere adseverasset, & suo periculo interlocutionem judicis delegati, intervenire procurasset, quem Curia ad instantiam Advocati partis adversæ postmodum absque interlocutione terminari potuisse deprehendebat & definiebat. Tutius itaq; fecerit Advocatus, si Curiæ censendum processum obtulerit, ejusq; diffinitionem expectaverit, nisi res tam sit manifesta ut Advocatus quoq; partis adversæ; facti esse quæstionem declaret. Quod si per malitiam id fecerit, ut eá viâ terminationi litis remoram injiciat, ac adversarium frustratoriis dilationibus detineat impediatque, certus esse debet Advocatus, gravissimè Deum, omnis injustitiæ, doli fraudisque hostem, offensum iri, atque se ad expensarum damnorumque & salarii proprii non tantùm in foro poli (ut loquuntur) sed & foro fori restitutionem teneri. Illud autem sui esse officii Advocatus intelligere debet, ut Interlocutione judicis facta, & partibus ad probationes inferendas admissis, statim clien-
tem

tem alibi commorantem certiorem faciat, eumque moneat, ut primo quoque tempore ad ſe veniat de articulis concipiendis probationibusque præparandis communicaturus, non ignarus, Ordinatione Curiæ nuper renovata, Enchiridióque Statutorum inſerta, primam dilationem à die latæ ſententiæ Interlocutoriæ initium capere ac labi, licet in judicio ab Adverſario nulla ſit facta interpellatio. Quod Advocatus omittere & negligere minimè debet, cùm & clientis interſit ſcire, & ille quoque eo nomine ſalarium percipiat.

CAP. XX.

De Dilationibus probatoriis.

CUm objectum, finis ſcopùſque Advocationis ſit juſtitia ſacroſancta, circa quam verſatur cauſarum patronus, eàque ſit unicum reip. vinculum idque fortiſſimum, quo concordia civium colligatur & continetur, qua ſublata nihil cuiquam exploratum eſſe poteſt, quid ſuum, quid alienum ſit, teſte Cic. *In Oratione*

tione pro Ceinna. Illud advocatus ſi
perſuaſu mehabere debet, nihil ta
ad officium ſuum pertinere; quàm
lites incolarum ſibi commiſſas quà
citiſſime ad finem perducat. Quo
tum tuturum eſt, ſi dilationib
ad probationes producendas jur
conceſſis, præcidendis decurtandi
que invigilet. Quorſum enim dil
tionum temporibus, duobus videl
cet menſibus elapſis, tertiam ſibi d
lationem concedi poſtulat Advoca
tus, teſtibus in provincia commoran
tibus, qui prioribus duabus curren
tibus nullam diligentiam præſtitit
ſed in utramque (ut dici ſolet) auren
dormivit? Quorſum adverſus no
unius aut alterius, ſed trium quo
que terminorum lapſum in integrun
reſtitutionem poſtulat, is qui priori
bus currentibus ac labentibus, n
diploma quidem (*Commiſſionem* vo
cant,) nedum Citationem ad teſte
ſuos evocandos requiſivit? Illud ex
tra controverſiam eſt, Advocatos ea
de cauſa peſſimè audire, atque ſal
ſiſſimè à populo traduci, quód da
tâ operâ plures & ſuperfluas dilatio
nes, ſine clientis quoque mandato,
ad

ad fatigandum adverſarium & lites protrahendas ſibi concedi poſtulent. Profectò fateri oportet, eos, qui malitiosè hoc ſtudent, contra jurisjurandi religionem, in conſcientiam & viri boni officium peccare & delinquere, cùm quantum in ſe eſt, reipub. tranquillitatem, civiùmque concordiam convellant atque conturbent. Interim tamen nolim ea, quæ dicta ſunt, ita accipi, quaſi cuiquam author eſſe cupiam, ut adverſarium ſuum probationibus ſecludat: Scimus enim favorem habere probationes, quibus cauſa inſtruitur atque allegata in proceſſu docentur, earùmque non anguſtandam, ſed ampliandam eſſe facultatem, ut loquitur Imp. *l. quoniam C. de hæreticis & Manichæi.* Sed id tantùm improbamus, ac bonæ fidei neutiquam congruum eſſe teſtamur & declaramus, ſi quis ex compoſito cum cliente ſuo hoc agat, ut finem litis protelando ac differendo, partem adverſam morâ longâ ſumtibùsque fatigatum vel ad deſerendam litem, vel tranſigendam velit nolit compellat adigàtque. Illud enim à viro bono, qualis Advocatus

tus

tus esse debet, quam remotissimum esse debere nemo vel micâ conscientiæ præditus, diffitebitur. Facit enim talis Advocatus contra legem charitatis, facit contra leges & Ordinationes publicas, quibus jurejurando obstrictus est, denique contra juris præcepta quod profitetur: Neque enim quidquam ab honestate tam est alienum, quàm facultates proximi, istiusmodi malis artibus technisque atterere & pessundare. Quód si veró alteruter ex litigatoribus, elapsis dilationibus tribus, testes sibi producendos arbitretur, supplici libello Curiæ porrecto expressis impedimenti causis, aliquod sibi tempus indulgeri petet, ac re in contradictorio judicio ventilatâ & disputatâ, Curia si postulationem requirentis rationibus subnixam compererit, aliquot dierum spacium non gravatè concedet, ne quem à probationibus secludi contingat. Quam judicialem postulationem certis verborum formulis conceptam, *fiat Request*, in judicio Curia consuevit exprimere.

De

CAP. XXI.

De Positionibus, Articulisque probatoriis.

QUoniam hujus Curiæ supremæ stylo receptum est, ut, antequam testes ad dicendum testimonium adhibeantur, utraque pars, jurisjurandi propter calumniam, nisi illius gratia facta fuerit) religione constringi possit, qua sub nominis divini invocatione declarant & profitentur parte ad hoc citata, se credere justam esse causam quam persequuntur, nihilque fecisse, nec facturos esse, quo judicum integritas labefactetur, & veritatem candidè simpliciterque dicturos, nullis superfluis dilationib. trahendæ litis gratiâ usorus; Advocatus cavere summopere debet, ne clientem instruat, quid ad positiones articulósque respondere debeat, ut condemnationem justam effugiat. Gravissimè certè istiusmodi Advocati peccant, qui & jurisjurandi religionem violant, & Deum opt. max. justitiæ veritatisque protectorem & vin-

vindicem, imó veritatem ipſam o: fendunt, inſupèrque clientem pro prium mentiri docentes maximo ſe ſe peccato involvunt. Quod ſi clien inſtet ac urgeat, conſiliùmque petat quid reſpondere debeat, ut victo riam obtineat, faciet Advocatus quod Joannes Baptiſta Caccialup. in Tra ctatu ſuo de officio Advocati, facien dum ſuadet, *quæſt.4.nu.* 15. ut dicat *Si ſic reſponderis, perdes cauſam.ſi alite & contra veritatem animam perdes.* Te netur certè Advocatus, gravite clientem ſuum monere, & divin numinis iram vindictamque ob-ocu los ponere & inculcare, ne contra veritatem reſpondeat, ſed ut purè ac planè, præſertim de proprio facto, absque ulla limitatione ac adjectio ne reſpondeat. Id ſi fecerit, Deo con- ſcientiam ſuam probabit & laudem bonumque nomen apud homines, etiam eos, qui mali ſunt, ſibi conci- liabit. *Fides etenim in præſentia eos qui- bus reſiſtit, offendit, deinde ab illis ipſis ſu- ſpicitur atque laudatur*, teſte Plinio 2. *lib. 3. Epiſt. ad Minutianum.* Porró Advocatus, qui poſitiones articulos- que conſcribit, id proſpicere quoque debet,

debet, ne nova facta in processu non allegata articulis inserat, ne singulis articulis amplius quàm unum factum complectatur: id enim vetat Curiæ Ordinatio 15 Martii 1597. promulgata ac Enchiridio Statutorum inserta, sub Rubrica de Advocatis, artic. 13. Quod & Ordinatione magni consilii apud Mechlinam cautum est, artic. 34. sub Tit. *Ordonnance et stil de proceder.* Sed nec articulos ita concipere debere, ut rudes simplicesque homines, per confessionem, per verbum (*credit*) prolatam in captionem incidant, quod tum fieri sæpè vidimus, quando præjudicialis aliqua qualitas, multis verborum involucris tecta, articulis inserta reperitur, quam respondens, doli nescius, in responsione sua non excepit. Id siquidem Advocatus, ut vir bonus, salva conscientia facere nequit, qui in eo, ut in reliquis processus partibus, bona fide & syncerè versari debet, ne quicquam admittere, quo clientis sui adversarius supplantetur, damnumque accipiat injustè. Verum enim verò cùm ipsæ positiones ab Actore conscriptæ exhibitæque, contra

15. Martij, 1597.

tra eum tanquam confeſſum pr
bent. *cap. finali de jurejurando.* adeó
revocare talem confeſſionem ta
quam judicialem nequeat, *Spec. T*
de poſit. §. decimo. num. 8. ſolicitè pr
videbit Advocatus, ne poſitionib
articulisq́ue ea complectatur, qu
clienti proprio præjudicare poſſur
Producens ſiquidem poſitiones fat
tur vera eſſe, quæ in illis contine
tur, *l. cum precum, C. de lib. conſ.*
tranſactione ibi Bald. C. de Tranſact. A
lex. conſ. 71. lib. 1. Porrò cùm aliq
Advocati conſueverint, parti adve
ſæ ac etiam teſtibus, ad articulos a
etiam interrogatoria reſponſuris, pc
ſitionibus interrogatoriisq́ue crimi
complecti; quod videlicet vel perju
rus, vel adulter, uel hæreticus ſit, &
iſtis reſpondere non teneatur, er
Advocati partis adverſæ hîc officiun
monere clientem ſuum, vel teſten
ne tali poſitioni criminoſæ reſpon
deat, alioqui enim ſi faſſus fuerit tal
delictum, dictum illius nullius er
momenti, teſte Lanfranco. *Tit, de teſ.*
num. 79.

D

CAP. XXII.

De Confessionibus.

RESponsione ad positiones articulosque redditâ, prima cura erit Advocati, diligenter inspicere quid clientis adversarius responderit. Nam si confessus fuerit id, quod est intentionis fundamentum, salva res est: nec enim necesse erit, testibus producendis oleum operamque perdere: cùm nulla sit efficacior probatio quàm propria confessio, *l. cum te. C. de Transact. l. generales. C. de non nu. pec. l. fin. C. de fideicom.* Confessio siquidem judicialis, ab omni onere probandi relevat: Imò confessi in jure pro judicatis habentur. *l. unica. C. de confessis.* Et ratio est, quia quodammodo sua sententia damnantur, *l. 1. ff. eod. tit.* atque ob id nullæ dicuntur esse partes judicantis in confitentes, nisi ut condemnet. *l. proinde. §. ult. ff. d. l. Aquilia.* Unde ex illa confessione procedi solet ac sententiam definitivam, etiam in causis capitalibus. *Ang. in l. ea quidem. C. de Accus.*

Quod tamen non indiſtinctè pro-
dit, ſed concurrere debent ea, q
interpretes tradunt, Quorum p-
mum eſt, ut ſit facta coram jud
ſuo, *l. 2. De confeſſis, c. at ſi clerici.*
judiciis. Nam ſicut ſententia à n
ſuo judice lata, eſt nulla: Ita quoc
confeſſio coram eo prolata non ſtr-
git. *Butrius in d. c. at ſi clerici, & c*
diligenter. De foro compet. Alx. co
30. *lib. 7.* Deinde requiritur, ut
facta, adverſario præſente: licet id
hac materia locum non habeat,
qua de ea tractatur confeſſione, q
ad partis inſtantiam, & judicis int-
rogationem ſeu examinationem
per articulis, factiſque in proceſſu a-
te interlocutoriam negatis, fieri co-
ſuevit. Et licet aliâs in confeſſio-
bus ad obtinendam victoriam r
quiratur quoque, ut ſit facta à majo
25. annis, ob id quod minor, adverſ
ſuam confeſſionem, in integrum r
ſtituatur, *l. certum. §. in pupillo,*
De confeſſis. L. ſi ex cauſa judicati
nunc videndum, ff. De minorib. 25. a
n, prætereà ut ſit facta libera volu
tate, & non coacta. *c. 1. 15. q.*
L. confeſſionib. ff. De interrogat. Ac
Ac

Ad hæc, ſuper re litigioſa: Ea tamen in his confeſſionibus de quibus agimus, locum ſibi non vendicant, cùm minor perſonam ſtandi in judicio non habeat, niſi ætatis venia impetrata: Eâ enim indultâ omnes, actus legitimos exercere poteſt, non minus quam qui 25. annum explevit, prout deciſione Curiæ hujus re ab Advocatis in dubium vocata 29. Iunii 1604. definitum eſt, & in judicio ceſſet omnis metus vel coactionis ſuſpicio. Illud autem præter cætera in hiſce cõfeſſionibus requiritur, ut ſint factæ ex certa ſcientia & non errore. Is enim qui errat, non fatetur. *l. non fatetur. ff. De confeſſis.* Unde error facti necdum finito negocio nemini nocet. Quo probato, judicis eſt providere, ne parti erroneè confeſſæ, aliquod exinde præjudicium generetur. *c. fin. De confeſſis.* Quamvis autem regulare ſit, ut antè diximus, quòd confeſſi pro judicatis habeantur, & confeſſio ab onere probandi relevet, multi tamen præter eos quos retulimus, in jure caſus ſunt, quibus confeſſio confitenti non præjudicet, veluti ſi poſteà liqueat, arti-

Obſervatio. 29. Iunii. 1604.

culos fuisse impertinentes. *Innoc*[illegible] *c. cum conting. de offic. delegat.* [illegible] *rant parte 6. tit. de posit, num.* 33. *My*[illegible] *cons.* 229. Item si quædam apud [illegible] cta profiteatur, ancillam se vel [illegible] vam esse. Talis enim confessio, co[illegible] fitenti non præjudicat, & hæc def[illegible] sionem libertatis non excludit, *l.* [illegible] *terrogata. C. de liberali causa.* Simili[illegible] si conjugatus fateatur, ante contr[illegible] ctum matrimonium, se uxoris s[illegible] consanguineam cognovisse, imò [illegible] teatur uterque, tamen propter tale[illegible] confessionem, non separantur conj[illegible] ges. Porrò ad nostram materia[illegible] quod attinet, illud extra controve[illegible] siam est, si partes jurejurando de [illegible] ritate dicenda præstito, ea quæ po[illegible] tionibus judici exhibitis comprehe[illegible] sa sunt, & ad victoriam conseque[illegible] dam sufficiunt, respondendo confe[illegible] fuerint, testium productionem n[illegible] cessariam non esse, ut nec tunc, qua[illegible] do pars ad respondendum articul[illegible] bina citatione evocata, contumacit[illegible] emanet: habetur enim quoad po[illegible] tiones in judicio exhibitas, (quod n[illegible] cessario requiritur) pro confesso, *cap. ult. de confessis. lib.* 6. Id enim st[illegible]

li

is hujus Curiæ recepit & in praxi
bſervatur. Quod tamen non aliter
rocedere tradunt interpretes, niſi ſit
ræſens coram judice, & monitus ut
uret, non reſpondeat dum præſens
ſt, vel contumaciter ſe abſentet poſt
dmonitionem factam à judice, ita ut
ontumacia nulla ratione poſſit ex-
uſari, *gloſſa in c. ſi poſt præſtitum. Bald.
n l. unica, C. de confeſſis. & in l. 2. §.
uod obſervari. C. de juramento calum-
iæ. Cantiunc. conſ. 27. num. 59.* Ne-
que veró Advocatum movere de-
et, reſponſiones partis adverſæ exa-
ninantem, ſi qualitatem aliquam
eſtrictivam adjectam deprehen-
erit; cùm ignorare non debeat,
ſtius qualitatis, quæ reſponſioni
ffirmativæ adjecta eſt, probatio-
em, reſpondenti eamque alleganti
ncumbere: Qua non probata, pe-
inde habetur, ac ſi purè absque ad-
ecta qualitate reſpondiſſet, confi-
ens id in quo cardo negocii verſatur
& conſiſtit. Illud prædictis obiter
djiciendum arbitramur, non requi-
i præcisè partis ipſius ad articulos
eſponſionem, ſi propter probabilem
cauſam adeſſe nequeat, ſed per Ad-
F 3 vocatum

vocatum aut procuratorem, in ar‑
mam clientis jurantem, respo‑
sionem dari posse, ita tamen
ad singulos articulos instructione
transmissam habeat atque exh‑
beat, alioqui repellendus; quod
Ordinatione Curiæ Hollandicæ a
tic. 125. cautum ac permissum r‑
peritur.

CAP. XXIII.

De Interrogationibus ad Ar‑ ticulos exhibendis.

INterrogationum quæ & interro‑
gatoria à practicis dicuntur, usu
in judiciis causisque forensibus fer
omnibus sibi locum vendicat: Ut n‑
mirum pars, contra quam testes pro‑
ducuntur, articulis interrogatione
subjiciat, super quibus non minu
quàm ipsis articulis testes examina‑
& interrogari debent, ob id quo
magnum ad eruendam veritater
momentum habeant, atque eo nomi‑
ne solùm exhibeantur, ut judici tant‑
promptiùs veritas innotescat, *c. præ‑
sentium. De Testib. lib. 6. Mynsing. con‑*
3. *nu*

.nu. 4. Nam ſi teſtes non ſint integræ fidei, animis eorum, ex aliqua cauſa, in favorem ejus, à quo producuntur, inclinantibus ac propendentibus, per interrogationes ad omnes loci, temporis ac perſonarum circumſtantias, falſitatis facilè convinci poſſunt. Siquidem permulti homines reperiuntur, qui ad perhibendum teſtimonium vocati, faciles ſunt, & non ſatis animadvertunt, quid dicant, qui per interrogationes iſtiuſmodi, non rarò, tanquam è profundo ſomno excitati, ſemetipſos recolligunt, dictaque ſua corrigunt, aut ſi id non faciant, ſemetipſos confundunt, teſtimoniumque ſuum ſuſpectum reddunt. Quo fieri credimus, ut in Tribunalibus Orientalium civitatum, primùm ad articulos, deinde ad interrogationes partis ſingulas, pari fide ac diligentia examinentur. Iſtiuſmodi enim informationes nobis ſæpè exhibitæ fuerunt, quas non ſine voluptate & admiratione legimus. In noſtris, tum inferioribus tribunalibus, tum ſuprema Curia non ita fieri vidimus, examinatoribus ſæpè exiguam interrogationum rationem habentibus

bus, nisi urgeantur, quod nobis no
raro contigit. Consimiliter quoqu
in examinandis testibus, antehac pe
catũ fuit ab examinatoribus, sola cre
dulitatis voce contentis. Sed Edict
Ordinum nuper publicato, *ultima No*
vembris. 1602. ei rei prospectur
fuit, ac injunctum, ut testes auditur
extensè eorum dicta excipiant atqu
describant, non contenti verbo, *cre*
dit, ut fieri consuevit his verbis, a
primum, secundum, ac tertium, arti
culos respondit testis, *credit*: Id enin
Ordinatione prædicta vetitum est
sed debent ad longum testium de
positiones scripto complecti, adji
cientes, quid sit quod verum esse au
se credere dicant. Quod si observa-
tum fuerit, ut præceptum est, expe-
rientia rerum magistra docebit, teste
non omnia adseveraturos, quę articu-
lis, quos se credere dixerunt conti-
nentur: præsertim si super interroga-
tionibus partis adversę, diligenter ex-
aminati quoque fuerint. Nam aut di-
cta sua statim corrigere cogentur, aut
si id omiserint, contrarietatis semet
redarguent. Qui certè mos interrogã-
di testes laudabilis utilisque ad verita-
tem

tẽ eruendam, mordicus obſervandus ac retinendus eſt: Ac tanto quidem magis, quód jure civili ac Curię ſtylo receptum ſit, ut non niſi parte, contra quã teſtes producentur, citatá (ut ſcilicet teſtes jurare videat atq; interrogatoria exhibeat) fiat examinatio. Quod quidem usque adeo requiritur, ut niſi id factum fuerit, tota examinatio teſtium irrita reddatur, viribusque careat. Eſt enim ea obſervatio de ſubſtantialibus judiciorum ſolemnitatibus, qua omiſſa, redditur actus nullus, juxta ea quę tradunt DD. diverſis locis, *l. ſi quãdo & l. juris jur. C. de Teſtib. auth. apud eloq. C. de fide inſtr. c. in nomine Domini. de Teſtib. ibi Felyn. Alex conſ. 180. l. 1. Iaſon l. propter. §. fin. C. de jud.* Illud a. ad munus & officium Adv. pertinet, ſolicitè proſpicere, ut hæc quæ dicta ſunt, ad unguem obſerventur: & inter cætera prȩcavere ne interrogationum vel parti adverſæ, vel teſtibus producẽdis copia fiat, ante examinationẽ. Id n. minimè expediret, ſed uſũ utilitatemq; interrogationum intercideret, teſtibus antè ad ſingula interrogatoria quid reſpondendũ ſit, edoctis, ac inſtructis Porro operã dabunt Ad-

 vocati

cati ut inconcipiēdis interrogation
bus modum adhibeant. Neque enii
earum multitudine onerandus est Cu
riæ delegatus; Qua parte à quibu
dam Advocatis peccatur, qui omn
clientis sui merita causæ, interrogat
onibus complecti solent, malo moi
& exemplo.

Cap. XXIV.

De Testibus producendis, e quod sit Advocati in ea munus.

INter omnia quæ hactenus in me
dium allata sunt, Judicii membra
nullum est, quod majorem fidem, pro
bitatem, ac circumspectionem Ad
vocati desiderat, quàm hoc ipsum d
quo nunc agimus. Nam cùm nece
sitas rerum ea sit, teste jurisconf, *l.*
ff. De Testib. ut in quæstionibus fact
instrumentis deficientibus, nullus fe
rè detur exitus, nisi per testes, utra
que parte quod verum est, sibi arro
gante, providi industriique Advoca
erit, procurare, ut omnia, debita cur
a

ac ſolicitudine conficiantur. In primis autem diſpiciet, ut legitimè in producendis teſtibus, nomine clientis ſui procedatur, nihil ſubdolè, nihil contra formam juris fiat. Cavere itaque debet, ne delegatum judicem ſeu examinatorem clienti ſuo propitium, & parti adverſæ ſuſpectum, impetrare ſtudeat: Id enim bonæ fidei conſentaneum non eſt, ac jure quoque reprehenditur. *c. ad hæc. De Reſcriptis*. Deinde ne conſilium clienti execrabile det, de teſtibus corrumpendis, aut inſtruendis, aut ad clientis ſui (quæ multorum hominu m malitia eſt) requiſitionem inſtantiamq́ue ipſemet id faciat. Peccat ſiquidem graviſſimè qui id facit, teſte Bart. *in l. 2. C. de jurejurando propter calumniam*. Sed clientem, ad hoc impium remedium declinantem, ſerio & cordatè monere debet, ne quid tale contra rectam conſcientiam moliatur, etiamſi omnes latere poſſet, nihilq́ue Deo opt. max, tam exoſum eſſe, quàm proximum circumſcribere, dolo fraudeq́ue decipere, & quidem in judicio, cui Deus ipſe præſidet, cujus oculis omnes hominum actiones pa-

rent, qui falli nequit: *Cœlestis enim ocu lus justitiæ, videt quidquid fit, etiam i locis desertissimis*, teste Philone Judæo *lib. 1. de vita Mosis.* Tota scriptura sa cra exclamat contra calumniatores mendaces, falsosque testes, per quo optimus quisque in vitæ nominis, ve facultatum discrimen facili vocatu negocio: Unde apud Salomonem *Prov.* 25. Falsus testis dicitur esse ja culum, gladius, & sagitta acuta. Ex emplum præbet duorum senum ad versus pudicissimam matronam Su sannam testimonium falsum, quæ ac suppliciũ ducta lapidibus obruta fuis set: nisi Danielis pueri, per divinam in spirationem, ad vindicandam injustè damnatæ innocentiam, provocatione liberata fuisset, senibus, per diversi lo ci circumstantiam, interrogatione fa-cta, de falso testimonio convictis & lapidatis. *Dan.* 13. Quinimo & Christum servatorem nost. Scribæ & Pharisæi falsis testibũs convincere conati sunt omniũ innocentissimum, ut & S. Steph. martyrem. *Act.* 6. Qua propter nulla in re majorem adhibere cautionem debet Advocatus, quàm in testibus producendis, ne quid fiat quo

testium

teſtium integritas evertatur aut teſtimonium illius parte adverſa non vocata corruat,cùm nec indicium faciat, juxta ea quæ tradunt interpretes. *Bart in l.fina.C.de queſtionib. Bald. in l. jubemus.C.de probat. Innoc.in c per inquiſitionem De electionib.* Neque vero id ſolùm pecunia muneribusque fit, ſed & tum quoquè corrumpitur teſtis aliquo modo, ſi in caupona opiparè eum tractari vino vel alio potu inebriante procuret cliens vel illius Advocatus, quod in hac Provincia,malo more frequentisſimum eſt. Nam ea quoque corruptelæ ſpecies eſt, ſi homines ſint infimæ ſortis, & iſtiuſmodi tractationi nō aſſueti Quo fit,ut homines iſti teſtimonium perhibituri ſæpè bene poti Commiſſario examinandos ſe offerant. Qui meritó & non ſine gravi & acri reprehēſione increpādi & repellēdi ſunt,& non niſi ſomno diſcuſsâ crapulâ admittendi & examinandi.Et licet adverſus tales teſtes, legitimæ conpetant reprobationes ac refutationes,ſatiùs tamē eſt, veritatem ab hominibus, iſtis remotis obſtaculis prædictis, nudā ſimplicēq; proferri. Nam ſi veritatem corrupti ali-

ti aliquo modo oppugnaverint, & quod falſum eſt, in gratiam producentis dixerint, aut eam reticuerint, certo ſibi perſuadere debent, divinam vindictam ultionemque ſe non evaſuros. Nec ſolari falſum teſtem debet, quod imperator *l. 2. C. de jurejurando. l. nam ff. De dolo.* dicat, perjurium ſolum Deum habere ultorem, ut putent extra omnem pœnam ſe conſtitutos etiamſi de perjurio appareat: cùm Ulpianus referat: *l. ſi duo verſic. finali ff. de jurejurando.* Imperatorem reſcripſiſſe cum patre, eum qui pejeraſſe convictus erat, fuſtibus caſtigatum dimittendum eſſe, tametſi & id tum procedere dicat gloſſa, ſi perjurium non cedat in alterius præjudicium in cap. quicumque, 6. q. 1. *d. l. 1. §. 1. ubi Bart. ff. h. t.* Ut & teſtis, qui jurejurando præſtito veritatem ſe dicturum recepit, infamiæ notam contrahit, & ab omnibus honoribus ac dignitatibus repellitur, cùm falſi crimen incurrat, ſi falſum teſtimonium perhibuiſſe probatus fuerit. Tametſi homini Chriſtiano, qui poſt hanc vitam vivorum ac mortuorum judiciũ futurum credit, nulla

la gravior pœna accidere possit, quàm si conscientiæ morsum perpetuum, tanquam tortorem & carnificem surdo verbere cædentem, in animo circumferat. Sed illud aliquando in disputationem vocatum meminimus, an ne gratiam jurisjurandi facere tenearis, si certus sis, adversarium tuum pejeraturum, vel testem falsum testimonium dicturum? Sanè charitas Christiana suadere debet, (meo quidem judicio) ut jurisjurandi gratiam facias, quod salva fide testimonii licet, quod nimirum nobis charior esse debeat, magisque curæ, proximi salus periclitantis, quàm pecuniariam aliquod compendium nostrum, quod nobis etiam remissa jurisjurandi religione, salvum fortè futurum est, si veritatem absque jurejurando professus fuerit ac perhibuerit, quod sæpè contingit: Advocatus certè unicè debet adlaborare, ne ullo modo adduci se patiatur, ut vel dicat, vel faciat aliquid in gratiam clientis sui, quod à fide boni viri, præceptis legum, Curiæque decretis sit alienum. Ita enim fiet, ut bonam conscientiam, quæ juge convivium Salomoni dicitur, *Pro-*

verb.

verb. cap. 15. Deo probaturus ſit, ac apud homines laudem comparaturus. Ne autem curſum judicii impediant remoramque liti paragendę injiciant, curabunt Advocati, tum Actoris, tum Rei, ut teſtes intra terminum renunciationis, aut à judice præfixum, aut partium conventione deſignatum producantur. Nam quod nunc paſſim fieri videmus, ut ad finem currente tertia dilatione, ad productionem ſe pręparent, duabus integris dilationibus, quibus omninò nihil actum eſt, elapſis, à ſupina negligentia, imò malitia excuſari nequit. Eſt enim Advocati officium, ut interlocutoria ſententia pronunciata, clientem ſuum certiorem faciat ac moneat, ut veniat, ac de teſtibus producendis conſilium capiat. Quod intra menſem, partibus in provincia commorantibus, facillimè veró intra bimeſtre tempus fieri poteſt. Debet certè advigilare Advocatus, & monere clientẽ ſuum per literas, ne ſit in mora. Contingere enim poteſt, ut teſtes, ſi ſenes ſint, aut valetudinarii, poſt primi termini lapſum è vita migrent, aut longinquam aliquã peregrinationem ſuſcepturi, in-
tra

ra menses aliquot, aut annum interum non revertentes, copiam sui facere nequeat. Quo ipso quàm magna judiciis remora injiciatur, nemo non intelligit. Cui malo ut remedium adhiberi possit, & ne in istas angustias redigatur cliens, curabit, ut testes, lite contestata, si senes vel valetudinarii sint, aut diu absfuturi, audiantur. Id n. fieri posse jure receptum est, argumento à contrario sensu sumpto, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem.* Quo autem testium examinatio promptior sit & expeditior, debet Advocatus schedulam Commissario exhibere, nomina testium articulorumque numerum continentem, super quibus audiri debent, quod ex Ordinatione Curiæ, ult. Novemb. 1602. promulgata atque Enchiridio Statutorum inserta præcipitur ac injungitur, ut ita Commissario in describendis testium depositionibus labor minuatur. Illud præcedentibus quoque adjiciendum arbitramur, ad Advocati officium etiam pertinere, ut si quando adversarius clientis sui testes producturus est, præsens sit, atque procuret ne testes

Vltima Novembris. 1602.

testes examinati, depositiones suas examinandis communicent, quod nos aliquando fieri conspeximus: facit enim ea res quàm plurimum ad testium fidem & veritatem evertendam, testibus ex composito unum & idem deponentibus. Quod ne fiat, præsentia sua Advocatus impedire tenetur; ac quantum in se est, efficere; ut seorsim absque ulla communicatione ac conspiratione testimonium perhibeant ii qui vocati sunt, ne si secùs fiat justam clientis sui causam periclitari contingat. Cui malo ut eatur obviam, consuetudine in tribunalibus orientialium civitatum receptum esse videmus, ut testibus examinatis ac dimittendis, à delegato judice seu Commissario silentium injungatur. Satius tamen fore existimamus, si jurisjurandi quoque religione ad reticendum testimonium adigantur, cùm magis divini numinis reverentiâ quàm nudo judicis præcepto homines contineantur in officio.

CAP.

CAP. XXV.

De Instrumentorum editione seu productione.

QUæ de fide Advocati in producendis testibus adhibenda proximo capite diximus, ea quoque in producendis instrumentis locum sibi vendicant. Et procurabit, ut apud Delegatum seu Commissarium, currentibus adhuc dilationibus, ad productionem præfinitis, edantur. Antequam autem id faciat, diligenter tenorem instrumenti legat atque examinet, non ignarus, quòd producens presumatur omnia fateri, quę eô continentur. *Innoc. in c. olim. De Censibus Bald in l. siquis testibus. C. de Testib.* Deinde cavebit ne authenticam scripturam temerè parti adversæ concedat, aut in processu exhibeat, ne intercidat, ut non ita pridem conquestos audivimus clientes. Quod autem diximus, instrumenta probatoria, labentibus adhuc dilationibus, exhibēda producendaque esse, usque adeò verum

verum eſt, ut niſi id fiat, & poſteà id facere velit,quod tamen ante concluſionem in cauſa fieri debere ordinatione Curiæ 20. Decemb. 1541 publicata,cautum eſt, in judicio pręſente parte adverſa, id facere teneatur, termino ad contradicendum præfigendo. Exhibenda ſunt autem exempla non ſimpliciter deſcripta, ſed parte adverſa vocata, aut contumaciter abſente collata. Ea ſiquidem collatione facta, aut præſente adverſario aut conſentiente ſe abſente fieri, par robur habent, aut authentica inſtrumenta, quæ poſtmodum exhibere neceſſe non eſt, ne deterantur, aut amittantur, cum incommodo clientis, cui ad fundandam & inſtruendam cauſam ſuam exempla non eo modo collata profutura non eſſent. Neque veró arbitramur opus eſſe, Advocatos monere, ne inſtrumentis falſis, vel de falſo ſuſpectis utantur in judicio, non ignaros id periculo non vacare. Cùm non ſolùm falſum fabricantes, ſed & eo ſcienter utentos, pena l. Corneliæ de falſis teneantur *l. 2. ff. hoc tit.* tametſi textus diſcrimen inter eos conſtituere videatur,

tur, *l. falsi. §. Ordine. ff. Ad l. Corn. de falsis.* Illud in confesso est, eum qui falsum instrumentum fecit, atque composuit, pœna falsi puniri, etiamsi usus non sit, *l. si falsos. C. eod. tit.* Reliqua verò quæ de fide instrumentorum in jure traduntur, quia ad stylum formamq́; procedendi non pertinent, quam nos hoc loco & Tractatu tantùm persequimur, prætereunda arbitramur. Illud certè operam dabit Advocatus, ut, si instrumentis clientis intentio probari possit, ea legitimo tempore ac modo exhibeat, non ignarus, illorum certiorem esse fidem quàm testium: scriptura siquidem nunquam non sibi similis est, quæ quod continet, etiam quocunque tempore gestum, sine fuco fatetur, cùm probatio quæ per testes fit, fragilis sit, & sæpè fallat, teste Conrado Bruno in Tractatu suo de legationib. cap. 7.

CAP. XXVI.

De Renunciatione.

TEstibus ac instrumentis, juxta formam Curiæq́ue stylum exhibitis, produ-

productis ac examinatis, ulteriori eo-
rundem productioni renunciare de-
bent Advocati, ut tandem lis recto
tramite ad finem decurrat. Ad quem
ut perveniatur, dilationes plures quàm
tres, concedendæ non sunt, præser-
tim si litigatores in provincia com-
morentur, & duabus prioribus laben-
tibus, nulla sit adhibita diligentia. I
quo ceré sæpè peccatur ab Advoca-
tis, in utramque (quod dici solet) au-
rem dormientibus. Quod si veró al-
terutra pars, ex justa legitimaq; cau-
sa, aliquot dierum spacium sibi con-
cedi petierit, non morosum se præ-
bere debet Advocatus, sed eo tempe-
ramento adhibito litem tractare, u
advocatus diversæ partis, & ipse Ju-
dex intelligant, nihil agi aut quæri
quo quis à jure suo ac probationibu
seclusus, succumbat, sed id tantùm
spectari & agi, ut hominum malitiis,
moras nectentium, litesque ex pro-
fesso protrahentium, eatur obviam.
Indulgendum ergo est ex causa ra-
tionabili, 10. aut 15. dierum spacium,
pro ratione ac loci distantia sufficiens:
cùm in mora modici temporis par-
vum sit præjudicium. Quod si mali-
tia

tia in petendis adhuc aliis dilationibus tribus elapsis, quibus, labentibus nihil omnino actum est, tam sit manifesta, ut nullo colore excusari possit, non debet Advocatus istam fovere malitiam, sed rigidè juris uti remediis, & curabit, ut diversæ parti certus ac peremptorius aliquot dierum terminus præfigatur, intra quos testes producere cogatur. Præcidendæ certè dilationes sunt, ut tandem finis causæ imponatur, ne lites fiant immortales. Quod quidem eo magis faciendum est, quod hujus Curiæ Ordinatione terminus nullus peremptorius statutus sit, nisi dicas, omnes omninò dilationes peremptorias esse.

CAP. XXVII.

De Reprobationibus, seu Refutationibus testium.

RENUNCIATIONE facta, testibusque publicatis, Advocati partes erunt, totam istam informationem, testiumque dicta diligenter evolvere atque expendere. Et primum quidem Actoris Advocatus, cui ut plurimum

in-

incũbit probatio, excussis testimon
inquirere debet, ad aliquid, & qu
à clientis sui parte probatum sit. Na
si duobus testibus, parte adversa v
cata, productis (quod fieri debere a
tè diximus *l. si quando l. juris jurandi*
de Testib. L. ubi nnmerus ff. d. tit.) om
exceptione majoribus, intentione
suam probaverit, victoriam sibi m
ritó pollicebitur. Consimiliter qu
que Reus, si exceptionem suam, v
solutionem allegatam, aliamq́; qu
litatem, juris agentis, exclusivam, pl
nè docuerit, absolvendus veniet. U
autem voti sui compotes reddantu
ante omnia diligenter ruminare d
bent Advocati, confessiones pa
tis diversæ ad articulos factas. Na
si reus in responsione sua ad artic
los id confessus fuerit quod est a
Actore propositum, res in vado est
nec superest aliud, quàm ut cond
mnetur, ut antè quoque probav
mus, *cap. De Confessionib.* Quod si e
responsione talem confessionem el
cere non possit, proximum est, ut d
cta testium diligenter soliciteq́ue ex
cutiat, & quid ab unoquoque eoru
dictum sit, adnotet, ut scire possit, a
valid

valida ex eorum dictis exſurgat pro-
batio. Iam veró ſi partis diverſæ te-
ſtes reprobandi ſint, Advocati pru-
dentis officium erit, quando probra
teſtium alleganda ſunt, ad fidem il-
lorum elevandam minuendamque
(quod huic parti judicii tanquam ſen-
tinæ malorum peculiare eſt) adniti,
ut quantum fieri poſſit, teſtium igno-
miniam & probra parciſſimè revela-
re ſtudeat, nihil libidine convitiandi,
nequam objiciat: Ac in eo ita ſe ge-
rere debet, ut adverſarius ac teſtes,
denique judex ipſe intelligant, ſum-
ma neceſſitate coactum, quæ contu-
meliosa ſunt, in medium protuliſſe.
Nam qui ira odioque accenſus, teſtes
reprobando, ſignificationem præ-
bet, cum voluptate ſe teſtium defe-
ctus detegere, is profectò in legem
charitatis peccat, & eo ipſo declarat,
habere ſe cor felle & amarulentiâ
plenum. Illud autem proſpicere, &
cum cliente communicare debet Ad-
vocatus, antequam ad probra teſti-
bus objicienda deſcendat, an proba-
tiones eorum in promptu habeat: Iis
ſiquidem deficientibus, graviſſimis
injuriarum actionibus clientem in-
G volve-

volveret, Oldrado de Ponte, *Con*
53. & Ludovico, Romano id atte
ſtantibus. *Conſ.* 96. Quód ſi ver
probationes præ manibus ſint, ac pe
teſtes expediri poſſint, articulis e
complecti ac probare ſtudebit Ad
vocatus, & in iſtis injurioſis allegatio
nibus eam adhibere cautelam, ut ni
hil ſine ſpeciali mandato clientis ſi
ſcriptis complectatur. Id enim ſi fe
cerit, & honori ſuo optimè conſulet
& judici fidem faciet, nihil à ſe ma
ledicendi animo atque libidine ob
trectandi, in iſto negocio factum eſt
ſed officii neceſſitate compulſum ad
actumque ea ſcripſiſſe, quæ alteriu
exiſtimationem lædunt, ac, apud vi
ros bonos gravant. Reliqua veró
quæ tum contra perſonas, tum dict
teſtium adferri poſſunt, quia omni
bus in praxi vel modicè verſatis not
ſunt, quippe quæ in reprobationibu
inſeri conſueverunt, non eſt neceſſ
hoc loco referre, cùm textus legum
è quibus peti ſolent, cuilibet ſint ob
vii, *l. teſtis idoneus, l. pen. ff. hoc tit. l. 2*
l. parentes. C. eod. titul. Iam verò ſ
excuſſis probationibus, teſtiumque
dictis, eos non exactè examinato
depre

deprehendat, ad officium Advocati pertinet, ut testes denuó vocari, diligentiusque audiri, procuret, quod Commissarius recusare nequit. Nam cùm in probationibus totius causæ victoria sita sit non immeritó Advocatus advigilare debet, ut omnibus numeris absoluta sit testium examinatio, quæ ut plurimùm magnis impensis sumtibusque perficitur, presertim si è remotis locis evocentur. Quæ quidem examinationis repetitio tunc peti poterit, si testis de causa scientiæ interrogatus non fuerit, aut non responderit sufficienter, aut ad interrogatoria diversæ partis non sit examinatus, quod neutiquam omitti debet. Antequam autem manum de tabula (quod dici solet) dimoveat, conclusionem reprobationibus testium juxta Curiæ Ordinationem objicere debet, ne in judicio morâ interjectâ, postmodùm id postulare necesse sit.

CAP. XXVIII.

De Salvationibus seu sublevationibus Testium.

DE hoc membro processus judiciarii dici potest quod Salomon in Proverbiis refert *cap.* 15. nimirum linguam placabilem lignum esse vitę. Iucundius siquidem & humanitati congruentius est, laudare proximum quàm vituperare, benedicere quàm maledicere, convitiisq́ue proscindere. Itaque Advocatus, ut omnes reprobationes contra testes à cliente suo productos refellat atque amoliatur, totis viribus incumbere atque adlaborare debet, ut contrariis probationibus eas elidat, testibusq́ue suis fidem integram adferat. Nam si vel in minimis testes isti reprobatorii discrepent, aut in circumstantiis loci, temporis, personarumq́ue varient, omnis fides convitiis probrisq́ue in testes conjectis abrogabitur, & qui antè bonus ac legalis fuit, nunc quoque talis esse præsumetur, juxta tritam juris regulam. Quibus autem rationibus argumentisq́ue testes salvandi sublevandiq́ue sint, eorumq́ue dicta confirmanda non est nostri instituti in hunc compendiarium tractatum congerere, cùm ea ex libris juris ac interpretum com-

commentariis latiſſimis peti poſſint: Quorum omnium ea communis eſt ſententia, ut dicant teſtium dicta ſalvari, ſi in principali cauſa non diſcrepent, aut aberrent, etiamſi in minutulis circumſtantiis varient, ſed id ſolùm nobis propoſitum eſt in hoc Tractatu monere Advocatos tyrones & exhortari, ne clientibus ſuis ſuoque officio deſint, ſed ut operam dent ac enitantur, ut remediis juris licitis permiſſiſque, teſtium fama, reprobationibus labefactata & aſperſa reſtaurari ac in priſtino ſtatu manuteneri queat. Quemadmodum autem de reprobante antè dictum eſt, quòd is ſimul quoque in cauſa concludere debeat, idem quoque in ſalvante locum habet, ut, eô factô, præter complementum (quod Galli *fourniſſement* appellant) nihil ampliùs agendum ſuperſit. Id enim Ordinatione magni Conſilii cautum reperitur, artic. 36.

CAP. XXIX.

De complemento ſeu repertorio proceſſus, poſt ſententiam interlocutoriam.

Conclusione in reprobationibu & salvationibus juxta Curię Or dinationem factâ, aut si pars adverſ detrectaverit, ejusdem ordinationi remedio implorato, ad instruendur complendumque processum Advo catus accingere sese debet. Nequ enim res parvi est momenti, & qua perfunctoriè tractanda est ac pera genda. Nam non solùm testium de positiones & instrumenta, si quæ ex hibita sunt, clientis sui, per delegatun Curiæ seu Commissarium inferri ad Curiam procurabit, sed ea quoque ad amussim examinabit, an ritè sin descripta nec ne; peccatur enim sæpè ab amanuensibus Consiliariorum qui pueri cùm sint ac scribere sæpè nesciant, affirmationis loco negati vam, aut contrà, per errorem substi tuunt. Quód si ea parte nihil pecca tum deprehenderit, proxima erit cura, ut repertorium (quod inven tarium vulgò dicitur) omnium eo rum quæ post interlocutionem exhi bita sunt, conficiat, & in eo, vel cha racterum, vel numerorum notis, de scribat, quid repertorium contineat. Et si instrumenta producta sunt, ad-

notare

notare juxta Curiæ, *Vltima Novembris 1602. promulgatam* ordinationem tenetur, quorſum, & ad cujus facti vel articuli probationem faciat: id enim non parum judicis laborem minuet. Neque veró ſufficere arbitrabitur, ſi à ſua parte omnia ſe benè habeant, ſed adverſæ partis inventarium inſpicere debet, ut ſcire poſſit, an aliquid ab adverſario inſertum & infartum ſit, quod in proceſſu antè exhibitum non fuit: Id enim ſi deprehenderit, Advocatum monere & increpare debet, ut amoveat, aut ſi recuſaverit, ſupplicî libellô Curiæ porrectò ſignificare debet, ac petere ut illi injungatur, ut id faciat. Profectô qui talibus utuntur ártibus ac technis, ſpiritum Chriſti minimè redolentibus, in viris bonis habendi non ſunt. Etiamſi enim cauſam juſtam foveat, injuſtis tamen modis mediiſque promovenda ac tuenda non eſt, teſte Didaco Covaruvia, excellentiſſimo hujus ſeculi Iuriſconſ. qui ſententiam noſtram cap. 7. relatam ex profeſſo confirmat. *lib. 1. variarum reſolut cap. 2* Illud quoque corollarii vice adjiciendum exiſtimamus, inter illicita quo-

que connumerari, si Advocatus pro cessum ab utraque parte instructum completumque, & Curiæ fideiqu Graphæi, aut ejus vicario concreditum, ad se recipiat, alicui ex Consiliariis, cujus sibi favorem fortè polli cetur, obtrusurus. Eo enim ipso fit ut sępè processus intercidant, aut male tractentur: quod ne fiat, publicè interest, & Curiæ Ordinatione quoque cautum vititumque reperitur.

Cap. XXX.

De Consiliis seu juris informationibus quæ responsa dicuntur.

PRocessu concluso ac completo, modo ac formâ antè à nobis relatâ, solent Advocati, ad majorem & compendiosiorem Iudicis instructionem, aliquam juris informationem brevem, & causæ litisque statum seu facti speciem, & utriusque partis argumenta, eorumque solutiones & confirmationes complectentem, processui addere & exhibere, quod & in alliis

aliis Tribunalibus moris esse & fieri posse non ignoramus. *Bald. Auth. jubemus. C. de judiciis.* Sed dubitatum meminimus, an parti adversæ aut illius Advocato, istius informationis seu consilii copia, necessariò facienda sit nec ne, quibusdam affirmativam, aliis negativam partem defendentibus, quæ & nobis placet, & in praxi obtinuit. *Hemmingerus Goedẽ in Tractatu suo de ordinis judiciarii processu, Rubr* 28. *num.*47. 48. Nam cùm istiusmodi informatio juris, non sit pars processus, nec de substantia judicii, *teste Baldo in Auth. Iubemus, C. de Iudiciis*, uti omnes fatentur (alioqui enim ante conclusionem in causa exhibenda foret,) necessarió sequitur, partis adversæ non interesse, eam sibi exhiberi atque legendam dari, & eo quidem minus in foro nostro, quod in processu, partis utriusque causæ merita, ei argumenta, plenis velis sint deducta, disputata, atque hinc inde confutata. Aliud fortè dici posset, obtinere debere in praxi Hollandica; quam nos in processu quodam magno, in quo de jure viribusque Repræsaliarum disputatur, aliam esse animad-

vertimus. Eum ſiquidem proceſſum ab Advocatis iſtius Curiæ primariis ita conſcriptum deprehendimus, u nihil præter nudam (exquiſitam ta men) facti narrationem, nullis legun allegationibus veſtitam ac confirma tam contineret: Certi interim juri informationē (*Advertiſſement ou mo tif. de droict*, appellant Galli) judicibu compromiſſariis, coram quibus li pendet, neutiquam defuturam eſſe cujus nobis copia nunquam exhibebitur. Magis certè nobis placet hujus noſtri fori conſuetudo, quâ diſpu tationes in proceſſu fiunt, & res aperto quaſi marte geritur, Advocatis in ſcripturis, adverſario exhibendis omnes ingenii ac doctrinæ vires intendentibus, ut clientis ſui nomine, argumenta contraria ſolventes, ſuperiores evadant, Neque enim omnes, qui ſententiam in ſenatu dicturi ſunt, abſolutam Iuris ſcientiam in ſcrinio pectoris habent, ut argumenta ab alterutra parte, ex legibus malè uſurpatis objecta, apta interpretatione, vel diſtinctione, prout res poſtulat, proprio marte diſſolvere queant; quod non ita difficile, Iudicibus

minus

minus verſatis, futurum eſt,ſi Advocati partis adverſæ, qui totius cauſæ ſtatum ac merita per frequentes velitationes veluti in numerato habent, & quoſvis fucos facilè deprehendere poſſunt, ſolutiones viderint. Quod nobis in gravi & ardua quadam cauſa, quæ in hac Curia non ita pridem, ſentẽtiâ definitivâ ſecundũ clientem noſtrum latâ,deciſa fuit, accidiſſe teſtari poſſumus: Quam Actor ipſe Iuriſperitus, & hujus Curiæ quondam Advocatus, non infimi nominis, ſcripto quodam, poſt concluſionem in cauſa exhibito, variis ex jure, tum Canonico, tum Civili,ad oſtentationem depromptis,ſed perperam uſurpatis allegationibus, uſque adeò ornaverat,ut, niſi nos Curiæ permiſſione impetratâ, illud accuratâ, longáque Iuris informatione, omnibus illius fucatis allegationibus viſis, detectis, atque diſcuſſis, refutaſſemus,res periculo caritura fortè non fuiſſet. Proinde laudanda eſt ac præferenda hujus fori noſtri conſuetudo,omnem verſutiam fucúmque,animum judicis ſupplantare valentem, excludens. Generoſi ſiquidem animi eſt, hoſtem

adverſis, non averſis vulneribus conſigere; Vulpinum eſt, ex inſidiis eum aggredi. Permiſſum itaque Curiæ ordinatione, Anno 1591. publicatâ, ac Enchiridio ſtatutorum inſertâ comprobamus, etiam poſt concluſionem in cauſa, juris informationem ſeu conſultationem Judici tradere; parti tamen adverſæ, ejus inſpiciendæ copiam ac facultatem jure denegari poſſe. Ut autem citra fraudem, omnemque ſubreptionem, ac bonâ fide fiant omnia, cavebit is, qui conſultationem conſcribit, Iudici tradendam, ne allegationibus legum, ulla facta in proceſſu non propoſita, interſerat, atque admiſceat. Id enim non licet, & à viro bono, & honeſto proboque Advocato perquam alienum eſſe debet; cujus eſt, in litibus exercendis, omnia cauſæ clientis ſui merita argumentaque candidè, ſincerè, ac bonâ fide profiteri, atque in medium proferre, & adverſario, exceptâ juris informatione, communicare, nihil addere, vel detrahere iis quæ ſemel exhibita ſunt, quod prædictâ Curiæ couſtitutione quoque eſt cautum, ne is, ſententiâ poſtmodum

dum contra se latâ, prætendere possit, technis ac machinationibus illegitimis, se superatum succubuisse, vel si actor sit, repulsam tulisse. Atque hisce juris informationibus, seu consiliis, nos aliquoties in causis arduis, gravibusque, tum civilibus, tum capitalibus sæpè oblatis, usi sumus, & quidem non sine fructu, quas, si vita suppetat, aliquando in publicum dabimus.

CAP. XXXI.

De Sententia Definitiva.

TOtius laboris, qui litibus exercendis impenditur, scopus est sententia definitiva, ad quam obtinendam quàm citissimè omne studium suum atque solicitudinem convertere atque dirigere debet Advocatus. Quod si ea ex voto contigerit, est quod gaudeat, ac clienti suo gratuletur, non ignarus, litis eventum, ut belli, dubium esse, & suffragiis plurium, meliorem sæpè partem vincentibus, eum succumbere, qui secundum se pronunciatum iri non dubitabat,

tabat. Sin causâ ceciderit qui vincere sperabat, cogitare debet, unumquemq;nostrûm,amore sui, quem φιλαυτίαν Græci vocant, excœcatum,aliter de rebus suis judicare, quàm rei veritas sæpè postulat: Rapimur enim, imò abripimur affectionum ventis, veri judicium auferentibus. Cui illud quoque accedit,quòd non semper superior sit causa quæ melior est, quod nec mirum est,cùm Plinio teste *lib. 2. Epist. ad Arrianum Epistola. numerentur,non ponderentur sententiæ,nec aliud in publico consilio fieri possit,in quo nihil est tam inæquale, quàm æqualitas ipsa: Nam cùm sit impar prudētia,par omniū jus est. Quinimo,*ut inquit idemPlinius, *l.* 1. *Epistolarum. Epist.adCorn.Tacitum. ingenia judicum non minus imperspicua incerta,fallacia sunt,quàm tempestatum terrarumque, ut & varia hominum judicia,variæ voluntates.* Quod de cliente suprà diximus, ac illius præoccupato judicio, idem quoque de Advocato dici potest, qui patrocinium præstitit ac causam tutatus est. Is siquidem cæco quodam judicio, sæpè existimat,justum esse legibusque subnixum, quod defendit, licet à scopo aberret.

aberret. Proinde latâ ſententiâ, eam moderationem adhibere debet Advocatus circumſpectus & cordatus, ut clientem, qui victus eſt, ab importunis querimoniis & exclamationibus dehortetur, & ad injurias ac probra in judicem evomenda projiciendaq; progreſſum graviſſimè increpet, poſitis ob oculos periculis, quibus ſe ſubjiciat, infamiæ nimirum, juxta legum definitionem, *l. judici. ff. De injuriis.* nec quidem immeritò, cùm in judice omnis ceſſet ſiniſtra ſuſpicio & præſumpta calumnia, *c. cum clamor. De teſtib. c. in præſentia. De renunciat.* imò præſumitur judex omnia rectè facere quæ officio ſuo incumbunt, *l. 2. C. de offic. civil. jud. Bald in l. 1. C.* Ne quis in ſua cauſa, niſi contrarium probetur, quod factu difficillimum eſt. Quod ſi ad reales injurias progreſſus, manus intulerit judici, in vitæ periculum manifeſtiſſimum ſe conjicit. Cujus notabile exemplum contigiſſe dicitur in cive quodam Leoverdienſi, qui, quod Conſuli ad fores ædium ſuarum conſidenti, cùm ſecundùm adverſarium ſuum judicatum cognoviſſet, minitans ſtricto cultro dix-

Observatio. tro dixisset: Ego te docebo sententiam ferre, carceribus publicis inclusus, intra paucos dies capite plexus fuit, rejectis omnibus deprecatoribus. Neque enim permittitur vel clienti vel Advocato, judicem verbis nedum factis malè tractare & excipere. Is siquidem officio suo functus est, etiamsi malè judicavit, respectu habito, non ad id quod fecit, sed quod facere debuit. *l. jus versic. prætor. ff. de justit. & jure, l. judex posteaquam. ff. De re judicata, l. si ut proponis. C. quom. & quando jud.* Præterquam quod res judicata pro veritate quoque habeatur: & reipub. intersit, rerum judicatarum autoritatem non temerè convelli: Sed si is qui victus est, omnino arbitretur injustè sententiam contra se latam esse, ordinariis juris remediis uti debet, ut nimirum ad superiorem provocet, quod per appellationem fit in inferioribus tribunalibus, aut revisionem impetret, si in Curia pronuntiatum fuerit: Appellatione siquidem ritè interpositâ, suspenditur prior sententia, donec aliter à judice appellationis, pronuntiatum fuerit. *l. si causa cognita C. de Tran-*

de Transact.c.venientes.de jurejurando. Quæ cùm ab omni gravamine interponi possit etiam ab Actibus extrajudicialibus, non est quod injuriam vel verbalem, nedum realem in judicem evomendo malum sibi accersat condemnatus, quamvis & alia quoque remedia jure prodita sint, quibus, vel iniquitas, vel nullitas sententiæ, corrigi potest, ut-puta beneficium restitutionis in integrum, per quam rescissâ priori sententiâ, condemnatus reponitur in pristinum statum: Quo tum uti possumus, quando communi quidem jure valet sententia, nec ab ea est appellatum: qualis ea est, quam judex gratiâ, favore, vel precibus permotus tulit, & tamen in speciem æquum est ut rescindatur, Item ex causa minoris ætatis, *l minores, C. Si adversus rem judicatam*, vel circumventionis adversarii, vel legitimæ absentiæ *l.minores, C. Si adversus rem judicatam.* Ad hæc superest quoque remedium nullitatis, quo sententia, ipso jure invalida declaratur, quæ ne nomen quidem sententiæ meretur nec executioni, oppositâ exceptione, mandari potest. Qua quidem nullitate labo-

te laborat ea ſententia, quæ à judi
incompetenti, vel parte ad ſente
tiam audiendam non citata, prola
fuerit, *l. ſi expreſsim. De Appellat.* &
pecuniâ corruptus Iudex ſententia
tulerit, quæ venalis dicitur. *l. venal
C. Quando provoc. non eſt neceſſe. l. prol
tam. C. de Sent. & interloc. omnium j
dicum.* Item ſi termini ſubſtantial
obſervati non fuerint: ſi ſolitus Iud
ciorum ordo ſervatus non ſit, cui pa
tes renunciare quoque non poſſun
*Salic. in Auth. offeratur. C. de litis cont
ſtat.* ſi ex ſcripto recitata non fueri
ſi expreſſam continet iniquitatem, e
proceſſu actiſque apparentem, v
publicam læſionem, quæ quoque
pſo jure nulla eſt. Cujus exempla h
bent textus l. 1. §. item cùm contra. f
Quæ ſent. ſine appell. reſc. & l. 2. C
Quando provocare non eſt neceſſ
Ad hæc, ut diximus, ſupereſt reme
dium Supplicationis & remediu
Reviſionis, ad quæ recurrere pote
condemnatus. Quæ omnia ſupradi
cta, Advocatus clienti ſuo, q
condemnatus eſt, aut repulſam tulit
explicare & intimare debet, ut i
omnibus diſcuſſis & exactè perpen
ſis apu

ſis apud ſe deliberare poſſit,atq; conſtituere, an adverſùs ſententiam aliquo prædictorum remedio uti volet, & ut intra tempus à jure ſtatutũ, aut Placito præfinitum id faciat, ne poſtmodum elapſo tempore, ſerâ eum duci pœnitentiâ contingat. Ne autem temerè in hac re fiat aliquid, Advocati officium erit, ſummâ curâ,ſolicitudine atque etiam prudentiâ cuncta rimari, & conſiderare, utrùm ad Appellationis vel Reviſionis remedium, confugere clienti expediat, ne, ſi ſecus res ceciderit, quàm ſperabatur, ſit quod Advocato imputare poſſit. Qui providè faciet, ſi cum aliis Advocatis duobus, vel tribus, vel etiam pluribus, in theoria praxique verſatis, ſi cauſa gravis magniq; ponderis ſit, re cummunicatâ & in omnes partes diſcuſſâ, quid facto opus ſit, conſuluerit, & maturè executus fuerit. Eo ſiquidem factô,ſemet ipſum extra omnem culpam conſtituet, & Curiæ fidem bonam ac integram conſcientiam ſuam probabit, quem officii ratio, ac neceſſitas, ſi ſententiam vel nullam vel iniquam dixerit, legitimè excuſabit.*l.tutor.ff.De his quib.ut indig.*

Finis ſecundæ partis.

CAP. XXXII.

De Appellationibus.

TAmetſi à ſententiis hujus ſupremæ Curiæ non admittatur appellatio, cùm per Arreſtum judicet ac remotâ appellatione pronuntiet nihilominus tamen cùm ab inferioribus atque municipalibus judicibus ad Curiam hanc fiat provocatio: Videndum eſt, quæ ſint Advocati partes in ea introducenda & exequenda. Multa ſiquidem expendenda ſunt, ut ſciri poſſit an ſit admittenda. Nam nec verus contumax, is nimirum qui citatus & inventus rotundè dicit, ſe nolle venire, appellans auditur, *l. ex conſenſu §. fin. ff. de Appellat. l. & poſt edictum §. 1. ff. De judiciis. l. properandum. §. ſin autem. C. De judiciis. Cynus.* nec is qui intra decem dies à lata ſententia appellationem non interpoſuit, ut nec is qui intra triginta dies à lata ſententia, non interpoſitâ appellatione, numerandos (in quo multos errare aſſerit Oldendorpius *in Tractatu de præſcript. cap. 6. gloſſa l. judicibus* C. *de Appellat. Mynſ. Obſervat.* 36. *Guido*

Papa

Papæ q. 436.) literas dimissorias, quas practici Apostolos appellant, instanter non petierit, Actisque Curiæ inscribi non curaverit, appellationem prosequendam admittitur: Quod si verò ab interlocutoria provocatum fuerit in scriptis, expressis gravaminum causis, appellatio interponenda erit ex dispositione juris Canonici, *c. cordi. c. ut debitus. De Appellat.* quam stylus hujus Curiæ supremæ recepit & observat. Hæc itaque cùm ad appellationem ritè legitimeque interponendam ac introducendam de jure ac forma requirantur, ad curam ac solicitudinem Advocati pertinet, ut omnibus istis discussis, expendat quid facto sit opus. Si enim aliquid istorum omissum compererit Appellantis Advoactus, consultorem ab ea prosequenda dehortabitur, frustra laboraturum, quinimo & in expensas condemnandum: cùm paria sint, non appellasse, & non legitimè appellâsse. *argumentô l. quoties. ff. Qui satisd. cogantur.* Quod si verò omissis solemnibus, antè relatis, Appelans litem persequendam sibi arbitrabitur, Advocatus appellati per exceptiones legiti-

legitimas clienti ſuo conſulet ac ap-
pellantem repellet, cujus vel maxi-
mè intereſt, ſententiam inferioris ju-
dicis ſecundùm ſe latam firmam re-
manere, executioni mandandam.
Quòd ſi verò ſententiam inferioris
judicis aut per imperitiam aut ſordes
gratiámve prolatam animadverterit
Advocatus (neque enim omnes ju-
dices Areopagitæ ſunt, quod Dolani
Parlamenti Syndicatus, juſſu Regis
Hiſpaniæ noſtro tempore cœptus,
quatuor conſiliariis ob ſordes ordine
motis, ſatis docet) atque ob id appel-
lationem juſtè interpoſitam proſe-
quendam exequendamq́ue exiſtima-
verit, ut reformari, retractari ac re-
ſcindi ſententia poſſit, clientem mo-
nere debet, ne quid ex ſolemnibus
prædictis omittat. Id niſi factum fue-
rit, ab appellatione excluſus, inſuper
in expenſas quoq́ue condemnabitur.
Ante omnia verò proſpiciet appellan-
tis Advocatus, ut ad diem juridicum,
ad ſuam, vel appellati inſtantiam
(quod per anticipationem juxta hu-
jus Curiæ ſtylum fieri conſuevit) præ-
finitum, paratus adſit, exemplo ſen-
tentiæ à qua munitus, ut ſtatim libel-
lo ex-

lo exhibito (debet enim eſſe paratus) cauſam appellationis introducat. Nam ſi abſens de contumacia fuerit accuſatus, appellatio deſerta declaratur, & appellans in expenſas condemnatur, & prior ſententia perinde ac ſi appellatum non fuiſſet, executioni mandatur: Quod ipſum ſtylo Curiæ licet durum ſit, receptum eſſe nemo, qui praxin vel à limine ſalutavit, ignorare poteſt. Cùm tamen Actori ad præſtitutum diem juridicum non comparenti, & de contumacia accuſato non aliud inferatur gravamen, quàm quòd citatione circumductâ novam impetrare cogatur, ſolutis expenſis adverſario, antequam admittatur ad agendum in judicio. Quod quidem non alia ratione niti credimus, quàm quòd rei judicatæ autoritas magna ſit in jure, (habetur enim pro veritate) quam non temerè convelli publicè quoque intereſt; Nam & magni Conſilii *Cap. Des matieres d'appel & dependences, art.* 10. & Curiæ Hollandiæ *artic.* 110. Ordinationibus idem receptum eſſe reperitur: cùm tamen non modici res ſit præjudicii, unâ contumaciâ appellationem

nem desertam reddi, ac primam se-
tentiam, licet injustam fortè & nu-
lam, effectum sortiri. Illud autem i
hac materia disputando moveri vide-
mus, an si appellans dicat, se ad jud-
cem competentem provocare, no
expresso ejus nomine, appellatio t-
lis subsistat? Sed cùm Bart *in l.* 1.
fine ff. hoc tit. l. qui Romæ §. seia ff.
verb. obligat. absque expressione n-
minis, talem appellationem suffice
resolvat, frustra laborabit Advocatu,
si exceptione ita appellantem repe-
lere conetur. Porrò quod suprà dix-
mus, appellationem ex defectu con-
paritionis appellantis, de contumac
accusati desertam declarari, non sen
per obtinet. Nam si legitemâ cau
paupertate puta, vel morbo, vel al
impeditum se fuisse probare possi
quominus ad diem juridicum adesse
potuerit, appellationem introductu
rus, quas impedimenti causas legit
mas Guido Papa, *quæst.* 436. *nu* 10
enumerat, contumaciâ purgatâ, e
clausula generali. Si qua Iusta caus
videbitur, in integrum restituitu
Illud in hac materia in dubium voca
solet, an si sententia inferioris judic
plur

contineat capitula, ab uno aliquo appellari possit; Et decidunt interpretes, quod talis provocatio admittatur *Innoc. c. dilectus. hoc. tit. Bart. in l. appellanti. ff. eod. tit.* Quemadmodum & illud receptum esse tradunt, quod judex inferior, si in expensis victum condemnare omiserit, ab eo admittatur appellatio *l. final. C. Quando provoc. non est. necesse Spec. in Tit. de Appell. §. in quibus. versic. quid si vict.* Reliquas autem quæstiones, quæ in hac Appellationis materia moveri solent, non est nostri instituti discutere, sed Tironibus Advocatis, quibus plerumque ocium suppetit, conquirendas & excutiendas relinquimus: quos tamen monitos volumus, ut in hac instantia persequenda, eadem fide & integritate versentur, quam in alio processu requiri ostendimus.

CAP. XXXIII.

De Reauditione.

SUperiore capite diximus, à sententiis hujus supremæ Curiæ appellationem non admitti, sed semel

tantum Revisionis beneficium imp-
trari & obtineri posse, si intra bie-
nium oblatis Curiæ precibus petatu,
& observentur ea quæ sequenti ca-
te describuntur ac comprehensa sui.
Sed cùm nonnunquam continga,
Advocatis de Dilationib. probatori,
ac executoriis, aliisque quæ incide
solent, in auditorio disceptantibu,
Curię delegati interlocutione aliqu
gravamen inferri, hujus Curiæ st
receptum est, ut appellationis lo
reauditio peti possit, observatis
lemnibus iis quæ requiruntur. Quo
quidem hæc summa est, ut nimiru
eam petiturus illicò facta interloc
tione, in auditorio petat, ac ipso fac
25. stuferos monetæ currentis in j
dicio consignet, atque deponat. Q
facto, relatione per eundem deleg
tum seu Commissarium ad Curia
facta, in Senatum Advocati qui co
tenderunt vocati, rem in pleno co
silio disputant. Quibus hinc inde a
ditis, si decretum prædictum appr
bati ac confirmari contingat, 25. st
feri consignati fisco cedunt: sin min
restituuntur Advocato, qui reauditi
nem petiit. Quæ quidem solemn
tas O

tas Ordinatione Curiæ ultima No-
vembris 1602. promulgatâ compre-
henſa eſt, ac Enchiridio Statutorum
inſerta Atque hanc reauditionis pro-
ponendæ ac exequendæ formulam,
in Curia Hollandica quoque ſervari
deprehendimus ex ordinationibus
ejuſdem Curiæ 9. Maij 1521. pro-
mulgatis, artic. 50. Tametſi autem
in magno Conſilio apud Mechlinam
quoque receptam eſſe ex ordinatio-
nibus prædicti Parlamenti conſpexe-
rimus, 8. Auguſti 1559. publicatis,
ſub Rubrica *Stil & maniere de proceder
& l'ordre que l'on tiendra au rolle*, artic.
x, non tamen reauditionis ſed appel-
lationis voce deſcribitur atq; refertur.
Quod autem antè diximus, illicó re-
auditionem petendam eſſe, uſque a-
deò in Curia Hollandica obtinet, ut
ſtatutum ſit, interlocutionem Delega-
ti (*appointement* Galli vocant) ratam
firmamq; manere, niſi durante audi-
torio, aut antequam alia cauſarum
fiat præſentatio, ſeu recitatio, reaudi-
tio petatur & perficiatur. Nos dum
in praxi verſati ſumus, ſemel tantùm
ab Advocato adverſarii clientis no-
ſtri, reauditionem petitam fuiſſe re-

cordamur, ſed approbata Delegi interlocutione, conſignata pecun prædicta fiſco ceſſit. Sed cùm ra imó rariſſimè iſta petatur reauditi, Advocatis conſimilem ferè eventu pertimeſcentibus, non eſt neceſſe hu materiæ diutius immorari.

Cap. XXXIV.

De Reviſione impetranda e exequenda.

MAjores noſtri ſummâ ſapien & prudentiâ præditi, cùm n ignorarēt, Friſios ſuos naturâ ad d ſenſiones liteſque propēſos eſſe, pr ſertim animis illorum ex præter factionibus ac bellicis tumultibus a huc efferatis, nec ad tranquillitate omninó reductis, cum Imperato Carolo Quinto, optimo Principe, c tis conditionibus tranſactione ce brata, anno Chriſtiano 1524. Int cætera illud ſupplices petiverunt obtinuerunt, ne in civilibus cauſis u la extra hanc Provinciam admitte tur Appellatio, ſed ut illius locô ſen Reviſionis beneficium certis quibu

da

dam conditionibus impetrare conce-
deretur Frisiis qui per sententiam su-
premæ hujus Curiæ se læsos questuri
essent: Quod Hollandis aliisque qui-
busdam Provinciis Belgicis permis-
sum non est, ad magnum Senatum
Mechliniæ provocantibus. Cùm ita-
que omnes ferè judicii praxisque fo-
rensis partes ac membra tractaveri-
mus, ordo seriesque tractationis no-
stræ postulare videtur, ut de Revisione
quoque disseramus, & quod sit Ad-
vocati solertis in ea ritè impetranda
exequendaque officium, breviter ex-
plicemus. Quæ quidem Revisio licet
non in omnibus ab Appellatione dis-
crepet, quod idem sit utriusque sco-
pus, ut nimirum prior sententia defi-
nitiva reformari, atque error illius
corrigi possit, in multis tamen, imò
plerisque tanta est differentia, ut in
forma introducendi exequendique
nihil commune habeant. Nam nec
intra decem dies impetrare ac inter-
ponere, nec intra triginta dies Apo-
stolos petere ac Curiæ intimare (quod
in Appellatione fieri debere necessa-
riò, antè diximus) necesse est, sed
satis est, si intra biennium à lata sen-

tentia, libello ſupplici Curię porrect
citatio petatur, qua adverſario, a
certum diem in jus vocato, cauſa R
viſionis introducitur. Sed cùm id no
ſimpliciter procedat, ſed pro form
eſſentiali requiratur, ut cauſa qui
gentorum aureorum Carolinaru
ſummam excedat, ac deinde ut c
juridico conſignatis in auditorio a
reis quinquaginta ejusdem valoris,
ſententia reformata fuerit, reſtitue-
dis, ſin minus, ærario publico infere-
dis, oretenus proponatur, ac libel
protinus tradendo deducatur, ſu-
jecta concluſione, ut proceſſus re-
deatur atque error ſententię corrig
tur; Ad quem libellum pars adve
intra tempus pręfixum reſpondere
ſcriptis tenetur, adductis propoſit
que argumentis rationibuſque a
confirmandam ſententiam facien
bus, ac biformi ſumpta concluſio
contendere, ut Actor in reviſione d
claretur non admittendus, aut ſi a
mittendus ſit, per ſententiam Cur
non eſſe gravatum. Quæ quide
omnia cùm ſint de forma ſpecifi
obſervanda, mordicuſque peragen
Reviſionem petenti, circumſpec
er

erit Advocati, qui iſtam Reviſionis cauſam tractandam ſuſcepit, proſpicere & procurare, ne quid ex iſtis ſolemnibus ullatenus omittatur: qui ſcire debet, actum in forma peccantem, ipſo jure nullum eſſe. *l.* 1. §. 1. *ibi DD. ff. De verb. oblig. Bald. in l. ult.* C. *de ſuis & legit. l. cert. forma. C. de jure fiſci. Weſenb. conſ.* 1. *nu.* 9. Quod enim cum ſolemnitate requiſita non fit, nulliter fieri dicitur, cùm ſolemnitas ſit forma Actus individua; qua deſtructa, etiam in minimis actio tota deſtruitur. Neque enim formę quicquam addi detrahive poteſt. *Roland, à Valle conſ.* 43. *Menoch. conſ.* 73. *nu.* 7. *Burſatus conſ.* 73. *nu.* 23. Adeo ut ne per æquipollens quidem adimpleri poſſit. *Peckius ad reg. juris Can. reg. x.* Ad hęc cùm Imperatorio indulto expreſſè cautum ſit, non alia facta quam quæ in priori inſtantia propoſita fuerunt, in cauſa Reviſionis proponi ac narrari poſſe (quod in Appellatione ſecus eſt, in qua non allegatum allegari & non probatum probari poteſt) & ſi propoſita fuerint, eorum nullam rationem haberi debere: Advocatus actoris operâ dabit, ne quid

 ipſemet

ipſemet tale faciat; & Adverſariu
nova facta allegantem ſine proteſt
tione admittat, ſed judicibus reviſi
nis ea demonſtrare in ſcriptis debe
ſi quæ inſerta deprehenderit. Nequ
veró hoc loco monendos Advocat
actorum arbitramur, quàm ſit pe
culoſum, quantique res præjudicii,
ad diem præfixum non adfuerin
cauſam reviſionis introducturi: Cù
Actor absq; legitima cauſa abſens
contumacia accuſatus, reviſione e
cludatur, inſuper pœnæ nomine oc
aureos juſti ponderis ſoluturus alia
que expenſas omnes : Reus veró
contumaciter abfuerit, id fert incon
modi, quód nihil ad libellum Act
ris reſpondere permittatur, aut illi
contenta refutare. Cujus tamen e
melior eſt conditio quàm Actori
quód per juris allegationes ſibi pro
ſpicere poſtmodum queat; ita tame
ne ullam moram proceſſui injiciat
qui pœnæ nomine quatuor aure
ejuſdem valoris ob contumaciam ſo
vere cogitur. Ad hæc, cum ultra du
plicationem absque expreſſa Curi
permiſſione ſcribere non concedatu
utriusque partis Advocati adlabora
bun

unt, ut in Replicatione, duplicatione que, omnia causæ merita complectantur, quibus se victoriam consecuturos existimant, ne si hac parte omissum quid fuerit, Advocatum cliens meritó incusare queat, si infelicem causa eventum sortita fuerit. Quoniam autem Imperatoris Placito id quoque cautum reperitur, ut revisione interpositâ non obstante, sententia Curiæ legitimæ excutioni mandetur, quod in Appellatione secus est (qua interposita, nihil innovatur, quamdiu de appellatione pronunciatum non erit, *Tit. ff. Nihil novari appell. interposita.*) remedium est ad impediendam executionem, ut victus intra decem dies à lata sententia libellum supplicem Curiæ offerat. Eo siquidem exhibito, sententia prior nõ aliter executioni mandatur, quã si victor dignam fidejussionem prębuerit, tantum restituendi cum legitimis augmentis, quantũ est in condẽnatione si legitima retractatione sententia resolvatur. Quód si intra decem dies factum non fuerit, executio sine fidejussione procedet. Quód remedium suppeditat Auth. quæ supplicatio:

C. De precibus Imper. offerendis, quæ licet Præfecti prætorio mentionem faciat, ac ob id de illius tantùm sententia accipienda videatur, nihil tamen obstare arbitramur, quominus ad hujus supremæ Curiæ sententiam, quæ per arrestum & appellatione remota judicat, non secus quàm Præfectus prætorio, trahi possit, præsertim cùm dicta Auth. consiliariorum quoque meminerit. Guido Papæ *decis.* 50. certè sententias Curiæ Parlamenti Delphinatus, per arrestum judicantis, sententiis Præfecti prætorio æquiparare videtur. Interim tamen, cùm in causa quadam revisionis, quæ in hac suprema Curia indecisa pendet, oblato intra decem dies supplici libello, nulla præstitia cautione fidejussoria, executionem sententiæ impediri nequiverim, dubitare cœpi, an Authoræ prædicta in Placito Imperatoris quoque locum habeat. Quæstio equidem digna quæ partibus in contradictorio auditis, sententiâ Curiæ decidatur, Neque enim quisquam est, qui nesciat, condemnati quàm plurimum interesse, executionem sen-
tentiæ

tentiæ, absque tali fidejuſſione, ſuſpendi, præſertim ſi victori bona immobilia in Provincia hac non poſſidenti, quantitas pecuniaria quingẽtis carolinis aureis major adjudicata fuerit. Eo ſiquidem caſu condemnatus, ſi ſententiam per judices reviſionis reformari contingeret, ſolutâ pecuniâ adjudicatâ, fruſtrà iſtius ſententiæ magnis ſumptibus moleſtiisq; obtentæ, executionem poſtmodum urgeret, inopiâ vel fugâ adverſarii ſecluſus. Veruntamen cùm Guido Papæ in deciſionibus ſuis, Curiæ Parlamenti deciſione reſolutum referat, hoc caſu cautionem etiam juratoriam ſufficere, ſi victor diligentiam ſe adhibuiſſe & fidejuſſorem invenire non potuiſſe, jurejurando affirmare paratus ſit, victum ab executione prioris ſententiæ iſta oppoſitio ægrè tuebitur. Ex iis autem quæ antè relata ſunt de indulto Imperatoris, decidi poſſe videtur quæſtio ab interpretibus diſputata, an reviſio reviſionis peti poſſit. Nam cùm expreſſis verbis Imper. ſemel tantùm reviſionem peti conceſſerit, concludendum videtur, negativam partem tenendam

esse, quam & in magno consilio servari ei ordinationibus dicti Parlament gallicè publicatis *Tit. de propositio d'erreur & revision.* cognovimus.

Cap. XXXV.

De executione rei judicatæ.

TAmetsi prima fronte dici posse videatur, lite per definitivam sententiam decisa, nullas ampliùs esse partes Advocati, quód nimirum rei judicatæ executio, vel Curiæ delegato, si liquida non sit sententia, vel apparitoribus demandari soleat: Nihilominus tamen, cùm varia incidant, quæ executionem remorentur, atque impediant, & sæpè in ipsa executione ab iis quibus commissa est, cõtra formam, jure scripto & stilo Curiæ præscriptam, peccetur; à quibus excessibus & gravaminibus ex justa causa ad superiorem committentis appellari potest, expressis in appellatione causis, propter quas provocetur. *Spec. De exec. sent. §. nunc demum n. 9. Bart. L. ab executore, De Appell.* Existimamus ad Advocati officium quoque pertinere, istis casibus condemnato clienti opem consiliumque præbere, ne injuriosa

juriosa aut nimis damnosa executione, quod non raro fieri comperimus eum gravari contingat. Erunt ergo partes Advocati, qui condemnato patrocinium præstitit, primùm mandatum executionis (Executoriales vocant) inspicere atque diligenter examinare, quid & quantum illi commissum sit, an & tenori sententię respondeat. Deinde, an alii, quám loci ordinario, executio mãdata sit, contra doctrinam *Bart. in l. à Divo Pio. §. sententiam, ff. de re judicat.* Et an executio contra consuetudinem ac stilum Curiæ, Enchiridio Statutorum insertum fiat; quâ non servatâ, æquè appellari potest, ac si contra jus fieret, veluti si proclamationes factę nõ sint debitô locô & tempore, & per eos per quos fieri debent. Hæc, inquam, si incidant, supplicî libellô Curiæ porrectô, ut tota executio suspendatur, precabitur & procurabit. Adhæc, cùm de iniquitate executionis vertitur quæstio, ad superiorem committentis executionem provocabit. *l. ab executione. verbo Appellat. suspensa quorum appellat. Panor. c. quod ad constitutionem, de sentent. & re judic.* Quód si mi-

ſi minus ritè procedit executor, aut extra officium quid facit, poteſt illi licitè reſiſti, ut & tunc, quando petenti ordinario literas ſuæ commiſſionis exhibere noluit, ut ille meritò cogitare potuerit, illum tale mandatum quale jactabat, non habere, *l. ſin. D. Mandati. l. prohibitum. C. de iure fiſci lib.* 10. Atque tali executori ab omnibus, quorum, intereſt reſiſti poteſt. *Felyn. & Canon. in c. conſtitutus de præſcriptis. Andreas poſt Hoſtienſem in c. ſignifican. de Conſtitut. Bart. Iaſon & cæteri DD. in l. juſtè de acquir. poſſe.* Iam verò cùm in executione, jure ſcripto ordo ſtatutus ſit, *in l. à Divo Pio. §. in venditione. De re judicat.* Ut nimirum primo loco mobilia & animalia, ſecundo immobilia, tertio nomina diſtrahantur; quæri ſolet, utrum iſte ordo mordicus ſervandus ſit, ita ut ſi inverſo ordine prædicto capiantur pignora, executio reddatur nulla. Sunt qui affirmativam partẽ tuentur, contendentes, neceſſariò iſtum ordinem, tanquam à lege præſcriptum, obſervandum eſſe, ut Raphael Cuman. Alexand. & alii. Sed Bartolus & alii determinant, non usque adeò
iſtum

ſtum ordinem neceſſarium eſſe, quin actus, illo non ſervato, ſit aliquis, & non nullus, quam ſententiā & conſuetudo optimus legū interpres confirmat. Nam in Friſia patria noſtra, ille ordó non ſervatur, ſed juxta ipſius condemnati arbitrium & electionem diſtrahuntur ea, quę ille diſtrahi juſſerit & deſignaverit Uſque adeó quidem, ut apparitores, irrequiſito condemnato, ſi ſui copiam fecerit, pignora non capiant. Quòd ſi apparitori voluntatem ſuam ac electionē declarare recuſaverit, aut in contemptum juſtitę ea capere pignora juſſerit condemnatus, quæ ipſius non ſunt, aut uſque adeó vilia parvique pretii, ut victori nullo modo iis diſtractis ſatisfieri poſſit, credimus, victori permiſſum eſſe pignora demonſtrare apparitori, ut ea in cauſam judicati accipiat atque divendat, quod ſæpè fieri ſolet: Conſultiùs tamen facturum victorem arbitramur, ſi precibus Curiæ oblatis, quæ ſuprà dicta ſunt, ſignificaverit, ac ejus conſenſu atque permiſſione id fecerit: Quod enim authore ju dice ſit, juſtè fieri cenſetur. Ut autem omnia legitimè fiant ac

perfici,

perficiantur debito modo, ac juxta Curiæ Ordinationem, Apparitoribus vel aliis executoribus præscriptam, providendum est, ne condemnatus conqueri possit, injuriam sibi fieri: Neque enim juris executio injuriam continere debet. *arg. l. meminerint, C. unde vi.* Illud superioribus addendum existimamus, quód etiamsi ordo in executione à *d. l. Dio Pio. §. in vendi- tione*, in vẽditione præscriptus mordicus servandus non sit, ut ex Bart. sententia conclusit Zazius, nihilominus tamen quodã temperamento executionis rigor & acerbitas mitiganda & lenienda est, & ea discretione ii, quibus demandata est executio rei judicatę, uti debent, ut si mobilia capienda & distrahenda sint, ea primo loco vendantur, quę plus gravant impendio, id est sumptu, quàm augeant fructibus: Ita sentit Raph. Cumanus, qui tamen eam limitationem addit, ut id fiat, si ista parum utilia mobilia celerem & expeditam habeant executionem: Alioqui enim ab iis incipiendum esse mobilibus dicit idem Cumanus, quæ commodiùs possunt distrahi, quó celerius solvi possit victori,

victori, per elegantem textum §. sed & illud *d. l. à Divo Pio:* Ac proinde primùm quærenda est parata pecunia, qua deficiente, mediocriter pretiosa mobilia, quibus carere faciliùs potest condemnatus, dummodo in iis expedita sit executio. Tertio loco ad animalia: Ultimo ad aurea & argentea vasa & pretiosam supellectilem veniendum est. Quibus omnibus deficientibus, tandem ad bonorum immobilium distractionem procedendum, ita tamen ut à minus pretiosis fiat initium, quod Zazius, *ad §. in venditione d. l. à Divo Pio* temperamentum civile vocat. Quód si nec ea extent, ad incorporalia jura, id est nomina debitorum veniendum. *l. ordo, C. de exec. rei judic.* Atque hic ordo servari debet, saltem de honestate & civilitate Est enim istiusmodi condemnatis qui facultatibus lapsi, ac sine sua culpa ad inopiam redacti, bonorum suorum distractionem, per subhastationem, horrida executoris voce, ferre coguntur, commiserandũ, & quatenus sine justitię læsione fieri potest, quoque parcendum, ne afflictis valde altera addatur afflictio. Quidam certè re-

tè reperiuntur apparitores ita duri, in humani, ac cerebrosi, ut invidiosum istud executionis mandatum peracturi, disjectis & ablatis lectis, lineisque vestibus aliisque utensilibus, quibus ad vitam transigendam condemnati carere non possunt, vix à personali & reali injuria se contineant: quo ipso certè, gravissimè in legem charitatis peccant. Sed illud merito quæri potest, an in causam judicati animalia absque distinctione capi & distrahi possint, Textus § In venditione, absque ulla differentia animalia pignori capi jubet: Nihilominus tamen cum mica salis id accipiendum arbitramur, ut nimirum ad illa animalia prædicta verba referantur, quæ ad culturam agrorum non sunt necessaria; Jure enim cautum reperitur boves aratorios ac instrumenta rustica pignoris causa de possessionibus abstrahenda non esse, & rationē addit Imper. Constantinus, *l. executores. C. quæ res pign. oblig. possunt vel non.* ne illis divenditis, tributorum retardetur illatio, quod & Imperatores Honorius & Theodosius *l. pignorum C. eod. tit.* confirmant, indefinitè statuentes, pigno-

pignorum gratia aliquid, quod ad culturam agri pertinet, non esse auferendum, id quod & Frederici constitutio prohibet, *Auth. Agricultores C. eod. tit.* Quæ quidem omnia procedunt, si condemnatus alia bona habeat: Alioqui enim & illa distrahenda sunt, juxta glossam *in d. l. executores, allegantem l. stipendia. C. de execut. rei judic.* Hæc ergo atque his similia Advocatus condemnati considerabit, & si quid ab Apparitoribus in exequendo peccatũ cognoverit, precibus Curiæ oblatis, procurabit, ut illorum duritia & iniquitas præcepto ejusdem Curiæ coerceatur & corrigatur. Idem quoque facere debet Advocatus victoris, si apparitorem cùm condemnato, sui compendii gratia, facta collusione executionem differe atque protrahere deprehenderit, quod non raro fieri testari possunt ii, qui in foro versantur. Illud autem pro colophone adjiciendum. Advocati quoque munus esse, ut clientem suum condemnatum admoneat, ne executioni ullatenus resistat, neve injuriam verbalem aut realem Apparitori inferat, cùm id si-

ne pe-

ne periculo fieri nequeat. Vidimus enim nos ejus rei exemplum, ante multos annos in quodam ruſtico ſylvano, qui quòd Iuridico (Grietmannum vocant) ſententiam exequenti manus intuliſſet, in arcem, nunc dejectã, captivus adductus & poſt diuturnum carcerem, magnâ pecuniæ ſummâ mulctatus fuit, & inſuper, ad perpetuam rei memoriam in Curia, brachium cum pugno, cum inſcriptione parieti infixum fuit, quod omnium oculis ſubjectum etiamnum extat. Perinde enim habetur, ac ſi Judicem ipſum affeciſſet injuria, cujus miniſtrum apparitorem læſit. Porrò nec illud omittendum, ad Advocati officium, qui victori patrocinium præſtitit, quoque pertinere, ut ſi contra venditionem pignorum ab executore factam, vel ab ipſo condemnato, vel à tertio aliquo jus aliquod prętendente, fiat oppoſitio, lis ſuper ea mota octidui termino, Curiæ Ordinatione in ſingulas ſcripturas præfixo, conſtringatur, cùm victoris interſit, quam celerrimè iſtas oppoſitionum lites terminari, ut pecunias tandem ex venditione redactas nanciſci poſſit. Con-

Obſervatio.

sit. Condemnati verò Advocatus, si frivolas illius oppositiones animadverterit, monebit clientem suum, ut à lite persequẽda desistat, ne postmodum per sententiam rejectis iis, in expensas quoque condemnetur. Neque enim ignorant ii, qui litibus exercendis dant operam, sæpè istiusmodi oppositiones ab ipsis quoq; condemnatis, executionis differẽdæ causa fieri, cum incommodo plerumque victoris, qui pecuniis interdum summopere opus habet. Postremò cùm quotidianâ experientiâ deprehendant Advocati, apparitores maximis plerumque sumptibus, pignorum venditiones in œnopoliis, pluribus sępè dilationibus suspensas, celebrare, quo fit, ut emptores istis sumtibus territi rariores inveniantur, maximò condemnatorum miserorum damno & præjudicio: illorum officium erit prospicere, ne tale quid fiat; precibusque Curiæ oblatis, ei rei modum statui procurabunt, certa aliqua summa præscripta, quam Apparitori excedere non liceat. Cujus in exigendo salario avaritiam, & inhumanitatem simili quoque modo refre-
nari

nari curabunt: Sunt enim iſtiusmod condemnatorum querelæ frequentiſſimæ, quibus Curiæ taxatione ac moderatione remedium eſt adhibendum: Summatim, in his litibus cauſiſque tractandis, ita verſabuntur Advocati & victoris & victi, ne contra Curiæ præſcriptum, contra juris formam, foríque hujus conſuetudinem, contra bonam fidẽ, ab apparatoribus vel ſemetipſis quidquam admittatur, ſed ut omnibus dolis, fraudibus, colluſionibusque præcluſis & ſemotis, ſententia cum prędicto temperamento tandem executioni mandari, & eâ viâ unicuique, quod ſuum eſt, tribui atque exſolvi, ac omnis vis & injuria reprimi, averti, atque coerceri queat, quô ſolô hominum inter ſe ſocietas & amicitia, rerumpub. pax, tranquillitas, & concordia, arctiſſimum atque optimum incolumitatis vinculum, velut ſarta tecta manere queant, eo quód pace illa fracta, divulſa & conturbata, res privatorum ſalvę & in tuto eſſe nequaquam poſſint. Quòd autem antè monuimus, proſpiciendum eſſe, & apparitoribus & Advocatis condemnati atque victoris, ut execu-

executio & pignorum prçſertim immobilium venditio, debito modo ac ſervata juris ſcripti ſtyliq́ue forma, fiat atque peragatur, non caret ratione, quinimò & ſumma cautela adhibenda eſt, ne ſi posteà peccatum aliqua parte deprehendatur, venditione per Decretum Curiæ facta, reſciſſa ac retractata, emptor præter moleſtias magnas, ingens quoque damnum accipiat, prout contigiſſe ex duabus hujus ſupremæ Curiæ ſententiis anno 1633. & 1604. prolatis conſpeximus. *Obſervatio.*

CAP. XXXVI.

De literis dilationum quæ Belgica lingua **Brieven van reſpijt** / *vocantur, vulgò Quinquennales dicuntur, & Diplomata moratoria appellari poſſunt*

CONſueverunt plerumque ii qui condemnati ſunt, ac executionem metuunt & quandoque ante con-

condemnationem ęre alieno grava
ex consilia Advocati Diploma mor
torium à Principe impetrare. Sol
autem Princeps istiusmodi hominib
obæratis, ac æris explicando ratio
destitutis, ut plurimum quinquẽnal
dilationes indulgere; Unde & qui
quennales vulgò nuncupantur, test
Guidone Papæ, *q.57.* ad eum fine
ne creditorum duritiâ ad carcer
adigantur, quod durum est. Se
cùm istud beneficium certis quibu
dam conditionibus concedatur, Ad
vocati cauti erit, clienti suo salutar
consilium suppeditare, quo effectu
illius votique sui compos reddatu
Quod ut obtineat, & consequatur
summariè, ac attestationibus suffi
cientibus docere debet, se citra cul
pam suam facultatibus lapsum, tan
tum æris alieni contraxisse. *l. quotie.*
L. universa. C. de precib. Imp. offer. Az
in summa d. tit. Old. ibidem. Deinde
impetratis prædictis literis, curabit, u
omnibus creditoribus ad Curiam vo-
catis, debitis solemnitatibus adhibi-
tis, intimentur, & cautionem & li-
teras in judicio offerent; Et quidem
intra mensem, à die impetrationis,
non

non verò præsentationis numerandum, alioqui fructu effectuque earum cariturus, *ut refert Guido Papæ.q. 109.dicens.stilô Parlamẽti Delph.ita servari.* Neq; verò quælibet sufficit cautio, sed istiusmodi exigitur, quã creditores admittere tenentur: Quibus tamen eam ut inidoneam rejicere ac refutare permittitur. Quo casu partibus in contradictorio auditis, summaria cognitione res definitur. Ad quam cautionis insufficientiam probandam, mensis spacium utrique parti, Imperatoris Placito 21. Octobris 1541. publicato, artic. 34. præfinitum est: intra quem nisi creditor cautionem à debitore oblatam insufficientem probaverit, pro idonea reputabitur. Atque hæc quæ relata sunt, Advocatus ejus qui literas impetravit, fieri ac observari procurabit, ne cliens prędicto beneficio exclusus, rigidis creditorum suorum exactionibus, executionibusque objiciatur, ac pateat. Quam quidem cautionis sufficientis præstationem usque adeò prędictum Placitum requirit, ut, licet maxima creditorum pars, cum debitore pactione initâ, aut remissionem partis

21. *Octobris* 1541

debiti, aut dilationem concesserit, reliqui tamen creditores consentire, eorumque pactioni accedere non cogantur, nisi sufficienti cautione pręstitâ, quod artic. 35. prædicti Placiti requiritur. Illud pręcedentibus quoque adjiciendum, quod major pars creditorum, non personarum numerô, sed debiti cumulô definiatur *l. jurisgentium. §. hodie. ff. De Pactis l. majorem. eod. tit.* Et ita Vlpianus Prætorem, si creditores dissentiant, partes suas interponere, & majoris partis consensum, ex cumulo debiti æstimandum, sequi debere decidit; quod textus d. l. majorem. latiùs explicat. Quæ tamen non simpliciter neque indistinctè procedunt, ac in quibuslibet creditoribus locum habent, sed iis solum, qui hypothecas habent: Eos siquidem minor pars in concedenda partis debiti remissione sequi tenetur. *Matth. de Afflictis, decis.* 288. Quod si veró minor pars hypothecas habeat. majorem partem creditorum, ex cumulo debiti, hypothecis carentem, sequi non tenetur: Secui veró est in dilatione sola concedenda: Eô siquidem casu, cùm minus vertatur præjudicium

udicium, minor pars hypothecariorum creditorum, majorem partem, ex cumulo debiti ęſtimandam, etiam ſi hypothecas non habeant, ſequi tenetur *d. deciſ.* 188. Secus foret, ſi major pars totum debitum remittere vellet. Tunc enim minor pars majorem ſequi non cogitur, quod Matth. de Afflictis movet. Prædictis autem & illud addendum arbitramur, ut ſi ſuper intimatione literarum dictarum queſtio incidat, termino octidui, ſcripturis tradendis præſtituto, ad Duplicationem incluſivè lis peragatur; quod Ordinatione Enchiridio Statutorum inſertâ quoque cautum eſt.

CAP. XXXVII.

De Beneficio Inventari.

CUm iis qui in praxi hujus ſupremæ Curiæ verſantur, notiſſimum ſit, duris hiſce temporibus permultos inter nobiles & plebejos reperiri, qui variis ex cauſis ære alieno gravati, dubias relinquunt hereditates, quas tum teſtamentarii, tum ab inteſtato

heredes purè adire verentur, ac ob id sæpè deliberatione inita, sub inventarii beneficio adeundas censent, ut indemnes maneant, & illud certis quibusdam conditionibus ac restrictionibus impetrandum exequendumque veniat, ad Advocati quoque officium pertinere arbitramur, ut si hæc difficultas ab aliquo proposita fuerit, cautè atque circumspectè eam sibi tractandam existimet. Ut autem clientem extra omne periculũ constituat Advocatus, monere illum debet, ne ullo modo hereditati suspectæ se immisceat, aut minimam rem hereditatis sibi applicet. Eô siquidem probatô, frustrà de beneficio inventarii impetrando laboravit, pro puro herede reputandus. Quod si nihil tale heredi futuro imputari atque objici possit, secunda cura erit, diligenter expiscari, an quisquam sit ex cognatione & familia defuncti, qui purè hereditatem adire velit, aut adiverit: Si enim quisquam sit qui id fecit, aut facere paratus sit, non est quod de beneficio prædicto impetrando consilium ineat, cùm ei de jure hereditas debeatur qui honori defuncti prospe-
ctum

ctum consultumque voluit, cujus interest, purum habere heredem & non sub beneficio inventarii adeuntem. Quòd si nemo fuerit, qui se periculo subjicere atque exponere volet, tum demum precibus. Curiæ oblatis prædictum beneficium impetrare conabitur. Eoque facto, curabit, ut per apparitorem Curiæ duobus testibus adhibitis, omnium tum mobilium tum immobilium, nec non nominum repertorium intra quadraginta dies ab impetrato beneficio numerandos, conficiatur. Quo repertorio ita solemniter confecto, curabit Advocatus, ut mobilia ab iis, qui periti sunt, & à Magistratu loci, ubi hereditas sita est, ad eam rem deputati sunt, præstito jurejurando æstimentur: Eâque factâ, datis pro eorum pretio fidejussoribus, cavebit, ac prædicta bona diligenter soliciteque asservaturum, ac creditoribus legatariisque se solututum, nulla interjecta mora, pollicebitur. Nec poterit istiusmodi heres liquidorum debitorum solutionem, illiquidorum occasione, super quibus lis movetur, ad illius usq; decisionem protrahere. Quæ quidem

ſolutio non aliter facienda erit, ni
cautionem præſtet is, qui pecuniam
recipit, ſe pro rata ejus, quod ex bo
nis defuncti redigi nequit, reſtitutio
nem eſſe facturum. Atque hæc qui
dem omnia Placito Imperatoris, 21
Octobris 1541. promulgato, artic
21. Octobris 1590 39. Enchiridio Statutorum inſerto
usque adeò requiruntur, ut ſi iis qu
prædictum beneficium impetravit, ii
omiſſis, aliquid ex bonis defuncti con
trectaverit, prædicto beneficio ex
cluſus, ut purus heres omnibus debi
tis hereditariis, ultra vires facultatum
exſolvendis, ſubjiciatur: quod &
27. Octobris 1541 ſententiâ Curiæ, anno 1590. latâ
comprobatum & deciſum fuit. Hæc
Obſervatio. omnia quæ relata ſunt, cùm tanquam
ſolēnitates formales requiſitæ, omit-
ti nequeant, proſpicere debet Advo-
catus, ut ea omnia ad unguem obſer-
ventur, ne cliens habeat in quo Advo-
catum incuſare poſſit. Illud verò o-
mittendum minimè fuit, quòd prędi-
ctum beneficium, vocatis quoq; cre-
ditoribus, juxta ſtilum Curiæ apud
acta ſit profitendum, & ſi controver-
ſiam à creditoribus moveri contin-
gat; octidui terminum, & Duplicatio-
nem

nem excedere non permitti, quod & Enchiridio Statutorum inserto Placito, artic. 29. comprehensum reperitur. Quoniam autem nostri instituti non est, omnes quæstiones ad hanc materiam pertinentes discutere, prædictis contenti finem imponimus.

CAP. XXXVIII.

De Beneficio Cessionis bonorum, & quid in eo impetrando exequendoque Advocatus agere debeat.

SUperiori capite de iis quæ rei judicatæ executionem spectant, quæque ab ea dependent, pertractavimus. Jam vero cùm inopia debitorum efficiat, ut duritiâ obtortô sępè colliô ad carceres detrudantur, ibique victu quàm tenuissimo habeantur, usque adeò, ut tandem carceris fastidiô macerati, aliquam exolvendi debiti rationem viamque inveniant, quod sæpè quoque fieri videmus, cognatis affinibusque proximis commisera-

tione ductis, & certis conditionibus solutionem debiti in se suscipientibus: Aliis verò omni humana ope destitutis in squalore carceris contabescentibus. Videndum restat, quo remedio istam incarcerationis, ut vocant, miseriam evadere debitores queant. Et certum est, omnibusque in foro versantibus exploratum, jure civili proditum esse cessionis bonorum beneficium, quod Imp. Iustinianus *l. pen. & ult. C. Qui bonis cedere poss.* Flebile adjutorium, & miserabile vocat auxilium. Et auxilium quidem meritò: neque enim in hac vita major excogitari miseria potest, quàm nuditate & inopiâ ad eum redigi casum, ut bonis cedere, creditoribusque ea dimittere quis cogatur. Sed cùm istud beneficium, non semper nec passim, nec simpliciter omnibus indulgendum prædictus Imprat. censeat, & posterioribus temporibus crescente hominum malitia, restringere ac limitare certis quibusdam conditionibus necesse fuerit, ut nisi iis pareat, prædicto beneficio indignus habeatur bonis cedens: Videndum est, Advocati qui condemnato patrociniũ pręstitit in

tit in hoc beneficio ritè legitimeque impetrando & exequendo, quæ sint partes, quod officium Et ante omnia quidē providere & prospicere debet, ut cautè in hoc versetur negocio, ne quid omittat ex solemnibus Imp feli-cis recordat Caroli Quinti Constitutione Placitoque A. 1541. 21. Octob. publicato, expressis ac requisitis. Si 21. Octobris 1541
enim aliquid factum fuerit, vel omissum, quod fieri vel omitti non debuit, debitor qui ad flebile illud confugit auxilium prędicto beneficio seclusus, vitam ipsa morte duriorem degere cogetur. Ne autem in istas redigatur difficultates & angustias bonis cedens, ex Advocati sui consilio literas seu Diploma cessionis, unà cum omnium bonorum suorum repertorio, (inventarium vocant practici) jurejurando firmato, intra mensem à die impetrationis numerandum, ipsemet aperto capite, discinctusque in judicio offerre & exhibere, ac bonis suis nulla eorum administratione sibi reservata atque retenta, creditoribus ad id vocatis permissis atque concessis, ut Actis Curiæ prędictum beneficiũ intimetur insinueturque, petere

& contendere debet. Quod si cre
tores præsentes consensum adhibu
rint, aut absentes de contumacia a
cusati & ab oppositione seclusi fu
rint, res in vado est: sin contradice
dum arbitrabuntur, curabit Advoc
tus, ut à Judice delegato seu Com
missario, ad contradictiones oppos
tionesque inferendas præfixo term
no, partibus hinc inde auditis, res ju
diciali cognitione terminare quàm c
tissimè possit. Neque veró ea, qu
antè relata sunt, à creditorùm vincul
debitores plenè liberant, sed requ
ritur quoque, ut, si ad pinguiorem
fortunam pervenientes alia bona ac
quisierint, ea quoque, ad creditorum
suorum utilitatem consignent, atqu
relaxent, retento solummodó lecto
uno cum suis appertinentibus, & ex
omni suppellectile, una tantùm cujus
que speciei particula, dummodo nec
stannea, nec aurea, vel argentea vasa
vel alicujus pretii alia mobilia uten-
silia sint. Quidquid autem superest
singulis vicibus, creditorum com-
modis relinquere atque dimittere te-
nentur, alioqui effectu prædicti be-
neficii cartituri. Quod autem antè di-
ximus

ximus, prædicto Cessionis beneficio debitores à carceris necessitate liberari, non simpliciter procedit, sed eam recipit limitationem & restrictionem, ut ad eos tantùm debitores porrigatur, quorum debita instrumentis. Principis vel Consilii seu Curiæ, urbiumque tali privilegio munitarum sigillô confirmatis comprehensa ac publicè recognita & confessata non sunt. Istiusmodi enim debitis cessio bonorum locum non habet. Quemadmodum nec sententiis, quæ in rem judicatam transiverunt, prædictum beneficium Cessionis obstare, aut per exceptionem objici potest, nisi cedens casibus fortuitis, absque culpa sua, inopem se factum esse doceat: Quo casu absque omni differentia & exceptione, cedens bonis isthoc gaudere beneficio poterit. Qua quidem probatione hoc quoque consequitur, ne publicam palo affixus ignominiam subire cogatur, creditoribus nihilominus obligatus, quod nuper Ordinũ Frisiæ Edicto & Ordinatione publicata, *Ultima Novembris* 1602. Imperatoriæ constitutioni supradictæ additum est, existimantibus præ-

dictis Ordinibus, multis in eo genere delicti nunc grassantibus exemplo opus esse, ut reliquis incutiatur metus, ne facilè fraudandorum creditorum suorum consilium capiant homines, quod hoc ævo longè corruptissimo nimis est frequens, cùm tamen deterrimam turpissimamque quasi furti speciem esse, nemo negare poterit, sub fide & velamine viri boni, & cùm jam exploratum habeant, se solvendi debiti, quod contrahunt, facultate destitui, pecunias à proximo mutuo sumere nunquam restituendas. Erit itaque Advocati sagacis munus & officium, prospicere, ne quid sua negligentia, incuria, vel inscitia clienti suo incommodi periculique adferat in ea necessitate constituto. Proinde monebit clientem suum, ut debitum ad creditoris instantiam confiteatur rotundè. Neganti enim debitum, beneficium prædictum non datur *l. pen. ff. hoc tit. gloss. & Dd. in l.* 1. *C. qui bon. ced. poss.* Fateri autem debitum purè clareq; debet, omni præcisa negandi occasione. Sed quærit hic Baldus, *l.* 1. *C. quid bonis ced.* Quid de eo sit dicendum

dum, qui in principio debitũ negavit sed post sententiam latam pœnitentiâ ductus, confessus fuit, & distinctione facta, resolvit, eum, qui justam negandi causam habuit, ut puta si in jus alterius successit, & ante vel post latam sententiam pœnitentia ductus fassus est debitum, nulla pœnitentia ductus ad beneficium cessionis admittendum esse; Eum verò qui in negatione perseveravit, prædicto beneficio indignum haberi, *Matt. de afflict. decis.* 379. quod in odium scilicet mendacii ac malę fidei debitoris ita statutum est. Consimiliter quoque clientem suum monebit Advocatus, ne quinquennalem dilationem impetrare studeat, nisi certus sit, ista vertente se solvere posse creditoribus. Nam si postmodum spe sua frustratus, facultatem solvendi non habeat, à beneficio cessionis exclusus, ad carceres pertrahetur, *glossa in l. cũ soluto. in fine C. quibus bonis ced. quam communiter omnes Dd. sequuntur. Afflict. decis.* 378. Sed illud apud interpretes disputando moveri video, An cessionis beneficium impetratum, novis creditoribus aliis supervε-

pervenientibus quoque nocere debeat, ne debitorem in carcere detentum, & beneficio cessionis liberatum in carcere retinere ac confirmare possint; Et resolvitur, *Guido Pap. cons.* 124 bonis cedentem, iis quoque novis creditoribus, non minus, quàm prioribus prædictum cessionis beneficium opponere posse; rationem addentes, quod videlicet non omnes necessario vocandi sint creditores, sed ii tantùm, qui instant, & urgent, & lite pulsant debitorem, ad instar confectionis inventarii *arg. l. 4. ff. hoc tit. Guido Pap. d. cons.* 124 *l. fin. §. licentia C. de jure delib. Salic. l.* 1. *C. qui bonis ced poss.* quod omnibus creditoribus, ex post facto etiam apparentibus sufficit. Et hæc quidem omnia procedunt, nisi probatum fuerit, bonis cedentẽ, ante cessionem impetratam, vel bona quędam celasse ac subtraxisse, vel prodigalitate & luxu in fraudem creditorum suorum dissipasse ac decoxisse. Eô siquidem probatô, prædictô beneficio indignus in carcerem detrudendus erit Ita dicit Petrus Jacobi *in tit. de Cessione bonor. & Salicet. ad d. l.* 1. *C. qui bon. ced*, Quod & rationem

tionem habet: Neque enim quisquam ex malitia ſua lucrum ſentire debet: Sed & reipub. intereſt, iſtiusmodi dolos & fraudes peſſimorum hominum reprimi, prȩcidi ac coerceri. Neque verò is tantùm fructus aut beneficii prædicti commodum eſt, ut nimirum debitor, qui bonis ceſſit, ad carceres detrudi non poſſit, ut antè probatum eſt; Sed & illud operatur, ut ſi ad pinguiorem aliquando fortunam pervenerit, licet ea quoq; bona quȩ poſteà acquiſivit, creditoribus dimittere teneatur, non tamen ultrà quàm facere poteſt, urgendus veniat, *l. 4. ff hoc tit. l. ex contractu. cum ibi notat. per gloſſ. & Dd. C. de bonis autorit. iud. poſſ.* quod in alio debitore, qui beneficium prædictum non obtinuit, ceſſat: quid ad peram & ſacculum excutitur, nunquam tutus, donec creditoribus plenè ſatisfactum fuerit. Proinde ne iſthoc beneficio excludatur cliens, operam dabit Advocatus, ut omnia ſolemnia Edictô Imperatoriô requiſita mordicus adimpleat, ne quid ipſi imputari poſſit. Quod autem ob Interpretibus diſputando movetur, An mercatores foro cedentes, quos interpretes mer-

catores

catores Fallitos, ac vulgus hominun laicorũ, à mensa rupta, *Banqueroutier* appellat, beneficio prędicto cessioni bonorum gaudere debeant, non ha bet ullam amplius dubitandi ratio nem, propterea quód Edictô Impe rator prędictus Carolus 5. in Belgici Provinciis publicatô, istiusmodi ho mines, pessimos, commerciorun utilissimam rationem conturbantes laqueô gulâ fractâ vitam finire vo luerit, tantum abest ut ullo Juri legumque beneficio digni judican di sint. Qui rigor prædicti Placi ti tametsi in desuetudinem abierit manet nihilominus firma & stabilis decisio, quod cessionis beneficium illis indulgendum non sit, ne ho-minum malitiis fenestram aperiri contingat, quod ne fiat, publicè in-terest.

Cap. XXXIX.

De injuriarum actione.

INter omnes actiones civiles atque forenses nulla est, quę majorem no-

bis

bis ſcrupulum ſemper injecerit, quàm hæc injuriarum actio. Nam cum certum, ſit eam ad ſolam vindictam tendere, *Leoninus conſ.* 51. *l. prætor.* § 1. *ff. de injuriis.* §. *non omnes. Inſtit. de perpet. & temp. act.* quæ Chriſtianis omnibus à Chriſto Servatorẽ noſtro prohibita eſt, cujus lex Euangelica in eo potiſſimùm ſita eſt, ut proximum diligamus ſicut nos ipſos, inimicis noſtris, iisque qui nos oderunt, benefaciamus. *Math.* 5. *Luc.* 6. dicendum concludendumq; videtur, hujus actionis exercitium Advocato Chriſtiano permiſſum non eſſe: Quod ſi ſimpliciter procederet, noſmetipſos à peccato excuſare non poſſemus, qui aliquoties iſtiusmodi injuriarum actiones in judicio perſecuti ſumus. Res certè anceps eſt: Sed nos commodâ quadam diſtinctione & noſtro & aliorũ animis hunc ſcrupulum, ut ſperamus, eximemus. Lex quidem Chriſti, omnes in univerſum homines, qui Chriſto nomen dederunt, nemine excepto, complectitur & ſtringit: *Math.* 5. *Luc.* 6. Quæ quidem non omnem tollit vindictam, ſed privatam tantùm, de qua accipiendi ſunt ſacrarum ſcriptu-

rarum

rarum diversi loci, quales sunt: *Mi vindictam, & ego retribuam. Item: Di gite inimicos vestros, benefacite his qui derunt vos, & orate pro persequentib & calumniantibus vos. Et qui percutit maxillam, præbe illi & alteram.* Hæ certè omnia privatam spectant vindictam, non eam coercitionem, qu judicis infertur sententiâ; quem Paulus Apostolus *Dei ministrum appe lat, vindicem in iram ei, qui malè ag Epist. ad Rom. cap.* 13 Quemadmodu ergo rectè à Juriscons. dictum est justè fieri quod authore judice fit a geritur, nec injuriam facere eum, q suo jure utitur: Ita quoque in hac in juriarum actione dicendum videtur ut is, qui publicè læsus, honoris sui de fendendi causâ, aliquem in jus voca nec contra legem charitatis ac Chri sti præceptum peccare censeri de beat: Præsertim, si tali sit affectu quis injuriâ, quę illum bonorum vi rorum consortiò arceret, indignum que redderet, nisi per sententiam Ju dicis innocentiam suam publicè de clarari procuraret. Neque enim Eu angelicâ lege prohibemur honorem nostrum famamque bonam, *mille the*

sauris

*ſuaris pretioſiorem, Eccleſ.*41. aſſerere, eamq́ue illęſam conſervare,convictô per ſententiam illô, qui labem illi aliquam aſperſerat. Imó D. Petrus Apoſtolus, *Epiſt.* 1.*cap.*4. diſertis verbis monet Chriſtianos,*ne quiſquam eorum petiatur ut homicida,aut fur,aut maledicus,aut alienorum appetitor.* De quibus aliisq́ue ſimilibus criminibus diffamatus, utique non aliter innocentiam ſuam, quam cunctis hominibus conſpicuam eſſe vult Chriſtus, *Matth.* 5. *cap.* comprobare & manifeſtam reddere poterit, quàm ſi ſententiâ judicis, convictô de mendacio diffamante,innocens purusq́ue declaratus fuerit.Quinimó & ipſe Chriſtus Servator noſter,unicum patientię exemplar & idea,à ſummi ſacerdotis miniſtro percuſſus,dixit: *Ioan. Euang.* 18 *cap.* *Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo; ſin autem benè,quid me cædis?* Qui licet inimicorum quoque teſtimoniô innocentiſſimus eſſet, voluit tamen injuſtè verberantem redarguere, ſuamq́ue innocentiam coram omnibus profiteri,quód ſine cauſa & immeritó cæſus eſſet, nobis exemplum præbens, qui ſimili caſu facere debet-

debeamus, cujus actio nostra est insti- tutio. Cujus ut præceptoris vestigii insistens D. Paulus Apostolus, vas ele- ctum Dei, ac spiritu sancto plenus Ananiam principem Sacerdotum ju- bentem ut percuteretur, acriter & quidem contumeliosè reprehenden ac redarguens dixit, *Act. 23. cap. Per- cutiet te Deus, paries dealbate, tu sedens judicas me secundum legem, & contra le- gem me jubes percuti*: Consimiliter quoque idem Paulus magistratum Philippensem accusans, *Act. 16. cap.* quòd se & Silam homines Romanos, indemnatos, cæsos in carcerem con- jecisset, injuriam sibi factam prote- status, ac suo jure usus, ab ipso magi- stratu è carcere dimitti, non clam à ministris ejici voluit. Quinimò ut Judæorum insidiis, quas sibi undique strui intelligebat, eriperetur, cùm aliam evadendi rationem nullam videret, provocatione ad Cæsarem factâ, periculo tum manifestissimo se subtraxit. Atque his aliisque ra- tionibus moti, existimamus, Christia- no licere, actione injuriarum eum convenire, qui crimen aliquod ob- jecit; ut ea ratione ac via suam co- ram

ram judice, ac concivibus suis, innocentiam comprobet atque testetur, famamque bonam tuetur atque defendat. Illud veró diffiteri non audemus, eos contra legem charitatis Euangelicam peccare, & à vindictæ cupiditate excusari non posse, qui adversarium, sententiâ ad palinodiam damnatum, captis pignoribus, vel ad carcerem pertractum rigidè urgent ac adigunt, ut sententiæ revocationem præcipienti satisfaciat, ut infamię notã plenè contrahat: Isti siquidem malum pro malo rependunt, contra Christi & Apostolorum preceptum *Epist.* 1. *Thess.* 5. 2. *Pet. c.* 3. Quo casu Advocati munus & officium erit, clientem suum victorem dehortari, ac rationibus Christianis inducere, ne quid tale contra reũ condemnatum attentet: imò suadere ut sententiâ judicis, quę honorem famamque bonam publicè pleneque restituit, contentus, proximo, licet inimico, juxta legem Christi parcat. Quòd si is sanis Advocati consiliis acquiescens, ab ulteriori persecutione destiterit, erit uterque, meo quidem judicio, peccati expers, & victor

ctor coram omnibus teſtabitur, nih
à ſe quęſitum actumque fuiſſe, quai
ut honorem ſuum,nomenq; bonum
cunctis ſolicitè cuſtodiendum,conv
ciô condemnati lęſum & adſperſum
in tuto collocaret. Et declarabit quc
que Advocatus, eô datô conſiliô, ſ
ab omni vindicta alieniſſimum eſſe
qui clientis ſui animum, ſententiâ ob
tentâ ferocientem, bonis argumenti
ad lenitatem deflexit, & tanquan
motos compoſuit fluctus. Quod ſ
Advocatus victoris,omnis humanita-
tis & lenitatis oblitus, frigidã ſuffun
dere,& efferum victoriâ clientis ani
mum, concitare non erubuerit, per
ſuaſum ſibi habere debet, non defu-
turam ſibi ultionem divinam, eos qu
amaro in proximum animo ſunt,ſem
per perſequentem. Porrò Advocatus
Rei in cauſam injuriarum ſolicitè
quoque advigilare debet ac proſpi-
cere, ut clienti ſuo, qui vel verbalem
injuriam extra judicium, licet veram,
vel realem intulit,ac lite pulſatur, ſa-
num rectumque conſilium præbeat,
omnem movens lapidem, ut cliens
commodiſſimâ viâ, vel per tranſa-
ctionem quæ permiſſa eſt, *l. ſi unus.* §.
pactus,

actus. ff. De pactis. vel amicorum in-
ercessionem, vel etiam deprecatio-
em, à lite molestissima sumptibùsq;
xtricetur: Id si obtineri nequit, sed
lienti suo Reo omninó, velit nolit, li-
igandum sit, operam dabit Advoca-
us illius circumspectus, si nec annali
ilentio, nec dissimulatione vel fami-
iari colloquio, absque protestatione,
njuriarum actionem esse sublatam
ppareat, ut datâ ad libellum Actoris,
nensem locùmque exprimentem, (iis
iquidem deficientibus, ineptus reddi-
ur, teste Leonino *Cons*, 91. *num.* 1. *&*
. 16. *C. De accusat. & inscript. Spec.*
Tit. De libelli concept. §. 1.) responsio-
ne modestissimâ, si negari non possit
quod objicitur, verba injuriosa, non
injuriandi animo, vel libidine convi-
ciandi, sed iracundiæ calore, & à pro-
vocato, iraque commoto prolata esse
dilucidè protestetur, ac consequenter
actioni injuriarum locum non esse
contendat. Quod si actor istiusmodi
responsione non contentus, instet, ri-
gideque litem persequatur, ad sen-
tentiam deducturus, consilium Reo
dabit, ut procuratorem constituat, in
quem actor judicium transferat, quod
& lite

& lite jam conteſtata fieri poteſt. *qui proprio, ff. de Procuratoribus.* Atq hac cautela, etiam ad revocatione condemnatô procuratore, reus q ipſum dedit, infamiæ notam evita ut & procurator ab eo datus, *l. fu §. qui alieno. ff. de procurat.* Et hanc ca telam paſſim DD. tradunt ad har materiam. *Cyn. L. 1. C. de Sent. & i terloc. Mynſing. con l. 83. nu. 25. C polla, cautela* 12. eâque celebris huj Curiæ Advocatos olim uſos fuiſſe, e antiqua cognovimus ſententia i Commentarium relata. Et non i pridem exquiſitus hujus Curię Advo catus, cùm clientem ſuum, virum i dignitate conſtitutum in ſummo pe riculo verſari intelligeret, & ad revo cationem condemnatum iri metue ret, lite coram Magiſteria poteſtat ventilata, Actorem clientem noſtrũ virum nobiliſſimum, ſummaque præ ditum poteſtate, intollerabili inju ria affectum, dato vili procurator aliquatenus eluſit: Et nos quoque ſi mili cautela, Actorem quendam actionem injuriarum cum impetu & ferocia contra clientem hominem pauperem perſequentem, dato ſi- mili

Obſervatio.

mili quodam procuratore repressimus, impetumque illius violentum retudimus ac fregimus, processu isto etiamnum altum dormiente. Quam quidem cautelam a Iureconf. inventam proditamque esse credimus, non in alium finem, quàm ut hominibus, qui ira & indignatione commoti, alteri injuriam extra judicium intulerunt, eoque nomine lite pulsati, infamiam inferendam metuunt, illius quoquo modo evadendæ, remedium aliquod suppetat, cùm & publicè intersit, bonæ opinionis famæque hominibus, rempub. habitari & frequentarii. Illud autem prospiciet Advocatus Rei, ne qualitati sententiæ diffinitivæ, nomen suum inscribi patiatur, id enim tutum non est, sed quod sagaces Curiæ Advocati facere consueverunt, exhibito mandato istam notam à se divertere debet. Quæ quidem antè dicta, in injuriis extra judicium prolatis obtinent: in quibus facta etiam liquidissima probatione, veritas convicii injuriantem non excusat, in quo magni nominis Advocatos hallucinatos vidimus, aut ex sententia Curiæ 27. Octobris *Observatio.*

1591. lata apparet Secus est si i
juria in judicio dicta vel scripta pr
bata fuerit. Eo siquidem casu, is q
actione injuriarum convictus est, co
demnationem prorsus evadit, si pr
batio sufficiens subsecuta fuerit. U
autem compendiorem totam absc
vamus, Advocatorum in hisce odi
sissimis litibus intentandis, persequen
dis, sustinendisque munus & officiu
arbitramur, si nullis suasionibus d
hortationibusque averti & sopi
queant, quod omnibus viribus ten
tabunt, ut eas tali moderatione, di
cretione, atque humanitate tracten
& exequantnr, ne feritate sua, v
boni consilii inopiâ, in hominum re
prehensionem odiumque incurran
ac iram divinam insuper, omnen
ferociam, amarulentiam, & crude
litatem adversus proximum exer
centibus valde infensam, in se provo
cent; quam vitare & effugere, & ecô
trario gratiam & misericordiam di
vinam promereri posse, unica virtu
est, solaque ea, quæ potest facere &
servare beatum.

CAP

CAP. XL.

De Officio Advocati in causis Capitalibus tractandis.

HActenus quod sit Advocati munus, in causis civilibus peragendis, utcunque explicasse; atque disseruisse videmur: Reliquum est, ut quæ sint Advocati partes in defendẽdis criminum reis expendamus. Et primum quidem Advocato considerandum est, causas capitales esse gravissimas, in quibus de vita liberi hominis ac pœnis corporalibus disceptatur, atque ob id cautè & circumspectè in iis versandum esse: Quo enim periculum majus est, eo major cautela adhibenda est, *l. qui sententiã. C. de pœnis*, ne innocens plectatur. Quinimo cùm sint miserabiles personæ captivi, & pro talibus reputentur, *l. si quis ad declinandam. C. de Epis. & cler. Dd. in l. 1. C. Quando Imper. inter pub. Bart. in Tract. suo carceratorum in fine*, invigilare debet Advocatus, ne quid clientes sui detrimenti capiant. Nam quemadmodum in bello

bis peccare non licet, juxta politicu axioma, quod nimirum tales erro maximas sæpè clades rebus pub. a ferant: ita quoque in causis capita bus, si in hallucinatus fuerit Advoc tus, si negligentiùs in defensionib proponendis versatus fuerit, clie tem captivum in grave discrim conjiciet. Hinc credimus factu, quód olim octo senioribus Advoca decretô publicô pauperum captiv rum patrocinium sit demandatu, vectigalium solvendorum immunit te concessâ: Cui nostrâ operâ & i tercessione, viginti quinque carolin rum aureorum annua pensio, pro si gulis accessit. Nos (absit invidia c cto) Italiâ, & celeberrimâ Bon niensi Academiâ, in qua lauream D ctoralem consecuti sumus, celebe rimosque juris utriusque Professor & Carolum illum Sigonium ævi n stri in historiis coryphæum, quo f miliariter quoque usi sumus, doce tes audivimus, relictâ, Dolam lingu Gallicæ addiscendæ gratia venimu ubi praxin in gravi criminali cau exercere cœpimus, defenso nob quodam juvene Flandro, qui Italia

petitu

etiturus,in diverſorio in burgundiæ omitatuebrius Principi ſuo male-xerat, eamque ob cauſam publico ariſſimoq; carceri incluſus, non abs-ue magna moleſtia evaſit, Duacum d ſtudia perſequenda ad biennium miſſus. In patriam veró, relicta lechlinia,ubi in matriculam Advoca-orum magni conſilii recepti fuimus, greſſi, rebus Friſicis propter Wa-num adventum oppidó turbatis, ultis tum nobilibus, primariis, tum vibus in arcem adductis, ac in peri-ulum capitis propter partium ſtu-um vocatis, mirum dictu, quàm rtilis cauſarum criminalium praxis obis oblata fuerit, omnibus opem oſtram patrociniumque ob Gallicæ ngue,tribuno militum familiaris,pe-tiam, requirentibus. Cujus etiam eneficio,Centurionibus militibusq; Valonibus tunc temporis, licet non sque periculo, magnas prædas eri-uimus, ac quodammodo è faucibus xtraximus. In qua quidem praxi t redeamus unde digreſſi ſumus)ab nno 1572 ad hoc tempus ætatem oſtram trivimus, & quam plurimos

capitis accusatos, nostro patrocini
periculo mortis aliisque pœnis sul
traximus. In hac itaque palæstra q
versabitur, ut versantur omnes huju
Provinciæ Advocati, diligenter e
authores evolvere debet, qui ex pro
fesso causas criminales tractant, qua
les sunt Angelus de Aretio, Alberiu
de Gandino, Hippolytus de Marsili
Ægidius Bossius, Julius Clarus, Dan
houderius, & consilia criminalia Ca
pollæ. In scholis siquidem criminal
materiæ perrarò studiosis prælegun
tur. Quo fit, ut Advocati ubi ad pra
xim hujus supremæ Curię accesserin
& causæ criminales oblatæ fuerin
multis sæpè difficultatibus involvan
tur. Nam & nos in initio cùm caus
capitales defendendas susciperemu
multas sæpè noctes insomnes dux
mus, solliciti valde, ne quid captiv
clienti per nos incommodi crearetu
Est enim res plena timoris, & qu
hominem requirit industrium & dil
gentem. Proinde erit Advocati offi
cium, ut ante omnia à Reo captiv
facta examinatione, perdiscat, quo
sit crimen quod objicitur, & quand

& qu

& quo loco, quibusve præsentibus contingerit, aut contigisse, dicatur ac omnes alias circumstantias excutere debet, crimini ac facto cohærentes; minima siquidem circumstantia jus mutat: *argument. l. aut facta ff. De pœnis.* Deinde considerare debet atque expendere Advocatus, anne crimen quod clienti impingitur, præscriptione vicennali extinctum sit, quâ omnia crimina, paucis exceptis, tolluntur, *l. querela. C. ad l. Corn. de falsf. Bart. & alii l. in cognitione. ff. Ad Senatus conf. Syllania.* Usque adeo quidem, ut transacto viginti annorum spacio, neque offensus, licet minor, restitui possit. *l. auxilium, ibi Odofr. ff. De Minorib.* Eamque objicere & probare tenetur, nisi ex articulis Actoris elici possit. Ad hæc indagabit, an criminosus in hac Provincia captus, an per remissionem judicis alterius Provinciæ, in carcerem impactus sit. Nam licet ista remissio criminosi ad locum delicti, totius Italiæ ac Galliæ consuetudine non sit recepta, *Bald in l. 1. C. ubi de crimin. agi oporteat. Cyn. ad l. apud eloquentissimum. eod. tit. num. 3.* nihilominus tamẽ cùm in hac Curia

frequentetur, Advocati erit expendere, an legitima sit remissio. Nam si ab alio judice quam domicilii, facta fuerit, non poterit subsistere; Si enim ab illo judice, qui procedendi contra criminosum jurisdictionem non habebat, & ita neque capiendi, tunc locum remissio non habet, sed est nulla, *glossa in tit. de foro compet quam communẽ dicit Bart. & Alex in l. sepulchri violati ff. eod. tit. Bald. in l. 1. C. de hered instit. Abbas conf.* 24. *Bossius Tit. de foro compet. num.* 52. 53. 54. 55. & ad locum domicilii remittendus erit reus. Quòd si nihil eorum quæ antè allegata sunt, adferri ac prætendi poterit, sed ad defensiones criminis deveniendum est, indagabit Advocatus, quæ clientis anteacta vita fuerit, & an aliqua in patriam ejus merita extent: Faciunt enim quam plurimum ad elevandam minuendamq́ue pœnam, quæ de Jure constituta est, *argumento l. ad bestias ff. De pœnis.* aut innocentiam in dubio adstruendam. Ea enim in defensionibus homicidarum magnũ aliquando momentum attulisse percepimus prę-sertim si occisus probaretur homo fuisse

fuiſſe viræ diſſolutæ, ad rixas & verbera pronus, cædem ſanguinemque ſpirans. Hæc omnia diligenter expiſcari,& defenſionibus probatoriiſque articulis inſerere debet, atque ob id ſæpiùs captivum adire & cum eo conferre tenetur, qui præterquam quód charitatis officium faciat, inviſendo captivum ac conſolando, etiam hoc conſequitur commodi, ut omnes qualitates ac circumſtantias facto cohærentes, ac utiles eliciat, quæ illis non ſemper occurrunt, animis eorum metu ac mœrore perculſis; quorum miſeratione non tangi, & incommodo non angi, hominis eſt minimè humani,ac rupe Tarpeiâ durioris: habentur enim pro miſerabilibus perſonis captivi, ut antè dictum eſt, & illorum cauſa pia dicitur. Illud autem Advocatus præcavebit, ne clientem ad mentiendum inſtruat, quod magno errore aliqui ſibi licere arbitrantur: Id enim bonâ conſcientiâ facere non poteſt, qui memor veteris ſententiæ, Chriſtianæ certè, cogitare debet, corporis mala, malis animi curanda, avertendaque non eſſe. Quemadmodum &

illud ſolicitè cavebit, ne captivo, au
illius conſanguineis, de ſubornan
dis corrumpendisque teſtibus conſ
lium det. Id enim non ſolùm legi
bus civilibus ſub gravi commination
interdictum eſt, ſed & lege divin
prohibetur, quibus non minus tenetu
is, qui ad falſitatem inſtruit, fraudan
dique conſilium ſuppeditat, quàn
qui ipſemet falſum fraudemq; com
mittit. Præterquam quód propriar
perjurio conſcientiam vulnerat, illic
tis modis judicem, Dei vicarium tu
piter circumveniens. Tametſi enin
captivi clientis commiſeratione mo
tus, omnes ingenii nervos intendere
omnemque movere lapidem & poſ
ſit, & debeat, ut eum periculis exi
mat eripiatque, intra limites tame
juris ac honeſtatis continere ſe debe
Advocatus, neque præter jus ac fa
aliquid moliri, ut pœnis meritis ſub
trahatur is, qui non tantùm proxi
mum, ſed & remp. pernicioſo læſi
exemplo, cui, teſte Platone *in Gor
gia*, niſi edito exemplo, ſumptoqu
ſupplicio plenè ſatisfieri nequit. Un
de miratus ſum quód Parlamentun
Pariſiēſe, (ut refert Boerius *deciſ.* 215
Advo

Advocatum confessum, quòd captivo clienti suo consilium dedisset, ut aperto carcere aufugeret, excusatum habuerit, quod tamen consilium, nec Boerius probat, nec nobis quoque placet. Quód si verò reus crimen objectum fateri nolit, sed in negatione perseveret, Advocatus, rejecto in Actorem, procuratorem generalem probandi onere, quod affirmanti incumbit, *l. ei qui in ff. De Probationibus,* fortiter eum diligenterque defendet. Quæ defensio, cùm magna ex parte in eo consistat, ut testes, aliàsque probationes ab Actore productas elidat refutétque, iis reprobandis providè diligenterq; incumbere debet Advocatus, ac si turpitudo ignominiáque testibus objicienda erit, articulos refutatorios conscribere, & testes producere tenetur; quod etiam didicitis testificatis, ac post conclusionem in causa fieri posse tradit Hipp. de Mars. in praxi sua in §. sequens. num. 6. 7. 8. Iis siquidem Actoris testibus, probationibusq; de falsitate, contrarietate, singularitate vel vacillatione convictis, vel aliis instrumentis ac præsumtionibus fortioribus eli-

sic ac eversis, reus, Actore nõ probante, etiamsi nihil præstiterit, absolvendus venit. Cujus quidem defensionis Rei tantus in jure favor est, ut testibus domesticis, consanguineis, fœminis non integræ existiomationis, ac aliis inidoneis, illius comprobari innocentia possit, *Alex. cons. 21. lib. 1. Spec. Tit. de inquisit. §. 1. versic. sed nunquid reus. l. consensu. C. de repud. c veniens De Testib. Alex. cons. 5. Dec. cons. 429. & 459. Ioann. de Anania cons. 50. cons. Hipp. de Mars. sing. 59. Bald. in l. parentes. C. de Testib.* cum è contrario Actoris testes omni exceptione majores esse debeant. In quibus reprobationibus ritè conscribendis, quantum momenti situm sit, quilibet facilè intelligit. Quoniam autem processu concluso & examinato, Curia interdum deprehendit, probationes criminis impositi non esse luce clariores, sed dubias, ac tales, quæ ad condemnationem non sufficiunt, & ob id ad quæstiones recurrendum arbitratur, operam dabit Advocatus, si id resciverit, ut captivum (si non sit ex eorum numero qui torqueri prohibent. quales sunt impuberes, *l. 1. §. impubes*

pubes.ibi gloſſa ff. Ad Sillanianum, ſenes decrepeti, *l.* 3. §. *ignoſcitur. ff. ad Sillanian. Alex in l. milites. C. de Quæſt.* fœminæque gravidæ quæ nec terreri debent) certiorem faciat, ut quæſtionibus ſubjiciendus coram Commiſſario de innocentia ſua proteſtetur, atque declaret, nolle ſibi confeſſionem ſuam tormentis expreſſam, præjudicare, eámque peractis quæſtionibus revocet: Alioqui enim ſi in confeſſione tali perſeverarit, condemnationem evadere non poterit. Tametſi enim lex dicat, quæſtionem rem eſſe fragilem, & periculoſam, & quæ veritatem fallat, contra quam multa dici poſſe, Quintilianus gravis author aſſerit, *l.* 5. *Inſtit. Orat. cap.* 4. quod aliis patientia facilè mendacium faciat, aliis infirmitas neceſſarium: nihilominus tamen cùm Ulpianus, *l.* 1. *verſic. quæſtionib. ff. eod. tit.* expreſſis verbis definiat, non ſemper, nec tamen nunquam fidem habendam eſſe quæſtioni, ac tota ferè Europæ conſuetudine ſit recepta, erit providi Advocati, perſpicacius conſilium adhibere, & majori cautela procedere, ne clienti præter jus ac leges

tormen-

tormenta infligantur. Quod quidem tum fieri censetur, si à tormentis, nullis legitimis indiciis, reóque communicatis præcedentibus incipiatur, aut absque novis repetantur, quod nequaquam fieri debere tradunt criminalistæ. *Iacob. de Aretio & Cynus in l. final. C. de Quæst.* Cyn *& Rayn. quos refert Bart. in l. unius §. reus ff. eod. Bald. in l. milites C. d. tit.* Nam quemadmodum tortus absque indiciis, & confessus, sibi non prejudicat, etiamsi in ea confessione pluries perseveraverit, *l. divus. §. ex quibus & l. maritus ff. de Quæst. ibidem Hipp. de Mars. Roma. cons.* 167. ita quoque si sine novis indiciis legitimisque argumentis tormenta repetantur, confessio in illis expressa, non præjudicat, etiamsi indiciis sequentibus confirmata fuerit, quod tradit Boerius. *decis.* 259. Quæ quidem prædicta usque adeò obtinent, ut Ulpianus dicat, etiamsi quis ultro de maleficio confiteatur, non semper ei fidem adhibendam esse, hac subjecta ratione, quod nonnunquam aut metu, aut qua alia causa, in se confiteantur accusati. Quod & Imperatores fratres
ad Vo-

ad Voconium Saxam reſcripſiſſe idem Ulpianus refert, *l.* I §. *ſiquis ultro.ff.De Quæſt.* liberandum eum, qui in ſe fuerat confeſſus, cujus poſt damnationem, de innocentia conſtitiſſet. Itaque ne repetantur tormenta nullis novis legitimisq́ue indiciis emergentibus, proſpicere & præcavere debet Advocatus, ac ſupplicì libellò Curiæ porrectò, petere, ne id fiat, illam ethnici hominis ſententiam, planè chriſtianam ſemper inculcans: Satius eſſe, impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnari, *l. abſentem ff. de pœnis.* Quod in graviſſima quadam criminali cauſa, captivó de proditione delatô, ante aliquot annos tentatum & ſupplici libello Curiæ exhibito, à nobis impeditum fuiſte recordamur, nullâ habitâ ratione delatoris, in articulo mortis declarationis aſſerentis, captivum verè à ſe delatum eſſe, quam nos ultimo ſupplicio præſentes, non absq́ue horroré proferri audivimus. Quam iſtius delatoris declarationem merito rejecit Curia, tum quod captivi delati capitalis hoſtis eſſet, tum etiam quod unius ho- *Obſervatio.*

minis

minis declarationi ſeu teſtimonio lex divina *Deuter.* 19. *cap. Math.* 18. *cap.* fidem adhiberi prohibeat, ut aliquis condemnetur, ſed teſtibus adminus duobus eſt convincendus qui accuſabitur, Chriſto & Paulo Apoſtolo teſtantibus. *Ioan.* 9. *Epiſt.* 2. *ad Corinth. cap. ultimo.* Ex qua, tanquam puriſſimo fronte, profluxerunt leges civiles ac humanæ, unius hominis teſtimoniū in judiciis etiam civilibus reſpuentes, etiamſi dignitatis ſummæ honore præfulgeat. Ut autem revertamur eo unde digreſſi ſumus, Advocatis hæc cura incumbit, ut omnia circumſpectè & legitimè fiant, atque ut id obtineant, precibus Curiæ porrectis, advigilare & inculcare debent, ne vel abſque indiciis accuſatus torqueatur, vel ſine novis, repetatur quæſtio, citatis Ulpiani verbis dicentis: Quæſtionem rem eſſe fragilem & periculoſam & quæ veritatem fallat: Nam plerique (inquit) patientiâ ſive duritiâ tormentorum, ita tormenta contemnunt, ut exprimi ab illis veritas nullo modo poſſit: Alii tanta ſunt impatientia, ut quodvis mentiri, quam pati tormen-

tormenta velint, & ita fit ut vario modo fateantur, & non tantùm se, verum etiam alios criminentur. Cujus rei horrendum narrat exemplum Boerius, *decis*, 166. de muliere, quæ propter minas, quas de fenestra in inimicum suum, aliîs & inimici inimico audientibus, effuderat, capta & quæstionibus subjecta, homicidium ab inimici inimico patratum, doloris impatientiâ fassa, ultimo supplicio, licet innocentissima, affecta fuit. Consimile exemplum & in Curia Trajectensi contigisse ante multos annos intelleximus. Profectó cùm & captivos in ipsis tormentis expirasse perceperimus, certè ea moderatione & discretione in tormentis adhibendis versabitur Curiæ delegatus, ut carnificis feritatem refrenet atque coerceat. Solent enim isti homines, nonnunquam improbi, istam tristem odiosamque functionem suscipientes, omnem ferè humanitatem exuere. Quód si veró vel legitimâ confessione, vel aliis liquidis probationibus, luce clarioribus, quales in criminalibus requiruntur, *l. fina. C. de probat.*

l.qui

l. quisententiam C. de pœnis. delictum probatum, reusque convictus fuerit si per circumstantias elevari ac minui nequit, quod omnibus viribus tentabit Advocatus, ad deprecationem confugiendum erit, ac reo de vita manifestè periclitanti, christianas, de immensa & infinita Dei misericordia, omni tempore (teste D. Cypriano, *In sermone de Cœna domini.*) pœnitentes recipientis, adhibere consolationes debet, hortabiturq; clientem, ut conjectá in Christum humani generis Servatorem, ac fidum Advocatum (teste Apostolo *Epist. Ioann.* 1. *cap.* 2.) spe, mortem hanc omnibus hominibus, serius ociùs, subeundam, cum patientia excipiat, certus eam propter ignominiam (si ex animo illum prioris vitæ pœniteat) ad criminis probati, reliquorumque peccatorum expiationem purgationemque indubitanter profuturam. Precibus quoque suis Advocatus; (quod Medico ægrotum curanti Ecclesiasticus cap. 38, præcipit) clientem ex hac vita migraturum juvare, Deoque omnipotenti commendare, atque orare debet, ut cor ipsi humiliatum

liatum & contritum, ac veram patientiam largiri dignetur, ut hujus carnis vinculis ſolutus, ad Paradiſum tranſire mereatur, beatorum conſortio aggregandus, Illud coronidis vice addendum, Advocatumq; commonefaciendum arbitramur, ne cauſam clientis captivi nimia acceleratione præcipitet. Tempus enim & dies (teſte Comico) ut ægritudinem adimit, ita iram & indignationem quoque mitigat lenitque, ac ob id lentè, ut habet vetus dictum, feſtinandum eſt, ut ea ratione, & Curiæ reliquisque concivibus, operam ſuam probare poſſit, ſi cauſa, præter opinionem, triſtem eventum ſortita fuerit. Illud citra jactantiam profiteri poſſumus, inter centenos captivos, quibus annis 33. patrocinium præſtitimus, ac hoc ſaxum volvimus, pauciſſimis ultimum ſupplicium irrogatum fuiſſe.

CAP. XLI.

De iis qui ſe purgationi criminum offerunt, & quomodo in

do in isto negotio versabitur Advocatus.

PRæcedenti capite de Officio Advocati in causis capitalibus, & quid facere debeat quando Reus criminis ad carceres pertractus, à Quæstore rerum capitalium (qui Procurator generalis dicitur) lite pulsatur, disseruimus. Nunc ordo tractationis postulare videtur, ut describamus, quæ sint Advocati partes in consiliis dandis & defendendis iis qui in carcere se sistere & purgationi criminis offerre volunt. Id enim nonnunquam fieri, nemo in praxi hujus Curiæ versatus ignorat. Nam cum hæc scriberemus, duo de commisso homicidio diffamati, quorum alter id necessarió fecisse creditur, cùm tertius occisus sit, ad carcerem concesserunt, purgationi sese offerentes, & etiamnum sub judice lis est. Itaque si iste casus Advocato oblatus fuerit ab aliquo, consilium sibi dari petente quid facere debeat, præcavebit ille certè, ne author sit, ut consultor purgationi se offerat, sed dicet, rem periculi

culi esse plenissimam, & planè ancipitem, multa incidere posse, quæ eum in vitæ discrimen longè maximum adducere atque conjicere queant; ac proinde deliberandum esse diu quod statuendum est semel, neque enim esse pœnitentiæ locum. Ad hæc posse reum, qui carceri inclusus, dubiam litis aleam elegit, magnoperè falli, testibus quibus se innocentiam suam probaturum confidit: aut vacillantibus ac variantibus, aut etiam ignorantiam simulantibus, aut quod detestabile est, falsum testimonium perhibentibus. Ista enim omnia accidere posse experientia rerum magistra docet. Præterea facile contingere posse, ut si probationes dubiæ aut suspectæ sint, quæstionib. subjiciatur, tormentis examinandus purgandusque. Qui si doloris impatiens (ut sunt multi) aliquid contra se legitimè confessus fuerit, nemini non conspicuum est, quantis periculis vitam suam exponat. Hæc, inquam, omnia consultori inculcare debet Advocatus, ut iis consideratis perpensisque deliberare possit.

quid

quid facto sit opus. Adjiciet quoque, non ita pridem quendam, qui de homicidio suspectus erat, ad carceres purgandus sponte concesserat, probationibus dubiis, ægerrimè vitâ salvâ evasisse. Quod si veró consultor insontem se professus, periculum subire omninò decreverit, ac carceri inclusus, consilium sibi dari petat, ut voti sui compos fiat: Advocati erit officium, in hac, ut in aliis causis capitalibus, omnem adhibere diligentiam, omnesque defensiones exquirere & indagare, quas facti circumstantiæ suppeditare ullatenus poterunt, fortiterque causam tutari, ne aliquid sit quod Advocato imputari à cliente possit. Atque hæc quidem obtinent, si Procurator generalis litem adversus captivum, purgationi oblatum intentaverit ac persecutus fuerit. Quod si veró quisquam à privatis de crimine infamatus purgationi se offerat, erit Advocati officium, precibus Curię oblatis petere, ut per citationem ad certum diem vocentur infamatores, crimen objectum probaturi atque executuri. Qui si binâ citatione evocati, non compareant, & de contumaciis accu-

accuſati fuerint, Actor captivus purus purgatusque ſententiâ Curiæ declarabitur. Si veró quisquam purgationi ſe oppoſuerit, & poſtea ad perſequendam cauſam citatus, emanens de contumacia accuſatus fuerit, unius iſtius contumacię accuſatio hoc Actori dabit commodi, ut ejuſdem Curiæ ſententiâ purus declarandus veniat, adverſario in expenſas damnato. Atque hæc ordinationibus magni conſilii apud Mechliniam Tit. *Proces criminels*, artic. 21. & 22. & 23. comprehenſa ſunt, ut videre licet, & locum habent, quando is qui infamavit, certus eſt. Secus erit, ſi incertum ſit, à quo infamatio primum ſparſa ſit, ac originem trahat: tunc enim alia via ac modo procedendum foret, ac faciendum id quod Ordinatio Curiæ Hollandicæ artic. 410. continet, nimirum, ut Actori Edicto citatorio conceſſo, detur facultas, ut per apparitorem Curiæ, ad locum domicilii & delicti perpetrati tranſmiſſum, trina proclamatione evocentur omnes, qui Actoris purgationem oppugnare volent, ut ad certum diem compareant, ac legitimas criminis probationes inferant:

ferant: Quod si trina proclamati
ne peracta, nemo comparuerit,pu
gatus declarabitur, nisi per alique
ad hoc delegatum, sufficiens prob
tio Curiæ facta fuerit. Eo siquide
casu, captivus criminis convictu
competenti supplicio afficietur. V
rum enim veró cùm ista testium ex
minatio seu inquisitio maximi
præjudicii, ac ob id omni vacare su
picione debeat, utpote cùm eam v
absolutio vel condemnatio sequatu
erit Advocati officium, procurare,
ista inquisitio alicui consiliario, nul
suspicione gravato, committatu
quó omnia ordine & legitimè per
gantur, quod in capitalibus caus
vel maximè requiritur, quibus irr
parabile damnum irrogatur, si gr
vis error commissus fuerit in conden
nando. Et licet ista inquisitio seu te
stium examinatio atque receptio O
dinatione Curiæ Hollandicæ secre
esse,atque ita Curiæ exhiberi debea
arbitramur tamen, ad Advocati quo
que officium pertinere, ut, precibu
Curiæ oblatis, instet ac urgeat, qu
ista testimonia captivo clienti su
communicentur,ut dispiciat,quid si
sit fa

ſit faciendum, ne præciſâ & ademptâ contradicendi ac teſtes refutandi facultate, prætermiſſo juris ordine, inſons opprimi videatur. Cùm enim hoc caſu tam verſetur in vitæ diſcrimine captivus, quàm cùm ad carceres pertractus, ordinaria lite pulſatur, non poteſt ulla diverſitatis ratio reddi, quare ad reprobandos teſtes ſecretò examinatos, non ſit admittendus qui purgationi & carceri ſeſe obtulit. In initio capitis hujus mentio facta eſt duorum, qui ſe purgationi obtulerunt, & ex vinculis cauſam dixerunt, Ea ad finem perducta, antequam ſuprema huic tractationi manus imponeretur hunc habuit exitum, quod examinatis utriusque teſtibus, tormentis inſuper ſubjecti fuerint, quorum neutri cùm ulla exprimi confeſſio potuerit. centum quinquaginta aureorum ſumma mulctati & in expenſas damnati anno 1605. abſoluti ſunt, ut ex Advocatis qui patrocinium præſtiterunt, accepimus. *Obſervatio.* Veruntamen cùm ea res multis periculis, ut antè quoque diximus, obnoxia ſit, cavebit Advocatus, ne conſultori ex vinculis cauſam dicere volenti

lenti animum addat, sed positis o oculos periculis longè maximis, scrupulum injicere debet, ut ille deter- tus, in re tam ardua, amplius delib- randum censeat, populare illud : proverbiale dictum ipsi occinen: Het is beter te wesen in der Vogelen sangh als in de yseren clang. Licèt enim durum sit, in exilio vita agere, durius tamen est, vincu compedibusque stringi, ac dubia judicii aleam subire: Libertas ce: res est inæstimabilis, teste Iurecc. & carcer mala mansio dicitur, morti æquiparatur, secundùm B- dum *c. 1. §. denique. Tit. quæ fuit prin causa beneficii amitt.*

CAP. XLII.

De Beneficio Remissionis cri- minum.

SUperiori capite Advocati mun: & officium in tractandis cau: capitalibus breviter descripsimu: Quoniam autē eodem capite obit mentio facta est de homicidis, & qu: sint partes Advocati, si quādo in jud- cio co-

cio contra impetitionem Procuratoris generalis defendendi sunt, videndum est, quid Advocato faciendum sit, si homicida literas Remissionis petendas sibi atq; impetrandas duxerit, quod sæpè in hac nostra Provincia, propter homicidiorum (proh dolor) frequentiam contingere nemo est qui ignorat. Itaque si Advocati in iis Remissionis literis impetrandis consilium requiratur, ante omnia providendum illi erit, ut, si supplicem libellum scripturus sit, nihil præter rei factique veritatem narret, & operam dabit, ut preces veritate nitantur. Nam si libello supplici aliquid, delicti palliandi, extenuandi, elevandique gratiâ complexus fuerit is, qui eum exhibuit, aut veritatem factique circumstantias, crimen homicidii aggravantes exprimendas, suppresserit, fructu, effectuque beneficii Remissionis impetrans carebit. Diplomata siquidem principum falsis causis nixa non subsistunt, *c. super literis. De rescriptis. D D. in l. præscrip io, C. Si Contra jus vel utilitatem pub. c. super lit. c. super ea. De re judicata.* Quapropter Impe-

ratoris Caroli 5. Placito, 21. Octob
anno 1541. publicato, Ordinumq;
promulgatione renovato & conf
mato, artic. 18. & 19 istiusmodi lit
ræ Remissionis, subreptitiæ declara
jubentur, non tantùm si falsò narr
tum sit, impetrantem provocatu
ac inculpatæ tutelæ moderami
usum, hominem peremisse, sed &
libello supplici homicidam bonæ f
mæ, aut interemptum malum, impr
bæque vitæ, conversationisque hon
nem fuisse, narratum sit, quod art.
19. disertis verbis declaratur. Pr
inde providi Advocati erit prospic
re, ne quid hac parte in concipienc
preccibus peccetur; Et tanto quide
magis, quòd artic. 12. prædict
Constitutionis, reus homicidii, lite
Remissionis in judicio exhibitis
intimatione seu interinatione, ut l
quitur Leoninus, conf. 91. petita,
carceres ire cogatur, ibidem perma
surus, donec aliter à Curia dispositu
fuerit. Quod quam sit periculosu
& anceps, quisque apud se cogita
poterit. Nos certè hujus rei exe
plum vidimus, in quodam hujus Pr
vinciæ territori Leovardiensis rusti
locup-

ocuplete, qui quòd facti circumstantias aliter narrasset, quàm rei veritas postulabat, literis Remissionis in judicio exhibitis, & factâ contentione, ut Actis Curiæ intimarentur, à Procuratore generali homicidium voluntarium, proditoriumque fuisse publicè allegante, de obreptione surreptioneque accusatus, & in carcerem impactus, in summo vitæ discrimine versabatur, nec supplicium ultimum evadere potuisset, nisi ad causam jam desperatam vocati nos remedio quodam extraordinario, permisso tamen, nimirum secundis remissionis gratiæque literis, dum carcere continebatut, ac lis inter captivum ac procuratorem generalem penderet, impetratis, quod fieri posse ex antiqua cognovimus sententia 16. Martii anno 1540. pronunciata, Advocatis notāda, eum periculo longè maximo, subtraxissemus, uti ex actis Curiæ liquere potest. Neque verò sufficit, beneficium Remissionis, bene legitimèque, precibus veritate nitentibus impetratum esse, nisi iis quoque servatis solemnibus, petatur atque obtineatur prædictarum litera-

Observatio.

literarum intimatio (interinemen Galli vocant) quæ prædicti Imperatoris constitutione præscripta & expressa sunt. Et primùm quiden qui literas prædictas impetravit, intra sex menses eas Curiæ offerre debet, alioqui earum effectu cariturus Deinde ipsemet statuto die juridico in auditorio comparere, easque exhibere debet, atque simul postulare, ut intimentur, actisque juxta Curiæ stylum inscribantur: Eóque factô, rectà ad carceres se conferre ibique permanere tenetur, donec Curia secus disposuerit. Quod quidem ita strictè observari voluit Carolus Imp. ut judici expressis verbis interdixerit, ne ante carceris mancipationes, & non lectis examinatisque attestationibus à judice loci transmissis, impetrantem è carcere dimittat. Quæ quidem omnia juxta Placiti tenorē usque adeò requiruntur de necessitate, ut licèt Procurator generalis consensum suum adhibuerit, judex tamen, non excussis Informationibus, captivum dimittere nequeat. Ad hæc quoque exigitur, ut, ad diem præstitutum, vocatis iis quorū interest, in-

est, intimatio prædicta postuletur, quibus constitutione prædictâ facultas datur, ut literas sive Remissionis beneficium ex professo, si velint, oppugnent, non solùm ut, quod sua interest, consequantur, sed etiam ut, iis rejectis, capitali supplicio reus subjugetur. Ex quibus omnibus liquidò patet, solertis industriique Advocati officium in eo versari, ut prospiciat, ne quid ex prædictis solemnibus prætermissum deprehendatur. Id enim si accideret, conscientiæ morsum semper circumferret surdo verbere cædentem. Nam cùm Placita Principum legis vigorem habeant, à nemine, nedum Advocato, ignorari debent, & consequenter, si juris ignoratione lapsus Advocatus, periculum clienti creâsse convictus fuerit nominis sui jacturam faciet, imò ad instar medici imperitè secantis, mortisque occasionem præbentis, lege Aquiliâ teneretur. Sed & illud quoque prædictum Placitum continet ad solatium eorum, qui literas impetraverunt, ut, si quid libello supplici omissum erit, quod narrandum exprimendumque fuerat, porrectis pre-

cibus ſecundas ſibi literas indulger
petere poſſint: ita tamen ut iis quo-
que inſerant, antè literas à ſe impe-
tratas fuiſſe, quibus factum non ſati
narratum erat: Quod quidem uſque
adeò neceſſe eſt ut fiat, ut eô o-
miſſo ſecundæ non minus quâm
priores, ſubreptitiæ futuræ ſint, qua
ſtatim quoque cancellari jubentur,
antequam ulla deſuper habeatur
deliberatio. Ne autem ſecundis li-
teris à Principe impetrandis captivum
gravari contingat, cum abſque ma-
gnis impendiis id fieri non ſoleat,
remediũ eſt, ut Advocatus porrectis,
Curiæ precibus, omiſſionem ſibi
condonari, factâ compoſitione, petat
quod fieri poſſe & factum olim fuiſſe
ex antiquis ſententiarum hujus ſupre-
1546. 20 *Maji. & 20. Iunii.* mæ Curiæ commentariis, cognovi,
que anno 1546. viceſimo Maji & de-
cimo Iunii latæ ſunt, inter Procurato-
rem generalem, Actorem, & Regne-
Obſervatio. rum Lieuma, item Feddonem Sibolts
reos, quibus, certâ pecuniæ mulctâ
indictâ, literæ remiſſionis intimatæ
fuerunt. Prætereà illud quoque inter
ſolemnia connumeratur, ut reus Di-
ploma Principis exhibiturus, intima-
tionem

tionemque poſtulaturus, in Auditorio flexisgenibus apertoque capite id faciat, cui niſi lectis literis ſurgere permiſſum non eſt. Qua lectione, præſentibus Curiæ delegato ac Procuratore generali, frequenti Advocatorum,hominumque coronâ peractâ intimationeque petitâ, ad carcerem reducitur, ibi permanſurus, donec auditis iis quorum intereſt, ac prædicto Procuratore generali, Curia prædictas literas definitiva ſententia intimandas declaraverit. Atque hæc quidem in remiſſionibus homicidiorum impetrandis intimandisque obtinent, placito Imperatoris comprehenſa,atque Enchiridio Statutorum inſerta,ac ob id mordicus,& ad unguem obſervanda ſunt. Ad alia verò crimina quod attinet, quorum remiſſiones petuntnr ac impetrantur à Principe, prædictas quoque ſolemnitates ad intimationem earum obtinendam, obſervãdas eſſe arbitramur;niſi principalium literarum ſeu Diplomatis tenor expreſſam earum relationem contineat. Atque ea quidem quæ antè relata ſunt,locum ſibi vendicant, ſi ſententia condemnatoria non præceſſerit.

cesserit. Nam si sententiam passu Reus, à principe restitutus sit, forti alia exiguntur solemnia. Qui casus cùm nobis in Praxi versantibus obla tus non sit; nihil specificè de iis declarare possumus, contenti iis, quæ ante dicta sunt atque relata: Interim tamen negare non possumus, vidisse nos in antiquis Curiæ supremæ commentariis, sententiam condemnatoriam quandam famosam, & restitutionem à principe factam, quá quidã non infim nominis sententiá damnatus, ac omnibus honoribus & dignitatibus exutus, honori, famęq; restitutus fuit. Sed illud apud Plinium illum secundum, Oratorem & Advocatum consummatissimum, in Epistola ad Imperatorem Trajanum scriptâ, in disputationem vocatum videmus, an Archippus Philosophus, ob crimen falsi in metallum à Proconsule damnatus, & Diplomate non restitutus, solâ epistolâ Domitiani Imperatoris ad L. Appium Maximum datâ, quá Archippum & virum bonum, & professione majoribus respondentem, Maximo commendaverat, & plenam ei humanitatem præstari volebat, restitutus

tutus censeri deberet: Et re apud Imp. optimum in utramque partem disputatâ, censuit ac rescripsit, credendum esse, etiam statui ipsius Archippi interventu Domitiani Imperatoris subventum fuisse. Cui congruere videtur textus *l. 1. C. de sententiam passis & restitutis.* Nam ibi Iulianus quidam Licinianus, Antonino Imperatori oblatus, solis verbis adversus sententiam Deportationis, Provinciæ non solùm, sed & honoribus, & ordini cæterisque restitutus narratur. Quoniam autem sententiam passi & restituti interest quàm maximè, memoriam ejus non perire, circumspecti erit Advocati officium, curare, ut ea omnia in commẽtarios publicos referantur ac conserventur, ut cùm res postulabit, in promptu esse ac haberi queant. Quod autem anteà diximus, vocandos esse eos quorum interest, quando intimatio beneficii Principis in judicio postulabitur, iisque permitti, oppositionibus legitimis petitionem Actoris impugnare, usque adeò verum est, ut ex antiqua 27. Octobris anni 1548. *27. Octobris 1648*
inter Ioannem Obbonis Actorem & Corne-

Corneliam Valerii illius conjugem Ream prolata, cognoverimus, Imperatoriarum literarum, quibus relegationis revocationem (quam Galli vocant *appel du Ban*) indulſerat, intimationem ſententia hujus Curię definitiva Actori prædicto denegatam, & Procuratori generali injunctum fuiſſe, Imperatoris jus adverſus eum exequi, qui & in expenſas condemnatus fuit, ut ex prædicta ſententia Curiæ commentariis inſcripta & inſerta apparet.

Cap. XLIII.

De Sumptibus litis.

CUm non iis tantùm qui in foro verſantur litibusque exercendis operam dant,ſed & iis quoque qui ſui conſequendi gratiâ jure experiuntur, notiſſimum ſit, magnis impendiis, lites peragi, usque adeó quidem, ut ea res proverbio locum fecerit, quô taxantur ſtrenui iſti litigatores: nimirum juvenem litigatorem, ſenem mendicum fore. Erit Advocati quoque munus, ut antè diximus, conſultores à litigando abſterrere. Quod ſi ve-

ſi verò aurem accommodare nolint, aut ſuum, niſi motâ lite, conſequi nequeant, proximum erit, ut proſpiciat Advocatus, ne in litis exordio ſumtus expenſasque petere negligat, non ignarus, non petitas à judice non adjudicari, *l. terminato. C. de fructibus & litium expenſis.* Quod mihi aliquando nimiùm feſtinanti contigiſſe recordor & fateor. Sed cùm rariſſimè hac parte peccetur ab Advocatis, non exiſtimamus, opus eſſe hoc pręceptum curioſiùs inculcare. Illud autem hoc loco monendi ſunt Advocati, ſi contingat, eos clientum ſuorum nomine, cum expenſarum, uſurarum, fructuumque adjudicatione ſententiam obtinere, ut eas declaraturi modum non excedant, ſed intra limites honeſtatis Ordinatione Curiæ præſcriptos permaneant. Qua parte plurimum à plerisque Advocatis peccari quotidie deprehendimus, qui nulla æquitatis ac moderationis habita ratione, hoc agunt ac ſtudent, ut quàm plurimum per fas nefasque clientum ſuorum victorum nomine, judicis taxatione conſequantur. Vidimus nos paucis abhinc

annis

annis, unius litis ſumptus, impendiis computatis, ad centenos aureos extenſos declaratósque, judicis moderatione taxationeque, ad 20. aut circiter aureos reductos fuiſſe. Quo quid poteſt abſurdius ac etiam iniquius fingi? Certè negari non poteſt, quin iſtiusmodi Advocati in conſcientiam ſuam peccent, ac juris jurandi religionem violent. Neque enim in iſtis expenſarum litiumque ſumptibus exequendis minus bonam fidem ſervare debet, quàm in cauſa principali. Ut autem illi malo eatur obviam, dabit operam Advocatus, qui victo patrocinium præſtitit, ut iſtas expenſarum uſurarum ac fructuum declarationes à victore in judicio exhibitas, diligenter ſolicitèq; excutiat, ac competentes diminutiones refutationesq; intra tempus Ordinatione prefinitum adjiciat, ne clientem unicâ contumaciâ, ſi abſit, facultate diminuendi ſecluſum, quod ſtylo Curiæ obtinet, earum defectu, damnum non modicum accipere contingat, quippe cùm ipſam ſortem ſæpè excedant. Iam verò ſi per taxationem judicis ei rei ſedentis, clientem ſuum qui victus eſt, gravari

gravari viderit Advocatus, ad illius pertinet officium, ut ab ea, tanquam interlocutoria ſententia, ad Curiam provocet, ut error læſioque reparari poſſit: quod fieri aliquando vidimus. Nec debet is qui taxationem fecit, in malam partem accipere, ſi ab ea provocatio fiat, cùm olim ſolus Præſes, nunc primus Conſiliarius iſtis taxationibus vacet, ut mirum non ſit, ſi aliquando aberret à ſcopo: plus etenim oculi vident, quàm oculus, juxta vetus dictum. Et meô quidem judiciô publicè expediret, iſtam provinciam pluribus aut tribus ſaltem Conſiliariis demandari Quod autem antè dixi, eâ moderatione in declarandis litis ſumptibus utendum eſſe Advocatis, ne quid præter veritatem fidemque bonam feciſſe convincantur, iterum dico ac repeto: rectè enim veteri proverbio dicitur δὶς ἢ τρὶς τὰ καλά Quos velim veteres illos hujus ſupremæ Curiæ Advocatos celebres (quorum nemo nunc ſupereſt) imitari quos eâ conſcientiâ ac moderatione in iſthoc negotio verſari conſpeximus, ut taxatione Iudicis parùm aut nihil de ſumma ab iis petita deduce-

retur. Sed (pro dolor) longè ab integritate & sinceritate illorum defleximus, & cum poëta concludere possumus, quod *ætas parentum, pejor avis, tulit nos nequiores, mox daturos progeniem vitiosiorem.* Nec mirum versamur enim in hac mundi senecta, in qua abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum, teste Christo Servatore nostro: Beatus ille qui usq; in finem in pietate, ac timore Dei perseveraverit. *Matth.* 25. Neq; est quòd quisquam vulgi dictũ, petendum videlicet iniquum, ut æquum feramus, ad exorbitantis petitionis suæ excusationem prętendat: Cùm nemo ignoret, omnem iniquitatem & alienorum bonorum concupiscentiam, lege divina prohiberi atque damnari Quoniam autem sumptuum litis declarationibus reproducendis octiduum, & si usuras aut fructus contineant, trium septimanarum spatium Ordinatione prętinitum est, curabit Advocatus, ut unà cum legitimis diminutionibus, prædicto termino currente, apud acta exhibeantur, ne victor ordinationi insistens taxationem absque diminutionibus

victo

victo praejudiciabilem atque detrimentosam consequatur ac obtineat.

CAP. XLIV.

De honorariis seu Salariis Advocatorum.

QUàm grave sit Advocatorum officium, quàm dura provincia quam sustinent, ex iis quæ superioribus capitibus adducta sunt & relata, non difficulter colligi potest. Nunc superest, ut de præmiis laborum, quæ honoraria vocat Ulpianus, paucis videamus. Neque enim quisquam est qui ignorat, eam rerum humanarum esse conditionem, ut raro quisquam repertus sit, qui privatim vel publicè beneficiis aliquibus præstitis, non aliquod sibi præmium deberi existimaverit: Quod & rationem habet: Nam æquitati naturali nihil tam conveniens est, quàm ut is, qui fidâ alicujus operâ usus commodum sensit, remuneratione gratiam aliquam rependat. Quod quidem usque adeó æquum censuit ipse Christus Servator noster, teste D. Paulo Apostolo, 1. *Epist. ad*

pist. ad Corinth. Cap. 9. ad Timoth. 5 ut Evangelium etiam annunciantibu vitæ necessaria suppeditanda ordinaverit, & operarium cibo suo ac mercede dignum declaraverit. *Matth* 10. *Luc* 10. Proinde cùm omnium hominum ac nationum consuetudine moreque receptum sit, tanquam axioma politicum, ut semper dignus habitus sit operarius mercede suâ, nec minimam esse injustitiæ speciem sed & summam ingratitudinem, operâ proximi absque remuneratione uti: hinc fit, ut Advocatis quoque, qui patrocinium clientibus præstiterunt honorarium seu salarium solvendum esse leges statuant. Eleganter certè & magnificè de Advocatorum patrociniis senserunt veteres jurisconsulti, & præcipuè Ulpianus ille juris coryphæus, his verbis usus *l. 1. versic in honorar. ff. de extraord. cognitionibus. In honorariis Advocatorũ ita versari judex debet, ut pro modo litis, proque Advocati facundia, & fori consuetudine, & judicii, in quo erat acturus, æstimationem adhibeat: dummodò licitum honorariũ quantitas non egrediatur: ita enim rescripto Imperatoris nostri & patris ejus continetur:*

tur: quam idem Ulpianus paulò poſt ad centum usque aureos licitam defi-nit, his verbis: *Licita autem quantitas intelligitur pro ſingulis cauſis uſque ad centum aureos.* Quinimò & Divum Severum Imperatorem eo favore proſecutum fuiſſe Advocatos refert idem Ulpianus, *d. l. 2. verſic. Divum Severum*, ut ab heredibus Advocati, qui litem totam non peregerat, eo nomine mercedem acceptam repeti prohibuerit; adjectâ ratione, quod enim per illum non ſtetiſſet. Quam rationem ſecutus Guido Papa quæſt. 102. diſputando reſolvit, quòd nimirum Advocatus promiſſum ſalarium habere debeat, ſive per ſen-tentiam, ſive amicabilem concordiam lis ſopita fuerit, allegans gloſſam no-tab. *in l. fin. ff. Mandati*, *& in l. unica. C. de Suffr. Spec. in Tit. de Salariis §. ſequitur. verſic. quid ergo.* Verùm enim verò cùm ea res magnis difficultatibus non careret, creſcen-te hominum malitiâ & avaritiâ, po-ſterioribus ſeculis, & Principibus, & rerumpub. adminiſtratoribus conſul-tius viſum fuit, factâ moderatione certam quantitatem modumque præ-ſcribere,

ſcribere, quantum Advocato pro ſingulis ſcriptionibus vel partibus Proceſſus ſuprà expreſſis cliens ſolvere teneatur; Quam egredi, conſtitutione imperatoris Caroli 5. ad provincialium querelas publicata *anno* 1554. prohibetur, & ejus quod indebitè exactum eſt, repetitio conceditur. Quod quidem ut apud omnes alias nationes fieri videmus, ita in patria noſtra quoque ei rei modus ſtatutus eſt. Nam illuſtriſſimus Saxoniæ Dux Georgius quondam hereditarius Friſiæ Gubernator, Ordinatione publicatâ, quâ breviter modum formamque procedendi complexus eſt, huic quoque rei proſpexit, quæ poſtmodum prorerum temporumq; circumſtantiis renovata & adaucta eſt, ut ex Ordinatione ultima Novembris 1602. promulgatâ, liquidò apparet: Ita tamen ut aſſerere audeamus, nullibi tam exiguum Advocatis ſalarium conſtitutum eſſe, quàm in Friſia patria noſtra. Teſtati id ſunt apud nos ſæpè diverſarum circumjacentium nationum incolæ, coram ſupremo hoc Senatu litigantes: Et res ipſa quoq; loquitur, cùm ex multis Ad-

vocatis

vocatis hujusCuriæ,paucissimi nostro ævo reperti sint, qui ex sola praxi forensi, lautas facultates liberis suis reliquerint. Unde conjicere licet, quantopere à scopo humanitatis æquitatisque aberrent, qui hac parte Advocatis hujus Curiæ parum æquos se præbent. Interim tamen hæc ita accipi nolumus,quasi nos Advocatis fenestram aperire velimus,ut contemptâ Curiæ ordinatione, à clientibus quantum velint, extorqueant. Id enim bonâ conscientia fieri nequit, sed ut omnibus iis,qui Advocatorum conditionem & beatam quasi sortem plenis buccis decantant, & tanquam albæ gallinæ filiis invident & detrahunt, os obstruamus;qui nullâ laborum, periculorum,sumptuumq; juris studio tot annis impensorum habitâ ratione, spendidam (ut plurimùm re domi angustâ) illorum miseriam tantopere admirantur & prædicant. Antequam autem hoc caput absolvamus, præmonitos Advocatos cupimus, ne frænos cupiditati laxantes, Curiæ ordinationem, nuper renovatam & adauctam non modicè ullo modo transgrediantur, ne illici-

tum

tum exigentes & accipientes lucrum sese peccato involvant, & honoris a[...] que existimationis jacturam insupe[r] faciant, semper istius sententiæ A[s]cræi poëtæ memores, μὴ κακὰ κερ-δαίνειν κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν. i. ne mal[e]
Hesiod. in lib. opera & dies.
lucreris, mala lucra æqualia damni[s] qui cogitare debent, non militibus ar[-]matæ militiæ tantùm, sed omnibus i[i]s quoq; qui stipendia pro functionibus percipiunt, dictum esse à D. Ioanne Baptista; Estote contenti stipendiis vestris, & neminem concutiatis. Ad hos enim verba prædicta quoque pertinere D. Ambrosius asserit sermone 7. Quód si in causis arduis peragendis, multum laboris studiique ac temporis impensum adhibitumque contendentes majus constitutô ac consuetô salarium competere sibi arbitrabuntur, quod sæpè contingere nemo ignorat, ne clientes injuriam sibi fieri credant, consultò facient Advocati, si Curiæ moderationi rem totam permiserint, quod & Ordinatione prædictâ exigitur. Id enim si fecerint Advocati, quod aliquos non ita pridem fecisse compertum habemus, & Curiæ & clientibus suis conscien-

Observatio.

ſcientiam fidemque probabunt, & calumniandi occaſionem malevolis amputabunt. Illud autem prædicto loco apud Ulpianum, *l.* 1. *verſic. ſi cui cautum & ſeq.* in quæſtionem vocari videmus, an Advocatus de honŏrario ſibi ſolvendo cavere poſſit, & quatenus illi permiſſũ cenſeri debeat, cum cliente eo, ac etiam palmarii nomine paciſci atque cavere. Et certô quidem certius eſt, omnia iſtiuſmodi pacta cautionesque legibus civilibus eſſe ſuſpectas, quæ iſtiuſmodi illiciti lucri captationes illiberales & nobili Advocatorum profeſſione indignas cenſent. Nam pactum de quota litis, uſque adeò exoſum habet & reprobat Imper. Conſtantinus, *l. ſiquis Advocatorũ. C. de poſtulando*, ut & deprędationem appellet, & Advocatum in hujuſmodi feritate permanentem profeſſione ſua penitus arcendum decernat. *l. litem. C. de procurat. l. ſi qui C. de poſtulando.* Ampliùs addunt Impp. Valentinianus & Valens, nullum cum litigatore contractum, nullamque pactionem iniri permittentes; tantopere iſtiusmodi litigatorum excoriationes execrantes, ut Advocatos

catos turpi tali compendio, lucro p
cuniaque captos, veluti abjectos a
que degeneres, inter vilissimos n
merandos esse constituant. *l. quisqu*
§. præterea, C. de postulando. Gratian
certè Imperator eam in Advoca
integritatem fidemque bonam de
derat, ut, si à judice moniti cuicunqu
parti patrocinium denegaverin
foro carere debeant omni spe rest
tutionis ad agendum exclusi, *l. prov*
dendum. C. de postulando. versic. siqui
Sed meritó quærat aliquis, an null
tenus Advocato permissum sit cu
cliente suo de salario pacisci, & a
Impp. prohibitio nullam prorsus lim
tationem exceptionemque recipiat
Prohibitio certè generalis est, & un
versalis negativæ particulâ concept
nullam videlicet pactionem, nullum
que contractum permitti: *d. l. quisqui*
versic. præterea. Quæ verba Impp
glossa ad verba (contractum ineat
ad alios juris gentium contractu
quoque, quales sunt emere, vendere
locare, conducere, similesque trahere
velle videtur, hâc subjectâ ratione
quòd omnia cliẽs daturus sit, propte
timorem litis, sicut infirmus propte
timoren

timorem litis, ſicut infirmus propter timorem mortis, qui & ipſe de ſalario ſuo paciſci quoque non poteſt. Quibus tamen non obſtantibus, ſalvô meliusſentientiũ judiciô, rem totam diſtinctione temperari poſſe arbitramur, *l. 1. verſic. ſed hoc ita. verſic. ſeq. ff. d. tit.* Ulpianum ſecuti, qui prohibitionem prædictam ad duos tantùm cauſus reſtringere videtur, quorum prior eſt, ſi ſuſpenſâ lite ſocietatem futuri emolumenti cautio polliceatur, quod Imp. Conſtantinus certæ partis emolumenta vocat, Practici quotam litis, quod pactum nullo modo toleratur, ſed pœnis competentibus coërcetur *l. litem C. de procuratorib. l. ſi remunerandi. §. finali, ff. Mandati. d. l. ſi qui advocatorum.* Poſterior, ſi lite pendente, cum cliente, quem in propriam recepit fidem (iis namque verbis utuntur *l. quiſquis* Impp.) pactionem ineat Advocatus: induceret enim Advocatum ad calumniosè agendum, teſte Bart. Iſtis ſiquidem duobus caſibus pactionem prohibitam eſſe, extra controverſiam eſt: & ratio quidem poſterioris prohibitionis eſſe videtur, quod poſt nudata ſe-

creta causæ litigatori tutum non sit
Advocatum offendere aut dimitter
aliiq́ue litem peragendam dema
dare. Quæ ratio cùm in pacto, lit
necdum intentatâ atque re adhuc ir
tegrâ, cesset, dicendum videtur, istiu
modi pactiones reprobatas proh
tasq́ue non esse, cùm clienti int
grum sit, si cum Advocato litem su
cepturo de salario convenire non po
sit, eô relictô alii causam agenda
exquendamq́; committere. Illud au
tem dubitationem non habere exist
mamus, licere nimirum Advocat
cum cliente hoc modo pacisci, si v
ctor existas, 20. solves (exempli gra
tiâ) si causâ cecideris, nihil omnino
quod nos aliquando fecisse record
mur, clientibus talem conditionem a
pactionem spontè offerentibus. Ta
metsi & alias cautiones, exceptâ e
quæ de quota litis dicitur, licitas per
missasq; esse, dici posse videatur, jux
ta ea quæ tradunt Interpretes ad Ti
C. de suffragio. Guido Papa q. 10
Quæ tamen limitationem atque re
strictionem eam recipiunt, nisi licitan
centum aureorum quantitatem pa
ctio excesserit. Id enim nullo casu sib
permi

permissum esse quisquam arbitrabitur *d. l. 1. versic. cui cautum & seq.* cùm ea summa vel avarissimo cuique in foro Curiaque hac causas agenti sufficere debeat. Pro colophone illud adjiciendum existimamus, melius facturos Advocatos, si ab hujusmodi pactionibus Ordinatione Imperatoris Caroli 5. anno 1554. artic. 95. vetitis, quas Plinius Epistola ad Rufum, fœdissimas vocat, omnino abstinuerint. Quod dictus Plinius Secundus sui temporis celeberrimus Advocatus Epistola ad Valerianum scripta, *libri 5 Epistolarum*, se fecisse gloriatur, & non modò pactione, dono, munere, verùm etiam xeniis semper abstinuisse testatur: quod nos de nobis prædicare non possumus, fatemur sincerè quod res est, & si quid hac parte peccatum censeatur, Pattiæ consuetudini abscribendum erit, quâ clientes Advocatis suis offerre & donare escaria parvi pretii consueverunt. Nos certè non possumus non laudare Plinii istius integritatem & abstinentiam, verô philosophô dignam, quam omnibus Advocatis commendatissiman esse cupimus. Vulgus siquidem homi-

num literatis infestum, odio litium
quæ certè multa secum incommod
trahunt, insectatur Advocatos etiar
officium facientes, & debito salari
contentos: Qui utique cogitar
debent, civilem se sapientiam, rei
sanctissimam, pretioque nummari
non æstimandum tractare, Ulpian
teste, *l. 2. versic. proinde ff. De vari*
& extraord. cog. Cujus profession
dignitatem excellentiamq; præ ocul
habentes, utique operam dare, sum
misque viribus adniti debent, ne u
lam ei labem, ac ignominiam ac
spergant. Quod futurum est, si istiu
veteris proverbii ab Ulpiano rela
memores, οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔ
παρὰ πάντων, *L. solent. ff. De offi*
Procons. nihil sordidè, nihil avar
nihil turpiter, in petendo salario fe
cerint, sed Ordinatione vel modera
tione Curiæ contenti reipsa declara
verint, magis sacrosanctæ Iustitiæ ad
ministrationem executionemq; quàn
lucri divitiarumque suarum incre
mentum, sibi cordi esse. Quo ipsi
coram Deo & hominibus testabun
tur, se veros, non simulatos esse philo
sophos & quidem Christianos, qu
com

contemptis ſpretisque hujus mundi opibus fluxis, ac perituris, primùm regnum Dei, illius juſtitiam quærunt, non ignari, cætera omnia ſibi adjectum iri, teſte Chriſto, *Lucæ* 12. ut tandem emenſo hujus vitæ curriculo, eâque ſobriè, juſtè pieque tranſactâ, beatam ſpem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris noſtris Ieſu Chriſti, expectare poſſint, qui apud Patrem humani generis Advocatus, pro noſtris omnium peccatis, Apoſtolo teſte, vera eſt propitiatio, *Epiſtola Ioannis* 1. *cap.* 2.

Epilogus ſeu Peroratio.

HÆc ſunt, Gisberte fili, quæ de officio Advocati, & hujus ſupremæ Curiæ Stylo, optimo certè zelo meditati ſumus: quæ taemetſi demiſſo & non affectato dicendi charactere conſcripta ſint, (neque enim ad dictionem illam Lipſianam inſolentem & elaboratam adſpirare cuivis contingit) ſperamus tamen, rem ipſam, bonis omnibus gratam, tibi veró Tyronibuſque, quibus ſcripta ſunt, non inutilem fore. Nos enim non

aliis, praxin forenſem hujus ſupre
mæCuriæ aggreſſuris, viam oſtende
remus, quâ ad eam ritè legitimequ
exercendam pervenire poſſitis. Scr
pſerunt alii de officio Advocati, u
pote Ioannes Baptiſta Caccialupi, &
LancelotusPolitus,quos nos legimu
ſed ita ſuccinctè & breviter, ut illo
rum operâ parum nos adjutos prof
teamur. Tractant enim quæſtion
quasdam, ad rem non pertinente
& quę dubia non ſunt,in diſceptati
nem vocant; quales ſunt: An Adv
cati officium de jure divino licitu
ſit: An ſit laudabile & vitæ human
necesſarium (quod tamen Imperat
res Leo & Anthemius,*l. Advocati.C
d. Advocatis diverſ. judiciorũ,& l. lau
dabileTit ſeq.* diſertis verbis adſtruu
& prædicant:) An pro patrocini
& conſilio,ſine labore præſtito, juſ
ſalarium accipiat Advocatus:An pa
peribus gratis patrocinari teneatu
& alias conſimiles.Quid enim attin
iſtiuſmodi quæſtionibus, ratione du
bitandi carentibus, chartam repler
Nos eum tantum ſcopum nobis prç
poſitum habuimus,ut paucis &craſs
(quod dici ſolent) Minervâ deſcr
bamus

bamus, quid Advocatus in tractandis litibus, cauſiſque forenſibus, & facere & vitare debeat, Ordinem judiciarium, ac Curiæ ſtylum ſecuti. Reliquum eſt, ut tu, qui eam, nobis ſuadentibus, faventeMinervâ, ingreſſus es, & ſtrenuè jam in ea progrederis, ita te componas geraſque, ut omnibus bonis fidem facias, nihil te præter boni viri, ac Chriſtiani Advocati officium unquam facturum. Loquor autem de integritate animi, & voluntate, propoſitóque rectè agendi: Nam ſi vel praxis ignoratione, vel inconſideratè, in aliqua parte officii peccatum quid erit, nihil lædit exiſtimationem, licet culpam non effugiat qui hallucinatur in eo, quod ad profeſſionem ſuam ſpectar. Tuum erit, Gisberte fili, hæc ipſa, ut monita paterna, præceptioneſqueCuriæ, cui jurejurando obſtrictus es, amplecti, diligenter obſervare, & re ipſâ oſtendere, tibi, qui magnis ſumptibus, laboribuſque ac vitæ periculis, (quibus imper. Fredericus juris ſtudioſos obnoxios eſſe teſtatur, *Auth. habita.* C. *ne filius pro patre.*) in Gallicò carcere crudeliſſimo, injuſtiſſimo, ac diuturno

exantlatis, Doctoralem Lauream in Pontimussana Academia (in qua celeberrimum illum Petrum Gregorium docentem audivisti) cum laude adeptus es, ùt accepimus, nihil prius, neque potius esse, quàm in hac Advocationis palæstra ita decertare, ut non solùm nomen bonum famamque apud Frisios tuos, aliosque, qui operâ tuâ usuri sunt, consequaris; sed etiam vel maximè, ut decurso hujus vitæ curriculo, regni cælestis ac beatæ immortalitatis particeps fias, sine qua omnes omnium hominum actiones, vanæ ac infrugiferæ censeri debent. Ad quam tibi aditum parabis, si in solo Christo spe positâ, extra quem nulla cuiquam salus speranda est, *Actorum cap* 4. memor fueris sententiæ istius celeberrimæ: *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ veró suæ detrimentum patiatur Matth. cap.* 16. Quam qui cordis sui penetralibus infixam habet, nihil injustè, nihil sordidè, nihil subdolè, faudulenterque facturus est, non litem redempturus, aut de quota illius cum cliente pacturus, etiamsi cunctos homines fallere ac

re ac latere poſſet, qui ſemper Deum præſemtem credens, utique cavebit, ne quid vel opere, vel verbo, committat, quod oculos futuri judicis offendere queat. Quemadmodum autem ſemper & ubique fidem bonam, induſtriam, atq; modeſtiam in exercenda praxi tibi commēdavi, ita quoq; quàm poſſum maximè, te hortor atq; obteſtor, ut avaritiam, deterrimam & execrandam peſtem, ordini noſtro proverbialiter, (quod enim lingua cauſidici damnifera ſit, niſi funibus argenteis circumligetur) vulgó adſcriptam, quam longiſſimè, Chriſto præcipiente, à te pellas, ac cane pejus & angue (ut habet proverbium) fugias. Illa ſiquidem neminem non tentat & præſertim iis, qui captandis ex arte lucris nimis addicti ſunt, *Lucæ* 12. inſidias ſemper ſtruit. Velim itaque, Gisberte fili, ſi diteſcendi cupiditate abripi te ſenſeris, ut cogites, quàm hæc mundana & externa bona ſint fragilia, lubrica & vana, quæ teſte Plinio ſecundo, poſt te alium atque alium dominum ſortientur, & quantis periculis, tum corporalibus, tum ſpiritualibus, obnoxia ſit

xia ſit hæc vita noſtra, quæ animu noſtrum è recto ſtatu pellunt ac eve tunt. Laqueis undique cincti ſumu & quaſi affectionum clavis perfor mur. Quod ipſum pulchrè deſcrib D. Ambroſius Epiſcopus Mediol nenſ. *in tractatu de Bono mortis. cap.* his verbis: Laqueus in auro, viſcu eſt in argento, nexus in prædio, cl vus in amore: dum aurum petimus ſtrangulamur; dum argentum quęr mus, in viſco ejus hæremus, dum præ dium invadimus, alligamur. Et paul poſt: Clavus eſt libido, clavus triſtitia clavus ſuperbia, clavus iracundia, clav ſunt omnes paſſiones, quæ velut ver quoddam animam noſtrã penetrant &inſigunt corpori, viſceribusque eju annectunt. Fugiamus ergo hæc mala & exaltemus animam noſtram ad il lam imaginem Dei & ſimilitudinem quæ fugâ peccatorum, & virtutibu acquiritur. Anima noſtra alta petat ſupra nubes volet, renovatis ſplende ſcat exuviis, cælo volatus noſtros in ferat, ubi laqueos incidere non poſſit. Avis enim, teſte eodem Ambroſio, quę deſcendit ex alto, vel quæ in altum extollere ſe non poteſt, frequenter

aut

aut laqueis capitur, aut viſco fallitur, aut quibuscunque irretitur inſidiis. Ut autem prædicta mala declinare, effugere, atq; evadere poſſis, author tibi ſum, atque hortor quantum poſſum, ut literas ſacras tibi meo exemplo, familiares reddas, & quod ſuadet D. Hieronymus, de manibus tuis nunquam deponas. Latet enim in illis teſte Ioanne Pico Mirandulano, Concordiæ Comite, *in Epiſtola ad Ioannem Franciſcum, ex fratre nepotem,* Cæleſtis quædam vis viva & efficax, quæ legentis animum, ſi modó eas purè humiliterque tractaverit, mirabili quadam poteſtate transformat, has & harum pręcepta cęleſtia penetralibus mentis tuæ imprimas, ac tabulis cordis tui inſcribas. Quarum vim & utilitatem deſcribens D. Paulus Apoſtolus *Epiſt.* 2. *cap.* 3. Timotheum hortatur, ut in illarum lectione perſeveret, hâc ſubjectâ ratione, quod ad ſalutem ipſum inſtruere valeant; & concludẽs ſermonem, inquit, Omnis ſcriptura divinitus inſpirata, utilis eſt ad docẽdum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum, ut perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum

instructus. Cujus Apostoli authoritatem secutus, eas volve & revolve, & nocturnâ verses manu, versesq; diurnâ eas domi legas, eas foris ac in itinere, quod magnum illum Hopperum facere consuevisse accepimus, tecũ circumferas, ut prædictorum commodorum compos fias. illud te admonitum velim, Gisberte fili, ut hæc duo nunquam obliviscaris, & filium Dei pro te esse mortuum, & te quoque, etiamsi diu vixeris, brevi moriturum: Hisce quidem quasi geminis stimulis, altero quidem timoris, amoris altero, urge equum tuum, per breve stadium momentaneæ vitæ, ad præmia fecitatis æternæ, quando nullum alium finem præfinire nobis aut debemus, aut possumus, quàm ut perpetuâ utriusque hominis pace, infinito bono fruamur. Cujus quidem tum demum participes reddemur, si persuasum nobis habentes id, quod de Christianis prædicat Athenagoras Atheniensis philosophus, *in Apologia pro Christianis ad Imp.* nos & universum mundum totius vitæ hic transactæ, rationem redditurum conditori Deo, modestam, humanam & tenuem vitã eliga-

eligamus, nullum tam grave malum nos hic passuros rati, etiamsi animam nobis aliquis eripiat, ut cum præmiis illis conferri queat, quæ illic ab judice magno pro vita placida, humana, & justa percipiemus. Ad quę consequenda velis equisque, ùt habet adagium, contendere, adspirare & anhelare debemus. Hoc negocium nostrum, hoc ocium, hic labor, hæc quies esse debet, in his vigiliam, in his etiam somnum reponamus. Denique unam hanc petamus à Domino, hanc requiramus, ut inhabitemus in domo Domini cum consensu, omnibus diebus vitę nostrę. Longiùs me provexit dulcedo quædam tecũ loquendi, & quæ dicta sunt inculcandi ac infigendi. Proinde iterum atque iterum te moneo, Gisberte fili, hortor, atque pro jure meo tibi præcipio, ut in praxi exercenda summâ fide, pari constantiâ, nec verecundiâ minore verseris, & non tam famã quàm conscientiam tuam verearis, ac apud te non minùs honestas, quàm necessitas apud alios valeat. In auditorio nihil incondito turbidóque clamore agas, nemini convicium vel verbis, vel scriptis facias, sed unicuique,

que, juxta D. Pauli Apoſtoli *Epiſt. ad Rom. cap.*13. præceptum, quod ſuum eſt tribuas, cui honorem, honorem; cui timorem, timorem. In eo enim verſatur munus ac officium juriſconſulti ac Advocati, cui toto velim animo vaces, ac Spartam quam nactus es ornes. in primis veró pupillorum, viduarum, peregrinorum pauperumq; cauſas juſtas, prompto & alacri animo, abſque ſalarii ſpe, ſi inopes ſint, defendendas ſuſcipias. Ita enim futurum eſt, ut Dei opt. max. favorem, gratiam ac miſericordiam ſis conſecuturus: Qui nihil acceptius ſibi fieri poſſe apud prophetam *Hierem.cap.*21 teſtatur his verbis, Facite judicium & juſtitiam, & liberate vi oppreſſum de manu calumniatoris, & advenam, & pupillum, & viduam nolite contriſtare, neque opprimatis iniquè. Id ſi feceris, Gisberte fili, uti te facturum ſpero & confido, eveniet tibi quod per Eſaiam prophetam *cap.* 58. reliqua miſericordiæ opera ibi numerata facienti Deus promittit: Erumpet quaſi manè lumen tuum, & ſanitas tua citiùs orietur, & anteibit faciem tuam juſtitia, & gloria domini colli-
get

get te. Tunc invocabis & dominus exaudiet te, clamabis & dicet, ecce adſum. Porrò cùm haſce de officio Advocati & ſupremæ Curiæ Friſiæ Stylo meditationes, nulli alii quàm tibi inſcripſerim, & præter morem ac conſuetudinem, patronum nullum delegerim, tibi incumbit, ut eas, velut primum ingenii mei fœtum, in his tantùm quę veritate nituntur, adverſus invidos ac iniquos cenſores, foveas, tuearis, atque defendas. Quod eo quidem faciliùs præſtabis, quód ego Plinii illius Secundi morem in publicandis ſcriptis ſecutus, eas in publicum emiſſurus, doctiſſimorum quorundam juriſconſ. praxin callentium, amicorum meorum judicio, ante examinaverim, & ipſemet quoque ſæpè ſub limam revocaverim. Quod ſi non omnibus eas placere intellexeris, nec te, nec me turbare debet, cùm vix unquam quiſquam repertus ſit, qui omnibus lucubrationes ſuas probare potuerit. Quis enim ignorat, varia eſſe hominum judicia, varias cogitationes? Adniſius tantùm ſum tyronibus inſervire, ut illi, vitatis ſcopulis quibusdam, in hoc freto practico

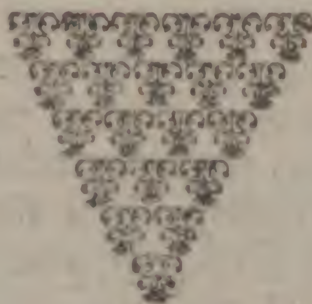
occurrentibus, absque discrimine, recto cursu portum subire queant. Fateor equidem, esse quædam in his meditationibus meis, quæ & pleniùs, & accuratiùs tractari possint, sed ut vetus habet dictum, non omnia possumus omnes: bona certè voluntas mea, quæ in magnis vel sola probatur, de tyronibus hujus supremæ Curiæ Advocatis benemerendi, etiam viribus destituta, apud æquos rerum æstimatores, laude sua caritura non est. Mihi suffecerit, Gisberte filii, si ad pietatem, & in causis agendis integritatem, hisce meditationibus meis, tibi nunc etiam sponte currenti, calcar additum percepero. Quid enim, quæso, magis in voto mihi esse potest, quàm ut tu, qui primogenitus filius es, & ad virilem ætatem jam pervenisti, reliquis liberis meis, si quid humanitus mihi, annum sexagesimum secundum agenti acciderit, fideli consilio & ope adsis, & apud Frisios tuos, nec non exteros, operam tuam requisituros honestum tibi nomen pares. Quod ipsum si consecutus fueris, (consequeris autem, si monita præ-

ta præceptaque, hiſce meditationibus meis comprehenſa, diligenter obſervaveris, factisque expreſſeris (virtutis enim laus omnis in actione conſiſtit. Cicerone teſte) utrique noſtrum optimè conſultum erit: Nam & tu bonæ conſcientiæ teſtimonio fultus hilarem jucundamque hic vitam duces, ac corpore ſpoliatus, cum Chriſto, ſine fine victurus; & ego reliquum vitæ meæ tempus quod ſupereſt, piis meditationibus transmittens (cauſis enim agendis abſtineo) de viatico ad longum illud iter conficiendum neceſſario, paulatim & seriò mihi proſpiciam, & gradibus ad meliora conſcendam. Vitæ namque ſumma brevis (ut Poëtę verbis utar) ſpes me vetat inchoare longas. Quid enim aliud ſperare vel debeo vel poſſum homo ſenex, quàm ut & ſpretis contemptisque omnibus hujus ſeculi curis & illecebris, pravis affectibus divictis, omnibusq; turbidis animi motibus cohibitis, nec non pietatis charitatisque operibus præſtitis, divinam gratiam ac miſericordiam mihi comparem, ut eâ tectus atque munitus, à morte ſecunda

illæſus

illæſus permaneam, quod mihi Dei & beatæ Virginis filius Ieſus Chriſtus humani generis Servator concedere dignetur, Amen.

FINIS.

ELEN-

ELENGHUS CAPITUM
hujus Tractationis.

Cap. 15.

Cap.

F I N I S.

